

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KONTROLLI I LARTË I SHTETIT
DEPARTAMENTI I AUDITIMIT TË PERFORMANCËS**

RAPORT AUDITIMI PERFORMANCE

**“EFEKTIVITETI I MENAXHIMIT TË SISTEMIT TË IDENTIFIKIMIT DHE
REGJISTRIMIT TË KAFSHËVE - RUDA”**

Shtator 2022

Publik: Ky dokument është pronësi e Kontrollit të Lartë të Shtetit. Ai përmban informacion publik dhe qëllimi i tij është transparenca tek palët e interesuara në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit dhe Ligjin nr. 154/2014, nëpër organizimin dhe funksionimin e Kontrollit të Lartë të Shtetit, specifikisht neni 34, pika (b), sikurse promovimi i përmirësimeve në sektorin publik, në përputhje me kuadrin ligjor e nënligjor në fuqi dhe menaxhimin e shëndetshëm të 3 E-ve. Çdo citim i këtij dokumenti të bëhet referuar burimit të tij zyrtar.

PËRMBAJTJA

LISTA E SHKURTIMEVE.....	3
1.PROBLEMI SOCIAL DHE RËNDËSIA E AUDITIMIT	4
1.1 KONTEKSTI I PROBLEMIT SOCIAL	4
1.2.RËNDËSIA E AUDITIMIT TË PERFORMANCËS	5
2. SUBJEKTE NËN AUDITIM	5
2.1 HYRJE NË SUBJEKTIN NËN AUDITIM	6
2.2. BAZA LIGJORE QË RREGULLON ÇËSHTJEN NË AUDITIM.....	11
2.3 RËNDËSIA E PRODUKTEVE TË SUBJEKTIT	12
2.4 PESHA NË BUXHET DHE PBB.....	17
2.5 FEEDBACK-U I SUBJEKTIT NË FAZËN STUDIMORE	19
3. DETAJET E AUDITIMIT	19
3.1 VLERËSIMI I RISQVEVE TË AKTIVITETEVE TË SUBJEKTIT	19
3.2 OBJEKTIVAT E AUDITIMIT	23
3.3 PIRAMIDA E PYETJEVE AUDITUESE	23
3.4 FUSHËVEPRIMI I AUDITIMIT	24
4. SHTJELLIMI I PIRAMIDËS SË PYETJEVE AUDITUESE:.....	25
MESAZHI I AUDITIMIT	25
4.1.1 A ËSHTË I PLOTË KUADRI LIGJOR RREGULLATOR NË FUQI DHE PËRAFRIMI ME LEGJISLACIONIN E BE-SË?	26
4.1.2: A I KA SHËRBYER KY KUADËR EFEKTIVITETIT DHE QËNDRUESHMËRISË SË PROCESIT? ...	32
4.2 A KANË SHËRBYER STRUKTURAT, INFRASTRUKTURA DHE BURIMET FINANCIARE, MENAXHIMIT EFEKTIV TË SISTEMIT RUDA?.....	36
4.2.1 A JANË EFEKTIVE, FINANCIMI OPERACIONAL, BURIMET FIZIKE DHE INVESTIMET KAPITALE, NIVELI I DUHUR I PERSONELIT, NDËRVEPRIMI DHE KOORDINIMI I SUBJEKTEVE TË PËRFSHIRË, BRENDA DHE JASHTË AKVMB PËR PERIUdhËN NË AUDITIM?	36
4.2.2 SA EFEKTIVE JANË MASAT E MARRA PËR TRAJNIMET DHE NGRITJEN PROFESIONALE TË STAFIT PËRGJEGJËS EKZISTUES DHE TË FUTUR RISHTAZI NË SHËRBIMET VETERINARE?.....	75
4.3 A ZBATOHEN NË MËNYRË EFEKTIVE POLITIKAT E VENDOSURA PËR SISTEMIN (RUDA), SIGURINË USHQIMORE DHE PARANDALIMIN E SËMUNDJEVE TË KAFSHËVE?.....	77
4.3.1 A ËSHTË SISTEMI I INFORMACIONIT EFEKTIV NË SIGURIMIN E NJË KONTROLLI TË MIRË TË SHËNDETIT TË KAFSHËVE QË NGA LINDJA, LËVIZJA, THERJA OSE VDEKJA, SI DHE GJURMUESHMËRIA E KAFSHËVE DHE MBIKËQYRJA EPIDEMIOLOGJIKE?	77
4.3.2 A ËSHTË SISTEMI RUDA EFEKTIV PËR PLANIFIKIMIN E MATRIKULIMIT, MASAT VETERINARE PROFILAKTIKE, ÇRRËNJOSJEN E SËMUNDJEVE INFEKTIVE, PËR KAFSHËT, KONTROLLIN VETERINAR GJATË EKSPORTIT E TË IMPORTIT?	84
5. PËRMBLEDHJE.....	96

LISTA E SHKURTIMEVE

MBZHR	Ministria e Bujqësisë dhe e Zhvillimit Rural
AKVMB	Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve
AKU	Autoriteti Kombëtar i Ushqimit
ARSHVMB	Agjencitë Rajonale të Shërbimit Veterinar dhe Mbrojtjes së Bimëve
DRSHVMB	Drejtoritë Rajonale të Shërbimit Veterinar dhe Mbrojtjes së Bimëve
DA	Drejtoria e Auditimit
DPPPBSUZHR	Drejtoria e Përgjithshme e Politikave dhe Programeve të Bujqësisë, Sigurisë Ushqimore dhe Zhvillimit Rural
DPPSUV	Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë
KB	Këshilli i Blegtorisë
KLSH	Kontrolli i Lartë i Shtetit
OIE	Organizata Botërore e Shëndetit të Kafshëve (OIE) është organizata ndërqeveritare përgjegjëse për përmirësimin e shëndetit të kafshëve. (<i>orld Organisation for Animal Health</i>)
PBB	Prodhimi i Brendshëm Bruto
PIK	Pikë e Inspektimit Kufitar
PMV	Produkte Mjekësore Veterinare
SEIRK	Spektori i Epidemiologjisë dhe Identifikim-Regjistrimit të Kafshëve
SSHMK	Spektori i Shëndetit dhe Mirëqenies së Kafshëve
ISUV	Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë
SHV	Shërbim Veterinar
VZK	Veterineri Zyrtar i Kontrollit
VZSH	Veterineri Zyrtar i Shërbimit
RUDA	Sistemi Elektronik i Identifikimit të Kafshëve Përfshirja dhe lidhja e komponentëve të tillë, si identifikimi i fermave, pronarëve dhe/ose kujdestarëve të kafshëve, lëvizjet e kafshëve dhe shënime të tjera që lidhen me identifikimin e kafshës e shëndetit të sajë.
RSH	Republika e Shqipërisë
MSA	Marrëveshja e Stabilizim Asocimit
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave
ZVRr	Zyra Veterinare e Rrethit
ZVB	Zyra Veterinare e Bashkisë

1.PROBLEMI SOCIAL DHE RËNDËSIA E AUDITIMIT

1.1 KONTEKSTI I PROBLEMIT SOCIAL

Shqipëria është një vend bujqësor me traditë të hershme për kujdesin për kafshët blegtorale, të cilat ofrojnë potencial ushqimor dhe ekonomik, ku përfshihen prodhimet e qumështit dhe nënproduktet e tij, të mishit dhe nënproduktet e tij, të leshit, të lëkurës, etj. Familja fshatare shqiptare në çdo kohë ka treguar kujdes për shëndetin e kafshëve blegtorale duke shpenzuar kohë dhe vlera monetare, me qëllim për të siguruar bazë ushqimore për vazhdimësinë e jetës. Zhvillimi i kësaj dege të bujqësisë, vazhdimisht është dinamik, dhe trajtohet dhe financohet nga programet qeverisë si një sektor me prioritet të lartë, pasi është i lidhur ngushtësisht me cilësinë dhe sigurinë ushqimore, një çështje kjo shumë e rëndësishme për shëndetin publik. Incidentët e ndodhura në të kaluarën në fushën e shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve, të cilat lënë pasojë domethënëse në shëndetin publik, për shkak të transmetimit të sëmundjeve zoonotike apo edhe të lëndëve mbetëse të dëmshme të cilat gjenden në produktet ushqimore me origjinë shtazore, kanë treguar se një organizim i mirë i shërbimit veterinar, me një linjë vertikale të zinxhirit të komandës dhe llogaridhënies, mund të shmangte në një nivel të lartë këto incidente. Në vendin tonë ky zinxhir komande ka qenë i shkëputur për shkak të fragmentimit të shërbimit veterinar midis pushtetit qendror dhe qeverisjes lokale, deri në fund të vitit 2020, pasi që nga viti 2016 kryerja e masave profilaktike shtetërore dhe identifikimi dhe regjistrimi i kafshëve iu delegua klinikave veterinare private të kontraktuara. Nga vlerësimi i punës së tyre për punën e kryer në lidhje mbi detyrat e deleguara, rezultoi se kryerja e masave profilaktike shtetërore dhe identifikimi dhe regjistrimi i kafshëve nuk garantohej sipas standardeve dhe strategjive në fuqi në një masë të konsiderueshme.

Për këtë qëllim në gjashtë mujin e dytë të vitit 2020, ligji nr. 10465, 29.9.2011, nëPër Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë, i ndryshuar, me ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë, ka pësuar ndryshime duke parashikuar që kryerjen e shërbimeve në shëndetin e kafshëve të kryhet nga shërbimi veterinar rajonal, duke krijuar dhe Autoritetin Kombëtar Veterinar dhe Mbrojtjes së Bimëve, duke pasur në varësi veterinerët zyrtarë dhe ata të shërbimit, të cilët kryejnë këto funksione, janë më afër fermerit në çdo njësi administrative, janë përgjegjës për ofrimin e shërbimit në zbatim të strategjive për sëmundje të ndryshme, mbajtjen nën kontroll të situatës epizootike si dhe të lëvizjes së kafshëve në njësinë ku është përgjegjës, duke populluar sistemin e informacionit blegtoral dhe veterinar (RUDA) në kohë reale.

Nga viti 2002, është implementuar, **sistemi i informacionit blegtoral dhe veterinar (RUDA)** në zbatim bazës ligjore, duke përfshirë në të identifikimin dhe regjistrimin individual të kafshëve dhe fermave blegtorale, në gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë, për garantimin e një kontrolli më të mirë të shëndetit të kafshëve blegtorale i cili është lidhur ngushtësisht me efektivitetin e cilësinë dhe sigurinë ushqimore për popullatën.

Menaxhimi i sistemit të identifikimit të kafshëve dhe regjistrimit të fermave (IR/RUDA) në gjedhë fillimisht, u ngrit në 7 rrethe pilot në zonën e ulët bregdetare, me mbështetjen teknike dhe financiare të Programit PHARE të BE me objekt nëForcimi i Shërbimit Veterinar, më pas me mbështetjen e Programit CARDS 2003, nëMonitorimi i shëndetit të bagëtive të imta në Shqipëri dhe në vazhdim dhe me mbështetjen e projektit PAZA (IPA 2008) në vitin 2009.

Prej vitit 2012 është vendosur sistemi elektronik i gjurmueshmërisë dhe hedhjes së të dhënave mbi **identifikimin, regjistrimin, sëmundshmërinë e kafshëve, lëvizjen e tyre dhe kontrollin e sëmundjeve** (sistemi RUDA), në të 36 rrethet e vendit të Shqipërisë.

Pasqyrimi i të dhënave në sistemin e identifikimit dhe regjistrimit të fermave (RUDA) lidhet dhe me punën që realizon **ISUV i cili është përgjegjës për kryerjen e analizave të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë**, duke i dhënë edhe vlerësimin shkencor në përputhje me laboratorët e referencës në BE-së. Ndërsa AKU, është autoriteti përgjegjës, për ngarkesat me kafshë të gjalla në pikat e inspektimit kufitar dhe për produktet me origjinë shtazore, për konsum njerëzor. Tërësia e elementëve të përgjegjësive të institucioneve MBZHR me institucionet e saj të varësisë AKVMB, ISUV dhe AKU, bëjnë të mundur popullimin në sistemin e identifikimit dhe regjistrimit të fermave (RUDA).

1.2.RËNDËSIA E AUDITIMIT TË PERFORMANCËS

Auditimi në përgjithësi ka të bëjë me ekzaminimin sistematik dhe të pavarur të dokumentacionit tërësor të një institucioni, ndërsa auditimi i performancës është një shqyrtim i pavarur, objektiv dhe i besueshëm i faktit nëse sipërmarrjet, sistemet, operacionet, programet, aktivitetet dhe organizatat qeveritare veprojnë në përputhje me parimet e ekonomicitetit, eficiencës dhe efektivitetit dhe nëse ekziston mundësia për përmirësim të mëtijshëm.

KLSH, nëpërmjet auditimeve, bën transparente përdorimin e fondeve publike, administrimin e pronës publike dhe burimeve natyrore kombëtare, kryerjen në kohë, me cilësi dhe kosto optimale të shërbimeve publike, etj. Kryerja e auditimeve në përgjithësi dhe atyre të performancës në veçanti nga KLSH bëhet në përputhje të plotë me standardet INTOSAI dhe EUROSAI, të cilat gjejnë pasqyrim në ***Strategjinë e Zhvillimit të KLSH 2018-2022***¹ dhe në Manualin e Auditimit të Performancës, miratuar me Vendim të Kryetarit të KLSH-së, nr. 196, datë 26.11.2021.

Me shtimin e zhvillimeve të reja të cilat sjellin me vete edhe risqe të reja, auditimi i performancës sa vjen edhe bëhet më i rëndësishëm për të siguruar mbrojtjen e interesit publik. Për këtë, Kontrolli i Lartë i Shtetit gjithmonë e më shumë po vendos theksin në rritjen e numrit dhe të cilësisë të auditimeve, veçanërisht atyre të performancës. KLSH është në linjë me konkluzionet dhe rekomandimet e rezolutave dhe kongreseve të INTOSAI-t për një qasje gjithëpërfshirëse drejt auditimeve të performancës dhe inkurajim për auditime të përbashkëta dhe për një shkëmbim më intensiv të njohurive.

Pikërisht duke pasur parasysh misionin e departamentit është propozuar edhe tema mbi menaxhimin e sistemit të identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve blegtorale (RUDA), e cila synon trajtimin shterues të problematikave kryesore që ndeshen në fushën e identifikimit dhe regjistrimit individual të kafshëve dhe fermave blegtorale, për garantimin e një kontrolli më të mirë të shëndetit të kafshëve blegtorale i cili është i lidhur ngushtësisht me efektivitetin, cilësinë dhe sigurinë ushqimore për popullatën, të nxitjes dhe zhvillimit të blegtorisë, parë nga perspektiva e një mundësie potenciale. Për më tepër, duhet theksuar këtu se fusha e ekonomisë rurale ka qenë në fokusin e veçantë, jo vetëm të Departamentit të Auditimit të Performancës, por edhe atë institucional, nisur edhe nga fakti se sistemi i ekonomisë blegtorale në vendin tonë ende është në fazë zhvillimi dhe modernizimi.

Manuali i Departamentit të Auditimit të Performancës fq. 1. 5 për rrjedhojë auditimi i jashtëm publik mund të zhvillojë maksimalisht impaktin e tij rekomandues në funksion të përmirësimit të situatës.

2. SUBJEKTE NËN AUDITIM

Institucionet e përfshira ***gjatë fazës studimore*** të këtij auditimi ishin:

1. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (më tej MBZHR)
2. Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve (më tej, AKVMB)
3. Autoriteti Kombëtar i Ushqimit, (më tej, AKU)

¹ KLSH: *Strategjia e Zhvillimit Institucional 2018-2022*, fq. 37.

4. Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë, (më tej, ISUV)

Å Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, në cilësinë e institucionit përgjegjës për hartimin politikave, strategjive sektoriale në funksion të zhvillimit të blegtorisë, drejtimit e mbështetjes në shkallë vendi e lokale në rritjen dhe plotësimin gjithnjë e më mirë të kërkesave dhe nevojave të tregut me produkte blegtorale nëpërmjet përdorimit racional të burimeve dhe futjes së teknikave dhe teknologjive të reja në prodhim.

Å Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve (më tej, AKVMB), si institucioni përgjegjës në zbatimin e politikave të shëndetit dhe të mirëqenies së kafshëve të gjalla, si dhe programet e parandalimit, të kontrollit, eliminimit deri në çrrënjosjen e sëmundjeve infektive në kafshë, sipas përcaktimeve të legjislacionit veterinar;

Å Autoriteti Kombëtar i Ushqimit, (më tej, AKU) si institucioni përgjegjës për Vlerësimin e riskut që bazohet në vlefshmërinë e të dhënave shkencore dhe të vendimeve të marra në mënyrë të pavarur, objektive dhe transparente. Menaxhimi i riskut siguron që masat parandaluese dhe ato të kontrollit, të marra për të parandaluar, zvogëluar ose eliminuar rreziqet për shëndetin e njerëzve, të lidhura me konsumimin e ushqimeve, të bazohen në rezultatet e vlerësimit të riskut.

Å Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë, (më tej, ISUV) si institucioni përgjegjës që me kryerjen e analizave laboratorike të garantojë standarde të sigurisë ushqimor me impakt të drejtpërdrejtë në jetën e qytetarëve.

Gjatë fazës së terrenit të këtij auditimi dhe pas fokusimit të problemit nga grupi i auditimit u përfshinë si raste studimore edhe:

Agjencitë rajonale të shërbimit veterinar, të cilat janë:

- a) DRSHVMB-ja Shkodër përfshin qarqet Lezhë, Shkodër dhe Kukës;
- b) DRSHVMB-ja Tiranë përfshin qarqet Durrës, Tiranë dhe Dibër;
- c) DRSHVMB-ja Vlorë përfshin qarqet Fier, Vlorë dhe Gjirokastër;
- d) DRSHVMB-ja Elbasan përfshin qarqet Korçë, Elbasan dhe Berat.

2.1 HYRJE NË SUBJEKTIN NËN AUDITIM

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR) është përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e politikave orientuese, mbështetëse dhe nxitëse për prodhimin bujqësor e blegtoral, si dhe kujdeset për zhvillimin e koordinuar të bujqësisë. Ajo përcakton politikat dhe zbaton mbështetjen financiare të qeverisë për fermerët dhe agrobizneset bazuar në politikat e programit të qeverisë për mbështetjen e tyre; harton dhe zbaton politikat për sigurinë ushqimore, cilësinë e produkteve ushqimore, duke përfshirë gjithë zinxhirin ushqimor nga ferma në tavolinë; harton dhe zbaton politikat për shëndetin e kafshëve e të bimëve, si dhe për garantimin e shëndetit të njerëzve nga sëmundjet që rrjedhin prej tyre;

Për periudhën në auditim, 2019-2021, struktura e përgjithshme e MBZHR ka ndryshuar sipas urdhrave të mëposhtëm:

1. Në zbatim të Urdhrit nr.109 date 31.1.2018 " Për disa ndryshime dhe shtesa në urdhrin nr.168 datë 05.10.2017, të Kryeministrit " Për miratimin e strukturës dhe organikës së Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural" të ndryshuar. (Numri i punonjësve 163)

2. Në zbatim të Urdhrit nr.150 datë 09.11.2020 " Për miratimin e strukturës dhe organikës së Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural". (Numri. i punonjësve 174).

3. Në zbatim të Urdhrit nr.162 datë 14.12.2020 " Për disa ndryshime në urdhrin nr.150 datë 19.11.2020 , të Kryeministrit, " Për miratimin e strukturës dhe organikës së Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural". (Numri. i punonjësve 174).

Në lidhje me temën e auditimit tonë po paraqesim organigramën e pjesshme të MBZHR në lidhje me drejtoritë dhe sektorët që kanë detyrë funksionale menaxhimin dhe hartimin e politikave për sistemin RUDA:

Figura 1 - Organigrama e pjesshme e MBZHR

Në strukturën e Drejtorisë së Përgjithshme të Politikave të Bujqësisë, Sigurisë Ushqimore dhe Zhvillimit Rural përfshihen:

1. Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.
2. Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë.
3. Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Peshkimit dhe Akuakulturës.
4. Drejtoria e konceptimit dhe fizibilitetit të projekteve.

Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë përbëhet nga 5 sektorë ku sektori i cili merret me menaxhimin e sistemit RUDA është **Sektori i Epidemiologjisë dhe identifikim Regjistrimit të Kafshëve**, sipas rregullores me nr 4276/prot, datë 02.06.2021 Qëllimi i këtij sektori është, *kryerja e analizave të situatës epidemiologjike dhe identifikim regjistrimit të kafshëve, me qëllim ruajtjen e shëndetit publik dhe shëndetit të kafshëve nga sëmundjet zoonotike të transmetueshme nga kafshët*, duke monitoruar direkt të nëpopullimitit dhe nëpopullimitit të sistemit RUDA nëpërmjet zbatimit të programeve të identifikimit, regjistrimit të kafshëve nga shërbimet veterinarë në Drejtoritë Rajonale të Bujqësisë.

Përbërja e këtij sektori aktualisht është, Përgjegjës sektori + 3 specialistë.

Ndërsa sipas rregullores nr. 1 datë 27.02.2019, nëpërmjet organizimit dhe funksionimit të brendshëm të MBZHR miratuar nga Ministri i MBZHR dhe nr. 1984/prot, ky sektor ishte në varësi të Drejtorisë së Përgjithshme të Bujqësisë, Sigurisë Ushqimore dhe Zhvillimit Rural, Lejeve, Licencave dhe Monitorimit.

II-Sipas VKM nr. 683, datë 02.09.2020 nëpërmjet krijimit, organizimit dhe funksionimit të autoritetit kombëtar të veterinarisë dhe mbrojtjes së bimëve u krijua **Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve (AKVMB)**. Misioni i AKVMB-së është të garantojë mbrojtjen e shëndetit dhe të mirëqenies së kafshëve, mbrojtjen e bimëve dhe produkteve të tyre, nëpërmjet kontrollit dhe shërbimeve të ofruara.

Figura 2 - Organigrama e pjesshme e AKVMB.

Në lidhje mbi aktivitetin e Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve është një institucion në varësi të Ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural. AKVMB është person juridik publik, që financohet nga buxheti i shtetit dhe burime të tjera të ligjshme.

AKVMB vepron në bazë të Kushtetutës, të legjislationit shqiptar në fuqi, në veçanti të:

1. Ligjit nr. 10465, datë 29.9.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë, i ndryshuar.
2. Ligjit nr. 105/2016, datë 14.10.2016 nëPër mbrojtjen e bimëve.
3. Ligjit nr. 8485, datë 12.5.1999 nëKodi i Procedurave Administrative, i ndryshuar.
4. Vendimit të Këshillit të Ministrave, nr. 683, datë 02.09.2021 nëPër krijimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, si edhe në bazë të urdhrave, udhëzimeve të miratuara nga ministri i Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.
5. Rregullores së funksionimit të brendshëm, e miratuar në datë 06.08.2021 me nr. 1047/2 prot, e cila është në fuqi për Autoritetin Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve dhe për Drejtoritë Rajonale të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve Tiranë, Elbasan, Shkodër dhe Vlorë.

Gjithashtu theksojmë që numri i përgjithshëm i punonjësve të AKVMB-së është 654, sipas pikës 11 të Urdhrit të Kryeministrit nr. 165, datë 16.12.2020, nga të cilët 43 janë në Drejtorinë e Përgjithshme dhe DRVMB Tiranë ka 121 punonjës, DRVMB Elbasan 174 punonjës, DRVMB Vlorë 174 punonjës dhe DRVMB Shkodër ka 129 punonjës.

Fushëveprimi i autoritetit përfshin:

Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve e shtrin aktivitetin e tij në të gjithë Republikën e Shqipërisë nëpërmjet:

1. 4 Drejtorive Rajonale;
2. 12 Sektorëve të Shërbimit Veterinar (1 për çdo qark);
3. 4 Sektorëve të Mbrojtjes së Bimëve (1 për çdo Rajon);
4. 4 Sektorëve të Financës (1 për çdo Rajon);
5. 36 zryave Vendore dhe 61 Njësive të Ofrimit të Shërbimit Direkt;

Në Drejtoritë Rajonale, ushtrojnë veprimtarinë 231 Veterinerë Zyrtarë Kontrolli dhe 303 Veterinerë Zyrtarë Shërbimi, në krahasim me 166 veterinerë , para krijimit të AKVMB, sipas tabelës së mëposhtme:

Nr	Rajoni	Qarqet (me gjithë shtrirjet)	Nr. stafit sipas qarqeve	Nr. stafit (Gjithsej SHV)
1	Shkodra	Shkoder	1 + 13	32
		Lezhe	7	
		Kukes	11	
2	Tiranë	Tiranë	1 + 19	43
		Durrës	9	
		Dibër	14	
3	Fier	Fier	1 + 8	42
		Lushnje	5	
		Vlorë	16	
		Gjirokastrë	12	
		Sarandë	-	
4	Elbasan	Elbasan	1 + 18	49
		Korçë	19	
		Berat	11	
	Total			166

Burimi: Ministria e Bujqësisë dhe e Zhvillimit Rural

Pra sikurse konstatohet numri i veterinerëve deri në dhjetor 2020 ka qenë 166 dhe me hyrjen në fuqi të VKM nr. 165, datë 16.12.2020, ky numër është 534 veterinerë pra është rritur me 368 ose rreth 3 herë më shumë.

Nëpërmjet skemës së mëposhtme kuptohet më saktë rolin e fermerit edhe te veterinerit si dhe bashkëpunimin që ata duhet të kenë në sigurimin e cilësisë ushqimore.

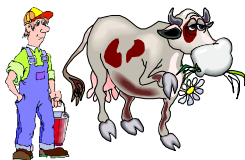
Figura 4

Sherbimi veterinar rajonal

Ferma
(Kontrolli i sëmundjeve +
prodhimin primar)

Tregtia e kafsheve
(përfshirë transportin)

Mireqenia

Thertore

III- ISUV, është përgjegjës për kryerjen e analizave në fushën e sigurisë ushqimore dhe veterinarisë, Organizimi dhe funksionimi i institutit përgjegjës për kryerjen e analizave të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.ò.

Qendra Kombëtare e Referencës Laboratorike Veterinare është përgjegjëse dhe për:

À Kryerjen e analizave laboratorike, në zbatim të programeve kombëtare të monitorimit dhe survejancës së situatës epidemiologjike të sëmundjeve infektive, zoonozave dhe mbetjeve toksike;

Å Kontrollin e mbetjeve të substancave me efekt anabolik dhe të paautorizuara, biopreparateve dhe barnave veterinarë në kafshët e gjalla dhe produktet e tyre;

Å Kryerjen e analizave laboratorike për vendosjen e diagnozës për sëmundjet infektive të kafshëve;

Å Kontrollin mikrobiologjik, kimik dhe toksikologjik të produkteve ushqimore me origjinë shtazore, të nënprodukteve me origjinë shtazore, të ushqimeve të kafshëve, të cilat janë prodhuar në, importohen për në, ose eksportohen nga Republika e Shqipërisë;

Å Kryerjen e analizave laboratorike për kampionet, rezultatet e të cilave janë kontestuar, pasi janë nxjerrë nga laboratorët e tjerë veterinarë në vend;

Å Vlerësimin e laboratorëve veterinarë, nëse janë të aftë për kryerjen e analizave të miratuara.

Ministri, me propozimin e strukturës përgjegjëse për veterinarinë, miraton laboratorët kombëtarë të referencës, për diagnozën e sëmundjeve të veçanta të kafshëve.

ISUV, buxhetohet nga ministria, fondi për veterinarinë i cili miratohet çdo vit nga ministri.

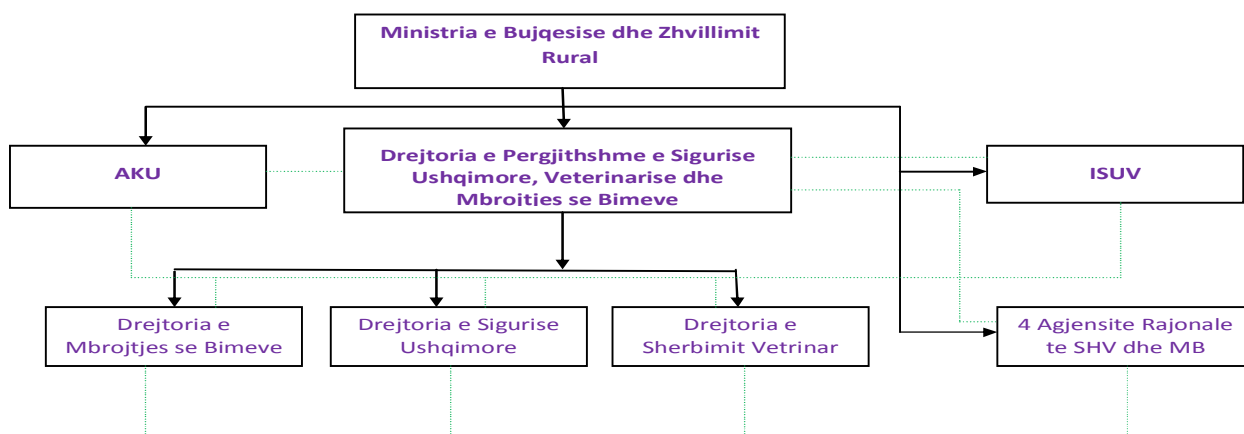
ISUV kryen analizimin e këtyre mostrave dhe informon periodikisht dhe zyrtarisht për analizat e kryera SPV në ministri AKVMB, dhe AKU. Programet e monitorimit dhe kampionet e të cilëve analizohen në ISUV, janë:

- programi i kontrollit të Plasjes;
- programi i kontrollit të Brucelozës në gjedhë;
- programi i kontrollit të Tuberkulozit në gjedhe;
- programi i kontrollit të Tërbimit;
- Programet e kontrollit të sëmundjeve me lajmërim të menjëhershëm të OIE-së, me karakter tepër ngjites dhe përhapës;
- programeve kombëtare të monitorimit të mbetjeve në kafshët e gjalla dhe produkteve me origjinë shtazore,
- programet e monitorimit të mbetjeve në pesticide,
- programet e mikrobiologjisë ushqimore,
- programet e monitorimin e molusqeve dhe ujërave.

IV- AKU, kontrollon lëvizjen e kafshëve të gjalla të ardhura nga importi (për mbarështrim) në pikat e kalimit kufitar, duke raportuar dhe koordinuar me strukturat e MBZHR dhe AKVMB e cila më pas pasqyron numrin e krerëve të ardhur në sistemin e informacionit veterinar dhe blegtoral (RUDA). AKU gjithashtu, kryen kontrollin pranë pikave të tregtimit të produkteve blegtorale dhe verifikimin e certifikatës veterinarë e lëshuar nga AKVMB, për produktin e mishit të therur në thertore të licensuara me qëllim garatimin e sigurisë ushqimore për popullatën.

Për sa më sipër e dhënë në mënyre skematike do të kishim:

Figura 5: Lidhja dhe varësia e subjekteve në auditim:

2.2. BAZA LIGJORE QË RREGULLON ÇËSHTJEN NË AUDITIM

Menaxhimi i sistemit të informacionit veterinar RUDA/IR funksionon sipas:

- Ligji nr. 8702, datë 1.12.2000, nëPër identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe të fermave blegtoraleò, i ndryshuar.
- Ligji nr. 10465, 29.9.2011, nëPër Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisëò, i ndryshuar, me ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisëò.
- VKM nr. 683, datë 02.09.2020, nëPër krijimin, organizimin dhe funksionim e Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëveò.
- VKM nr.957 datë 07.12.2016 nëPër pagesën e kostos financiare të sistemit të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve nga fermerëtò.
- VKM nr. 907, datë 18.11.2020 nëPër kostot dhe mënyrën e mbulimit të shpenzimeve të sistemit të identifikimit të kafshëve dhe të regjistrimit të fermave blegtoraleò.
- Udhëzim nr.1 datë 13.02.2017 (MBZHR) nëPër tarifatat që do të aplikohen për kryerjen e shërbimeve veterinarë për sistemin e identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve dhe fermave blegtoraleò.
- Urdhër nr.200 datë 19.05.2021, nëPër miratimin e programit të kontrollit të Brucelozës në Gjedhò.
- Urdhër nr. 163, datë 12.04.2021, nëPër miratimin e programit të kontrollit të brucelozës në të imta.ò
- Urdhër nr. 189, datë 04.05.2018, nëPër miratimin e certifikatës shëndetësore veterinarë për mishin e kafshëve të llojit gjedhë, të imta, derra të therura në thertoreò.
- Urdhër nr. 461, datë 30.10.2018, nëPër kontrollin e tregjeve të kafshëve të gjalla, subjekteve të tregtimit me shumicë të barnave veterinarë, farmacive veterinarë dhe klinikave veterinarëò.
- Urdhër nr. 108, datë 28.02.2020, nëPër disa ndryshime në rregulloren nëMbi përcaktimin e kriterëve dhe kërkesave për certifikimin veterinar të disa llojeve kafshësh dhe mishit të freskët të tyre, të cilat hyjnë në Republikën e Shqipërisë nga shtete të caktuara si dhe nga territore të tjera, në administrim të këtyre shteteveò e miratuar me urdhrin nr. 328 datë 22.11.2011 të Ministrit të Bujqësisëò.
- Urdhër nr. 122, datë 10.03.2021, nëMbi ngritjen e grupeve të punës për zbatimin e nën-projekteve në kuadër të kontratës nëMbështetje për sigurinë ushqimore veterinarinë dhe standardet fitosanitarisëò-IPA 2016.

- Urdhër nr. 174, datë 23.04.2021, nëPër disa ndryshime në rregulloren nëMbi përcaktimin e kriterëve dhe kërkesave për certifikimin veterinar të disa llojeve kafshësh dhe mishit të freskët të tyre, të cilat hyjnë në Republikën e Shqipërisë nga shtete të caktuara, si dhe nga territore të tjera, në administrim të këtyre shteteve, e miratuar me urdhër nr.328, datë 22.11.2011, të Ministrit të Bujqësisë
- Rregullore nr. 407, datë 19.09.2008. nëPër implementimin e Rregullores nr. 1, datë 07.05.2000 në lidhje mbi matrikujt, pasaportën dhe regjistrin e fermës.
- Manuale apo metodika, të hartuara në shërbim të stafit përgjegjës në funksion të veprimtarisë dhe menaxhimit veterinar, këto në bashkëpunim me BE/Projekte të huaja, si dhe çdo akti juridik që është në fuqi në lidhje mbi sistemin e shërbimit veterinar.
- Raporte nga BE, GIZ, etj.

2.3 RËNDËSIA E PRODUKTEVE TË SUBJEKTIT

Ligji nr. 8702, 01.12.2000 nëMbi sistemin e identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve, ligji nr. 10465, miratuar më datë 29.09.2011, nëPër Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë, i ndryshuar, me ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë si dhe VKM në zbatim të akteve ligjore, ka përcaktuar se Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR) me njësitë e saj të varësisë të shërbimit veterinar, janë autoritetet përgjegjëse për rregullimin e përgjithshëm të çështjeve veterinare. Shërbimi veterinar në vite ka pësuar shumë ndryshime me qëllimin e përmirësimit por njëkohësisht duke u shoqëruar edhe me të meta apo hapësira ligjore të cilat kanë krijuar konfuzion në menaxhimin e të gjitha hallkave zbatuese.

Më datë 17.12. 2004 miratohet dhe hyn në fuqi ligji nëPër Shërbimin dhe inspektoratin veterinar. Është koha kur për herë të parë në Republikën e Shqipërisë krijohen Drejtoritë Rajonale të Bujqësisë në qarqe. Ky ligj në krahasim me atë të vitit 1993 nuk ka ndryshime thelbësore përveç faktit që shërbimi dhe inspektorati veterinar në rrethe ishin në varësi të Drejtorive të bujqësisë, të shtrira tashmë në 12 qarqe dhe jo në 34 rrethe. Edhe sipas këtij ligji **shërbimi veterinar kishte karakter të dyfishtë shërbimi dhe inspektimi**. Autoriteti kompetent ka qenë Drejtoria e Veterinarisë në ish-MBU. Sipas këtij ligji, Drejtori i Drejtorisë Veterinare në Ministrinë e Bujqësisë dhe Ushqimit ishte njëkohësisht Kryeinspektori Veterinar Shtetëror në Republikën e Shqipërisë. Specialistët veterinarë të kësaj drejtorie në Ministrinë e Bujqësisë dhe Ushqimit ishin njëkohësisht inspektorë veterinarë. Përgjegjësi i sektorit veterinar të qarkut ishte krye inspektor shtetëror veterinar i qarkut. Specialistët veterinarë shtetërorë në bashki e komunë ishin në varësi teknike të tij dhe njëkohësisht inspektorë veterinarë.

Për herë të parë në këtë ligj miratohet dhoma e veterinarisë, e cila si ent publik kishte disa detyra që përcaktoheshin qartë në ligj.

Ky ligj vazhdoi të ushtronte funksionet e tij deri në vitin 2008, me miratimin e ligjit nr. 9868, datë 28.01.2008, nëPër Ushqimin. Me miratimin e ligjit të ushqimit, funksionet inspektuese të shërbimit veterinar, pushuan së ushtruari funksionet e tyre dhe me VKM, nr 1081, datë 21.10.2009, u krijua Autoriteti Kombëtar i Ushqimit.

Me krijimin e AKU zinxhiri i komandës i Autoritetit Kompetent fragmentizohet në 3 drejtime:

1-Shërbimi veterinar që mbulon shëndetin, mirëqënien e kafshëve, identifikimin, regjistrimin e fermave dhe kafshëve blektorale, tregëtimin e kafshëve dhe produkteve me origjinë shtazore jo për konsum human dhe tregtimi i produkteve mjekësore veterinare, në ministri.

2-Shërbimi veterinar në AKU që mbulonte fushën e inspektimit dhe tregimit të produkteve me origjinë shtazore, kushtet higjieno sanitare veterinare për therjen e kafshëve dhe kontrollin e import/eksportit të kafshëve dhe produkteve të tyre në PIK.

3-Shërbimi veterinar në njësitë e qeverisjes vendore, mbulonte fushën e kontrollit veterinar të tregtimit të kafshëve në tregjet e kafshëve të gjalla, të kontrollit të therjes së kafshëve në thertore dhe kontrollin e tregut ushqimor.

Skema: Monitorimi i sigurisë ushqimore në ferma me veprimtari të kufizuar.

Me hyrjen në fuqi të ligjit nr. 9868, datë 28.01.2008, nëPër Ushqimin dhe krijimin e Autoritetit Kombëtar të Ushqimit dhe humbjen e funksioneve inspektuese në produktet me origjinë shtazore nga shërbimi veterinar miratuar me ligjin nr. 9308, datë 04.01.2004, nëMbi shërbimin dhe inspektoriatin veterinar, ky shfuqizohet dhe miratohet ligji i ri nr.10465, datë 29.11.2011, nëPër Shërbimin veterinar në RSHò

Struktura e shërbimit veterinar në këtë ligj është e konceptuar:

1. Drejtoria e Shërbimit Veterinar në ministri;
2. Shërbimet veterinarë rajonale në 12 qarqe dhe 36 rrethe (zyrat veterinarë)
3. Shërbimi veterinar privat që kryen praktikën veterinarë

Shërbimi veterinar në këtë ligj ka funksionet e mëposhtme:

- i. Mbrojtjen e Shëndetit dhe mirëqënien e kafshëve,
- ii. Hartimi i politikave programeve/strategji të kontrollit të shëndetit dhe mirëqënies së kafshëve;
- iii. Përafrimin e legjislacionit të BE-së në fushën e veterinarisë;
- iv. Administrimin e mjeteve financiare për mbrojtjen e shëndetit dhe mirëqënies së kafshëve
- v. Mbikqyr I&R e fermave dhe kafshëve blegtorale;
- vi. Tregtimin e PMV dhe produkteve me origjinë shtazore jo për konsum human etj.

Në mbështetje të këtij ligji funksionet e shërbimit veterinar bazohen në mbikqyrjen/ monitorimin dhe kontrollet zyrtare në fermat blegtorale, subjekte që ushtrojnë aktivitete në fushën e veterinarisë lidhur me zbatueshmërinë e këtij ligji. Me amendimet që u bënë në ligj nga Ligji nr.9634, datë, 16.6.2011, nëPër Inspektimin në RSHò kontrollet zyrtare nga veterinerët zyrtarë, në mbështetje të këtij ligji janë të klasifikuara në vijim:

Profilaksia veterinarë, shërbimet e vaksinimit, gjurmimet, identifikimi dhe matrikulimi i kafshëve buxhetohet nga shteti falas dhe kryhet nga veterinerët privat me kontratë me Drejtoritë Rajonale të Bujqësisë DRB në qarqe.

Në vitin 2016 e më pas kjo profilaksi u zbatua nga klinikat veterinarë me kontratë me DRB.

Ndryshimet/amendimet, ligjore të vazhdueshme në kompetencat e Autoritetit kompetent kanë sjellë një sërë problematikash në zinxhirin e komandës të këtij autoriteti që janë të lidhura organikisht me zinxhirin e komandës në masat për mbrojtjen e shëndetit dhe mirëqënies së kafshëve dhe sigurinë ushqimore të konsumatori.

Fragmentizimi i këtij shërbimi në tre Autoritete ka krijuar problematikë në lidhje me vlerësimin e riskut dhe marrjen e masave për eliminimin e tij për faktin se nuk respektohet zinxhiri komandës ashtu siç janë rekomandimet e njëpasnjëshme të Komisionit të BE-së.

Mbivendosja në funksionimin e zinxhirit të komandës ka sjellë problematika si më poshtë:

- Në mënyrën e funksionimit të kontrollit të produkteve me origjinë shtazore në treg, për faktin se këtë funksion e kanë ushtruar paralelisht, AKU dhe shërbimi veterinar i njërive të pushtetit vendor. (Deri në shtator 2020, në njësitë e qeverisjes vendore kanë kryer funksionet e inspektorit veterinar 250-330 specialistë).
- Lëvizja e kafshëve të importit nga PIK në destinacion (në rast se është për therje afati kohor është 72 orë dhe nëse është për mbarështrim afati kohor është 21 ditë), është objekt i dy kontrolleve nga dy autoritete inspektoriatit të AKU-us në PIK dhe Veterinaret zyrtarë të DRB/ ARSHV pranë AKVMB, që inspektojnë kafshët në fermën e destinacionit.
- Tregjet e kafshëve të gjalla janë objekt si i shërbimit veterinar lidhur me kushtet dhe kërkesat që duhet të plotësojë një treg për funksionimin e tij dhe kontrollit funksional të shërbimit veterinar në njësitë e pushtetit vendor lidhur me statusin shendetësor të kafshëve që tregtohen në këto tregje.
- Problematikë tjetër e sektorit të shërbimit veterinar ishte organizimi i rrjetit të shërbimit veterinar privat në kërkesat dhe standardet e shërbimeve homologe dhe të BE-së .

Miratimi i ligjit nr.113 viti 2015 nëpër urdhrin profesional të mjekut veterinar krijoi bazën, infrastrukturën për organizimin e një shërbimi veterinar privat dhe gjatë kësaj periudhe, në këtë shërbim janë kontraktuar rreth 500 veterinerë privatë me Drejtoritë Rajonale të Bujqësisë në qarqe, të cilat kanë mbuluar gjithë profilaksinë veterinare të buxhetuar nga shteti.

Ky organizim me kontrata individuale krijonte vështirësi për shërbimin veterinar, lidhur me monitorimin e cilësisë të shërbimit të afruar prej tyre.

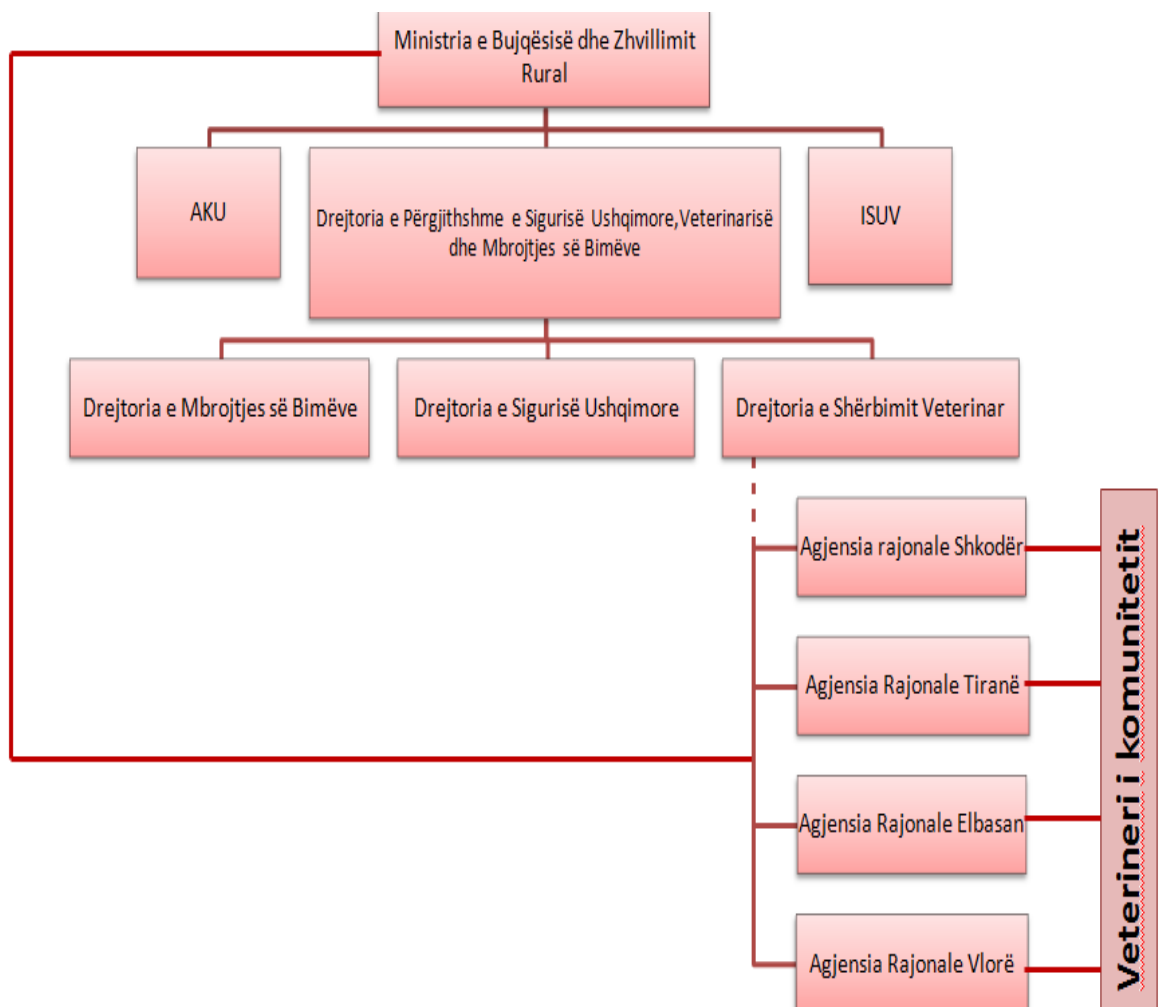
Deri në vitin 2011, profilaksia veterinare shtetërore, mbulonte vaksinimin e **900,000** krerëve kafshë për plasje, 600,000-800,000 kafshë për bruceloze, gjurmoheshin 40,000 kafshë për brucelozë dhe tuberkuloz në gjedhë e shërbime të tjera. Të gjitha këto masa kryheshin nga veterinerët privat. Në vitin 2016 ky shërbim u centralizua, në formën e organizimit, me krijimin e klinikave veterinare bazuar, në praktikat më të mira në shtetet homologe ku kjo praktike është e konsoliduar. U konstatua nga Auditet e ushtruara nga Ministria se këto klinika nuk arritën standardin e kërkuar nga AK lidhur me kryerjen në kohë e në cilësitë shërbimit të ofruar, lidhur me zbatimin e profilaksisë veterinare dhe identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve.

Gjithashtu këto nuk arritën të kenë një shtrirje territoriale që të mbulonin me shërbim në kohë dhe në cilësi gjithë fermat blegtorale në territorin ku operonin.

Infrastruktura, në njerëz e mjeteve lëvizëse, mjeteve të tjera të punës tyre, lidhur me shërbimin që do kryenin ishte e dobët krahasuar me standardet që aplikoheshin nga klinikat homologe në rajon e më gjerë.

Struktura sipas VKM nr. 683, datë 02.09.2020, nëpër krijimin, organizimin dhe funksionim e Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, paraqitet:

Figura 6: Skema e organigramës dhe institucionet e varësisë të MBZHR.

Burimi: Ministria e Bujqësisë dhe e Zhvillimit Rural

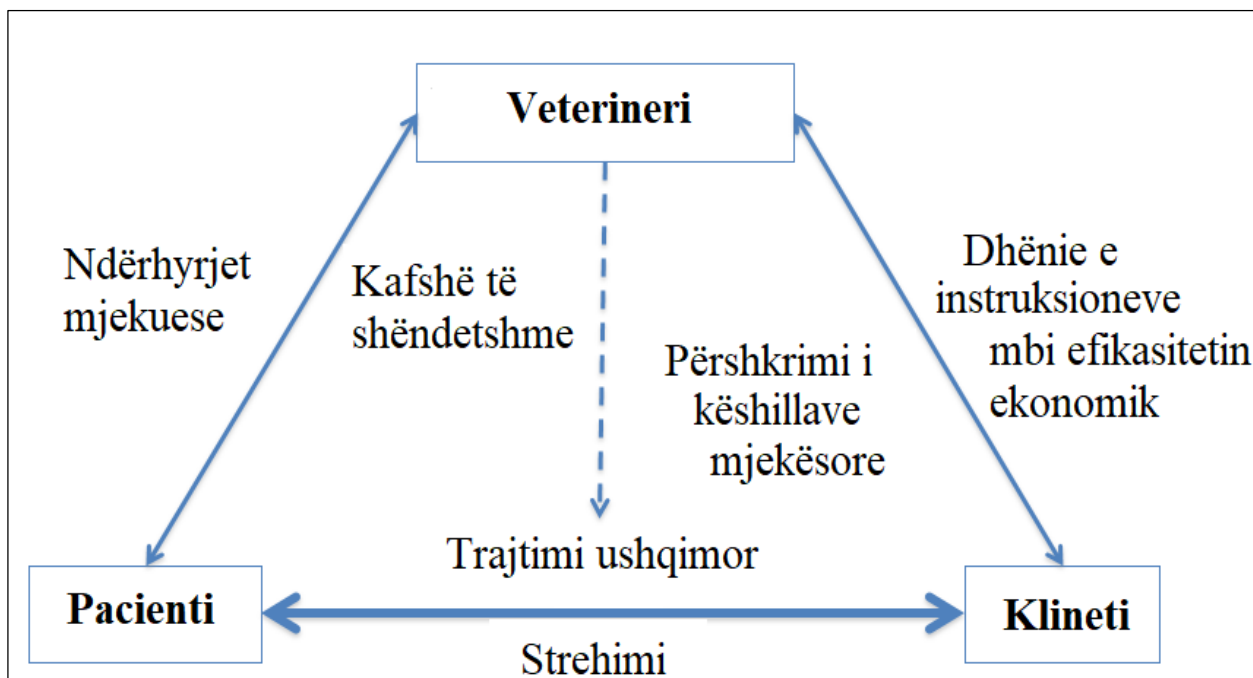
Figura 7-8-9: Zinxhiri vertikal i komandimit, Gjurmueshmëria dhe roli i veterinerit:

Statusi veteriner i komunitetit.

I barazvlefshëm me Mjekun e familjes (mjekun e komunitetit) me të drejta ekskluzive për të kryer të gjitha shërbimet e parashikuara në ligj për mbrojtjen e shëndetit të kafshëve dhe njëkohësisht të njerëzve.

Roli i mjekut veteriner kuptohet në trekëndëshin Veteriner i Pacienti i Klient (fermer), dhënë edhe në skemën e mëposhtme:

Burimi: Ministria e Bujqësisë dhe e Zhvillimit Rural

2.4 PESHA NË BUXHET DHE PBB

Buxheti për identifikimin & regjistrimin dhe gjurmueshmërinë e kafshëve i shërbimeve veterinarë, është akorduar në buxhetin e programit në Siguria Ushqimore dhe Mbrojtjes së Konsumatorit të Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, i shpërndarë ndërmjet AKVMB-së, AKU-së dhe ISUV-it.

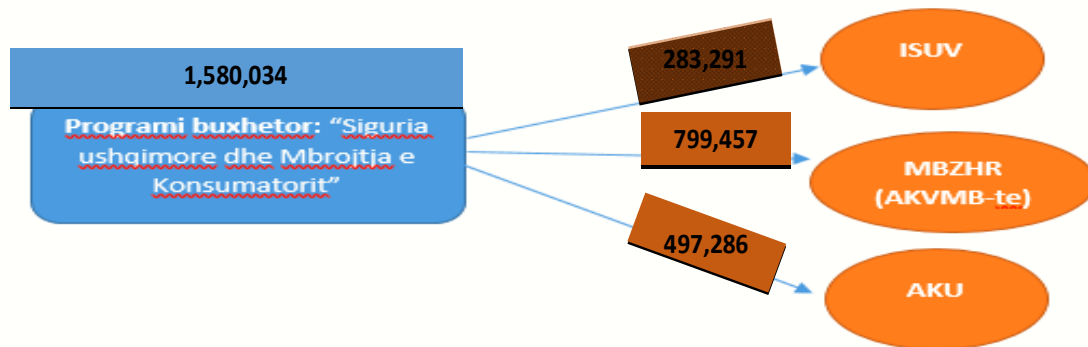

Fig nr 1. Buxheti i programit në Siguria Ushqimore viti 2021.

Punoi grupi i auditimit, burimi MBZHR.

Gjatë periudhës 2019-2021, buxheti i planifikuar për funksionimin e shërbimeve veterinarë (SHV-re) është **2,061,132** mijë lekë; janë shpenzuar për këtë periudhë **1,579,245** mijë lekë ose 77% e buxhetit të planifikuar, pasqyruar në tabelat e mëposhtme.

Buxheti është përdorur për:

- Për zbatimin nga AKVMB-ja, të masave kundër sëmundjeve infektive si plasja, tuberkulozi në gjedhë, bruceloza dhe dermatoma nodulare në gjedhë, financimin e vaksinave dhe medikamenteve për këto sëmundje.
- Për zbatimin nga AKVMB-ja dhe ISUV-i të programit kombëtar të monitorimit të mbetjeve në kafshët e gjalla e produktet me origjinë shtazore, financimin e bazës materiale të analizave laboratorike.
- Për përmirësimin e sistemit të informacionit RUDA si dhe blerjen e bazës materiale (matrikuj dhe dokumentacion përkatës) për funksionimin e këtij sistemi.
- Për blerjen e certifikatave veterinarë të lëshuara për kontrollin e mishit dhe produkteve të tjera të rrjedhura nga therja e kafshëve në thertore.
- Për kontrollin e produkteve mjekësore veterinarë në laboratorët e shërbimit veterinar.
- Për dezinfektimin dhe shkatërrimin e kafshëve të ngordhura.
- Për dëmtshpërblimin e kafshëve të eliminuara.
- Për funksionimin e stacionit të karantinës shtetërore veterinarë.
- Për funksionimin e AKVMB-së.
- Për fond rezervë për nevoja të emergjencës veterinarë.

Tabela nr.1: Buxheti i SHV-re (MBZHR, AKVMB, AKU, ISUV) për vitet 2019, 2020, 2021

(000 lekë)

	Llogaria Ekonomike	Buxheti Fillestar	Plani (ndryshime)	Fakti
2019 I	ËPagat dhe përfitimet punonjësve 600	188,809	182,869	166,100
	ËKontribute për sig. shoq shend 601	33,488	33,349	28,136
	ËBlerje mallrash shërbimesh 602	462,238	347,278	321,896
	ËTransferte korrente e familjare 605,606		2,979	2,870
	ËInvestime afatgjata materiale 231	0	0	0
	Totali	684,535	566,475	519,002

	Llogaria Ekonomike	Buxheti Fillestar	Plani (me ndryshime)	Fakti
2020 II	ËPagat dhe përfitimet punonjësve 600	188,991	201,763	197,611
	ËKontribute për sig. shoq shend 601	33,716	34,545	33,452
	ËBlerje mallrash shërbimesh 602	327,911	182,401	163,272
	ËTransferte korrente e familjare 605,606		3,367	3,298
	ËInvestime afatgjata materiale 231	34,500	32,673	31,482
	Totali	585,118	454,749	429,115

	Llogaria Ekonomike	Buxheti Fillestar	Plani (me ndryshime)	Fakti
2021 III	ËPagat dhe përfitimet punonjësve 600	522,265	387,593	382,705
	ËKontribute për sig. shoq shend 601	103,448	65,846	64,220
	ËBlerje mallrash shërbimesh 602	100,212	207,711	174,360
	ËTransferte korrente e familjare 605,606		1,001	1,001
	ËInvestime afatgjata materiale 231	65,554	17,309	8,842
	Totali	791,479	679,460	631,128

IV	TOTALI I+II+III	2,061,132	1,700,684	1,579,245
-----------	------------------------	------------------	------------------	------------------

Punoi grupi i auditimit, burimi MBZHR.

Referuar tabelës së mësipërme, sipas llogarive ekonomike për SHV-re, rezulton se realizimi i buxhetit i SHV-re në vitin 2019 është në masën 76% të tij, për të vijuar me rënie të realizimit të buxhetit në masën 73% në vitin 2020 dhe në vitin 2021 rritje në masën 80%, e cila tregon për një performancë pjesërisht efektive krahasuar me buxhetin e miratuar. Për tre vitet 2019-2021 janë kryer ndryshime buxhetore në pakësim të buxhetit, përkatësisht për vitin 2019 në masën 83% të buxhetit të planifikuar, për vitin 2020, 78%, dhe për vitin 2021, 86%, gjë që ka ardhur si rezultat i një planifikimi formal të buxhetit dhe mos përcaktim të qartë të objektivave dhe prioriteteve të shërbimeve veterinarë nga MBZHR-ja dhe institucionet e varësisë, si AKVMB-ja, AKU-ja dhe ISUV-i.

Duke bërë krahasimin, si për planin e buxhetit, ashtu dhe për realizimin e tij ndërmjet viteve 2019, 2020 dhe 2021 të kategorisë së shpenzimeve, **600 “paga e përfitime të punonjësve”** dhe **601 “sigurime shoqërore dhe shëndetësore”** të cilat zënë 30-50% të shpenzimeve, rezulton se në vitin 2021 janë planifikuar në buxhet 280 % më shumë shpenzime se (2019,2020), ndërsa janë realizuar 193% më shumë krahasuar me të njëjtën periudhë. Kjo situatë ka ardhur si pasojë e krijimit dhe funksionimit të Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve (AKVMB), si person juridik publik buxhetor, në varësi të MBZHR-së me VKM Nr.683, datë 02.09.2020, ku numri i punonjësve të SHV-re është planifikuar në vitin 2021 të arrijë në 701 punonjës, nga 268 që ishte në periudhën 2019-2020, dhe aktualisht janë rekrutuar deri në fund të 2021 gjithsej 634 punonjës.

Lidhur me kategorinë e shpenzimeve **602 “shpenzimet operative” të SHV-re** (që përbëjnë pjesën kryesore 30-50 %) për vitin 2019 janë realizuar 70% të buxhetit të planifikuar, në vitin 2020 janë realizuar 50% të buxhetit të planifikuar dhe në vitin 2021 janë realizuar 174% të buxhetit të planifikuar. Ashtu si për buxhetin në tërësi edhe buxhetin e shpenzimeve operative, MBZHR dhe institucionet e varësisë së saj që ofrojnë SHV-re, kanë patur një performancë pjesërisht efektive në lidhje me realizimin e buxhetit të planifikuar, për vitin 2020, ku mos realizimi ka ardhur si pasojë e pandemisë COVID 19, si dhe nga përcaktimi tepër optimist dhe joreal i buxhetit, e cila është ndër arsytet e tjera për mos realizimin e shpenzimeve të planifikuara të buxhetit, e kundërta ka ndodhur në vitin 2021, ku janë planifikuar shpenzime më pak se nevojat dhe për pasojë buxheti ka pësuar ndryshime në rritje.

Sa i përket peshës që ka buxheti i planifikuar për shërbimet veterinarë ndaj buxhetit të MBZHR-së gjithsej, rezulton se për periudhën 2019-2021, pesha që ka patur buxheti i dedikuar për shërbimet veterinarë (SHV) ndaj buxhetit të MBZHR-së, është rreth 7% në vitin 2019, 4% në vitin 2020 dhe 5% në vitin 2021.

2.5 FEEDBACK-U I SUBJEKTIT NË FAZËN STUDIMORE

Gjatë fazës studimore, grupi i auditimit ka mbledhur të dhëna nga MBZHR, AKVMB në qendër dhe ARVB në 4-rajone, ISUV dhe AKU. Nga takimi paraprak me drejtuesit përkatës të institucioneve të cituar, u krijuan një tablo më e qartë mbi ecurinë e aktivitetit dhe performancës së Sistemit RUDA, risitë dhe problemet e tij në vite. Subjektet kanë vendosur në dispozicion informacionin e kërkuar, në formate elektronik, në përgjigje të kërkesave në formë pyetësori drejtuar çdo institucioni, drejtorie apo sektori si në MBZHR ashtu edhe në ato të varësisë. Gjithashtu janë kryer intervista të vazhdueshme me përgjegjësin e Sektorit të epidemiologjisë dhe identifikim & regjistrimit të kafshëve në MBZHR, z.Ali Lilo (veteriner), për sqarimin dhe mbledhjen e informacionit sa më korrekt për kryerjen e auditimit.

Pyetësorët janë hartuar në përputhje me dispozitat e nenit 15, pika (dh) (e) të Ligjit 154/2014 nëPër Kontrollin e Lartë të Shtetit. Subjektet nën auditim kanë qenë të disponueshëm në garantimin e informacionit dhe dokumenteve të kërkuara.

3. DETAJET E AUDITIMIT

3.1 VLERËSIMI I RISQEVË TË AKTIVITETEVE TË SUBJEKTIT

Identifikimi, vlerësimi dhe menaxhimi i riskut janë të lidhura ngushtë me realizimin e qëllimeve të MBZHR-së, AKVMB-së, AKU-së dhe ISUV-it për sistemin e identifikimit regjistrimit e gjurmimit të kafshëve dhe shërbimet veterinarë të lidhura me to, të cilat kanë si qëllim:

- Garantimi i identifikimit dhe regjistrimit e gjurmueshmërisë së kafshëve të fermave blegtorale në sistemin RUDA.
- Garantimi i mbrojtjes së shëndetit të kafshëve nga sëmundjet me karakter zoonotik etj.
- Certifikimi e disiplinimi i lëvizjes së kafshëve në territorin e vendit.
- Monitorimin e mbetjeve në kafshët e gjalla.

- Rritja e efektivitetit të Shërbimeve veterinarë.
- Ulja e sëmundshmërisë dhe çrrënjësja e sëmundjeve të kafshët.
- Rritja e sigurisë ushqimore për produktet me origjinë shtazore nga fermat.
- Rritja e shkallës së mbrojtjes së konsumatorit nga sëmundjet zoonotike.

Risqet e aktivitetit të institucionit janë analizuar dhe paraqitur duke i evidentuar dhe klasifikuar sipas analizës SËOT; fuqitë, dobësitë, shanset, kërcënimet. Gjithashtu është bërë kategorizimi i tyre në strategjik, financiar, rregullator dhe operacional, si dhe klasifikimi brenda kontrollit dhe jashtë kontrollit menaxherial.

Tabela nr.3 Analiza SWOT

FUQITË (S)	DOBËSITË (Ë)
-Një zinxhir i qartë komandimi brenda Shërbimit Veterinar Shtetëror. -Disponueshmëria e një sistemi kombëtar informacioni për blegtorinë dhe veterinarin (RUDA). -Përvoja e vlefshme e fituar nga aplikimi i programeve strategjike për kontrollin e sëmundjet kryesore zoonotike. -Kapacitetet njerëzore dhe laboratorike të Laboratorit Kombëtar të Referencës. -Edukimi i vazhdueshëm dhe programet e shkëmbimit të stafit në kombëtare dhe nivel ndërkombëtar. -Një fakultet veterinar shqiptar. -Fermat e vogla që kanë një mirëqenie më të lartë të kafshëve. -Përvoja tradicionale dhe ferma të suksesshme familjare. -Rritja e përdorimit të mbarështimit artificial dhe përmirësimi i racave të gjedhëve vendase.	-Ndryshimet e shpeshta dhe mungesa e përditësimit të kuadrit rregullator. -Niveli i ulët i zbatimit të strategjive dhe monitorimi/rishikimi i tyre. -Mungesa e përcaktimit të afateve konkrete për realizimin e detyrave të parashikuara në planet vjetore të punës. -Kontroll dhe dokumentacion i kufizuar i lëvizjeve të kafshëve në nivel kombëtar, niveli i fermës, tregje, thertore e importi. -Identifikimi dhe regjistrimi i kufizuar i kafshëve në sistemin RUDA. -Tregtia në tregjet e blegtorisë pa kontroll të lëvizjes të sëmundjeve të kafshëve. -Mungesa e specializimit në fermat blegtorale. -Mungesa e nxitjes ekonomike të prodhimit blegtoral. -Mungesa e eksportit të mishit, gjëse të gjallë dhe produkteve me origjinë shtazore. -Mungesa e studimeve të kufizuara kërkimore mbi prevalencën dhe incidencën e sëmundjeve endemike të gjedhëve e të imtave etj. -Numri i ulët i stafit veterinar të MBZHR-së në nivel qendror dhe e trajnimeve të stafëve në bazë. -Mungesa e bashkëpunimit ndër institucional të strukturave të shërbimit veterinar. -Mungesa e monitorimit të strukturave të shërbimit veterinar në bazë. -Mungesa e financimit të shërbimit veterinar, si dhe fondet e qeverisë i dedikohen vetëm katër sëmundjeve: brucelozës së gjedhit, tuberkulozi, antraksit dhe sëmundja e lëkurës me gunga të gjedhët. -Niveli i ulët i organizimit të shoqatave të fermerëve. -Mungesa e raporteve statistikore periodike të shërbimeve veterinarë, të dhëna të kufizuara regjistrohen dhe ruhen në mënyrë rutinore në qendër. -Karantina e detyrueshme e pazbatuar apo zbatuar minimalisht. -Përdorimi i kullotës komunale për tufat me status të panjohur sëmundjeje. -Qasje e kufizuar në shërbimet veterinarë në zonat rurale. -Mungesa e sensibilizimit të fermerëve për sëmundjet infektive dhe ndikimi i tyre tek njerëzit shëndetin, efikasitetin dhe konkurrencën në tregtinë e produkteve me origjinë shtazore. -Mungesa e aplikimit të kontrollit të zbatimit të sanksioneve për certifikimin e lëvizjes së kufizuar të kafshëve në e nga fermat blegtorale, thertore e tregje. -Njohuritë e kufizuara të fermerëve dhe pajtueshmëria me kërkesat ligjore.
OPORTUNITETE (O)	KËRCËNIME (TH)
-Rritja e kërkesës për produkte ushqimore shtazore, krahas zhvillimit të agroturizmit. -Rritja e popullsisë globale njerëzore dhe bashkë me të kërkesa për vlera të larta të produkteve me origjinë shtazore. -Bashkëpunimi me komunitetin shkencor në vendet e BE-së për të përfituar njohuri dhe ekspertizë koherente. -Trajnimi i stafit në BE (Erasmus+, Horizon 2020). -Financimi i BE-së për mbështetjen e Shërbimeve Veterinarë të Shqipërisë. -Eksporti i produkteve shtazore kur sëmundjet zoonotike janë nën	-Ngrohja globale mund të pengojë prodhimin e bagëtive sëmundjet e reja në zhvillim. -Vështirësi në zbatimin e rregulloreve të reja të BE-së për shëndetin e kafshëve. -Mungesa e nxitjes për brezin e ri si dhe emigrimi i madh i të rinjve. -Presionet shoqërore për të reduktuar konsumin e produkteve të kafshëve bujqësore për shkak të perceptimit nga media e në përgjithësi. -Moshë mesatare e lartë e fermerëve, angazhimit të brezave të rinj. -Tokë bujqësore e vogël dhe e fragmentuar. -Disponueshmëria e kufizuar e burimeve alternative financiare.

kontroll.

-Zhvillimi i aktiviteteve turistike.

-Rritja e ndërgjegjësimit të fermerëve për rëndësinë regjistrimit dhe identifikimit të kafshëve, të biosigurisë në kontrollin e sëmundjeve.

-Mungesa e investimeve në degën e blegtorisë.

-Pak të rinj angazhohen në industri për shkak të mungesës së sipërmarrjes blegtorale, konkurrueshmërisë dhe rritjes së emigracionit.

-Kostoja e lartë e produkteve të qumështit dhe viçit dhe mungesa e konkurrencës me produkte rajonale dhe evropiane.

Burimi: MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së

Tabela nr.4: Kategorizimi i Riskut

Nr.	Risku i Subjektit	Kategorizimi i riskut	Niveli i Riskut
MBZHR, AKVMB, AKU, ISUV Shërbimet veterinarë			
1	Niveli i ulët i zbatimit të strategjive dhe monitorimi/rishikimi i tyre.	Risk Strategjik	I Lartë
2	Mungesa e studimeve të kufizuara kërkimore mbi prevalencën dhe incidencën e sëmundjeve endemike të gjedheve e të imtave.		I Lartë
3	Mungesa e specializimit në fermat blegtorale.		I Lartë
4	Numri i ulët i stafit veterinar të Ministrisë në nivel qendror dhe plotësimi i vendeve vakante dhe trajnimi i stafeve në bazë.		I Lartë
5	Mungesa e bashkëpunimit ndërinstitucional të strukturave të shërbimit veterinarë.		I Lartë
6	Njohuritë e kufizuara të fermerëve dhe pajtueshmëria me kërkesat ligjore.		I Lartë
7	Mungesa e përcaktimit të afateve konkrete për realizimin e detyrave të parashikuara në planet vjetore të punës.		I Mesëm
8	Mungesa e eksportit të mishit, gjesë së gjallë dhe produkteve me origjinë shtazor e		I Mesëm
9	Nivel i ulët të organizimit të shoqatave të fermerëve		I Mesëm
10	Mungesa e specializimit në fermat blegtorale.		I Mesëm
11	Mungesa e financimit të shërbimit veterinarë, si dhe fondet e qeverisë i dedikohen vetëm katër sëmundjeve: brucelozës së gjedhit, tuberkulozi, antraksi dhe sëmundja e lëkurës me gunga te gjedhët.	Risk Financiar	I Lartë
12	Ndryshimet e shpeshta dhe mungesa e përditësimit të kuadrit rregullator.	Risk Rregullator	I Lartë
13	Kontroll dhe dokumentacion i kufizuar i lëvizjeve të kafshëve në nivel kombëtar dhe niveli i fermës, tregje, thertore e importi.	Risk Operacional	I Lartë
14	Identifikimi dhe regjistrimi i kufizuar i kafshëve.		I Lartë
15	Tregtia në tregjet e blegtorisë pa kontroll të sëmundjeve.		I Lartë
16	Përdorimi i kullotës komunale për tufat me status të panjohur sëmundjeje.		I Lartë
17	Mungesa e aplikimit të kontrollit të zbatimit të sanksionëve për certifikimin e lëvizjes së kufizuara të kafshëve, në e nga fermat blegtorale, thertore e tregje.		I Lartë
18	Qasje e kufizuar në shërbimet veterinarë në zonat rurale.		I Lartë
19	Mungesa e sensibilizimit të fermerëve për sëmundjet infektive dhe ndikimi i tyre tek njerëzit shëndetin, efikasitetin dhe konkurrencën në tregtinë e produkteve me origjinë shtazore.		I Lartë
20	Mungesa e monitorimit të strukturave në bazë të shërbimit veterinar nga MBZHR,AKVMB etj.		I Mesëm
21	Mungesa e raporteve statistikore periodike të shërbimeve veterinarë, të dhëna të kufizuara regjistrohen dhe ruhen në mënyrë rutinore në qendër.		I Mesëm
22	Karantina e detyrueshme e pazbatuar e monitoruar apo zbatuar minimalisht.		I Mesëm

Burimi: MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së

Klasifikimi i riskut:

a)-Brenda kontrollit menaxherial:

-Ndryshimet e shpeshta dhe mungesa e përditësimit të kuadrit rregullator.

-Niveli i ulët i zbatimit të strategjive dhe monitorimi/rishikimi i tyre.

- Mungesa e përcaktimit të afateve konkrete për realizimin e detyrave të parashikuara në planet vjetore të punës.
 - Kontroll dhe dokumentacion i kufizuar i lëvizjeve të kafshëve në nivel kombëtar, niveli i fermës, tregje, thertore e importi.
 - Identifikimi dhe regjistrimi i kufizuar i kafshëve.
 - Tregtia në tregjet e blegtorisë pa standarde dhe pa kontroll të sëmundjeve nëpërmjet certifikimit të lëvizjeve e regjistrimit në sistemin RUDA.
 - Mungesa e specializimit në fermat blegtorale.
 - Mungesa e nxitjes ekonomike të prodhimit blegtoral.
 - Mungesa e studimeve të kufizuara kërkimore mbi prevalencën e sëmundjeve endemike të gjedheve e te imtave.
 - Numri i ulët i stafit veterinar të SHV në nivel qendror, plotësimi i vendeve vakante dhe trajnimi i stafëve në bazë.
 - Mungesa e bashkëpunimit ndër institucional të strukturave të shërbimit veterinarë.
 - Mungesa e monitorimit të strukturave të shërbimit veterinar.
 - Mungesa e financimit të shërbimit veterinarë, si dhe fondet e qeverisë i dedikohen vetëm katër sëmundjeve: brucelozës së gjedhit, tuberkulozit, antraksi dhe sëmundja e lëkurës me gunga në gjedhë.
 - Niveli i ulët i organizimit të shoqatave të fermerëve.
 - Mungesa e raporteve statistikore periodike të shërbimeve veterinare, të dhëna të kufizuara regjistrohen dhe ruhen në mënyrë rutinore në qendër.
 - Karantina e detyrueshme e pazbatuar apo zbatuar minimalisht.
 - Përdorimi i kullotës komunale për tufat me status të panjohur sëmundjeje.
 - Qasje e kufizuar në shërbimet veterinare në zonat rurale.
 - Mungesa e sensibilizimit të fermerëve për sëmundjet infektive(zoonozat) dhe ndikimi i tyre tek shëndeti i njerëzve, efikasitetin dhe konkurrencën në tregtinë e produkteve me origjinë shtazore.
 - Mungesa e aplikimit të kontrollit e zbatimit të sanksioneve për shkeljet në certifikimin e lëvizjes së kufizuara të kafshëve, në e nga fermat blegtorale, thertore e tregje.
 - Njohuritë e kufizuara të fermerëve dhe pajtueshmëria me kërkesat ligjore.
- b)-Jashtë kontrollit menaxheriale:*
- Ngrohja globale mund të pengojë prodhimin e bagëtive.
 - Sëmundjet e reja në zhvillim.
 - Vështirësi në zbatimin e rregulloreve të reja të BE-së për shëndetin e kafshëve.
 - Mungesa e nxitjes për brezin e ri.
 - Presionet shoqërore për të reduktuar konsumin e produkteve të kafshëve bujqësore për shkak të perceptimit nga media e në përgjithësi.
 - Mosha mesatare e lartë e fermerëve.
 - Tokë bujqësore e vogël dhe e fragmentuar.
 - Disponueshmëria e kufizuar e burimeve alternative financiare.
 - Mungesa e investimeve në industrinë e blegtorisë.
 - Pak të rinj angazhohen në industri për shkak të mungesës së sipërmarrjes blegtorale konkurrueshmërisë dhe rritjes së emigracionit.
 - Kostoja e lartë e produkteve të qumështit dhe mishit dhe mungesa e konkurrencës me produkte rajonale dhe evropiane.
 - Niveli i ulët i organizimit të shoqatave të fermerëve
 - Mungesa e eksportit të mishit, gjëse së gjallë dhe produkteve me origjinë shtazore.

3.2 OBJEKTIVAT E AUDITIMIT

Auditimi me temë nëEfektiviteti i menaxhimit të Sistemit të Identifikimit dhe Regjistrimit të Kafshëve, RUDAò synon të sigurojë një vlerësim të paanshëm dhe objektiv nëse burimet publike janë menaxhuar me përgjegjësi duke informuar publikun, MBZHR, fermerët, Agjencitë Rajonale Veterinare mbi efektivitetin e menaxhimit të Sistemit të Identifikimit dhe Regjistrimit të Kafshëve, RUDAò me qëllim garantimin e sigurisë ushqimore sipas standardeve të BE-së.

Ky auditim përfshiu periudhën **2019–2021**, dhe synoi të analizojë efektivitetin e të gjithë drejtorive sektorëve përkatës në MBZHR dhe institucioneve të varësisë si janë: AKVMB, AKU dhe ISUV të cilët janë përgjegjës për hartimin dhe zbatimin e politikave që synojnë mbarëvajtjen e këtij sistemi, sipas ligjit nr. 10465, datë 29.9.2011, nëPër Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisëò, i ndryshuar, me ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisëò.

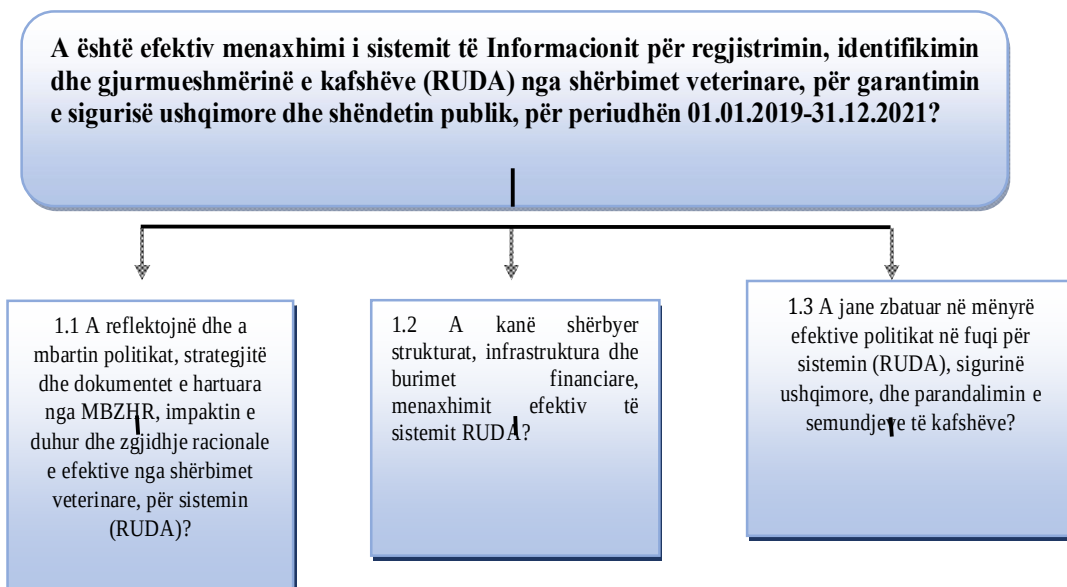
Nisur nga rëndësia që ky sistem ka në:

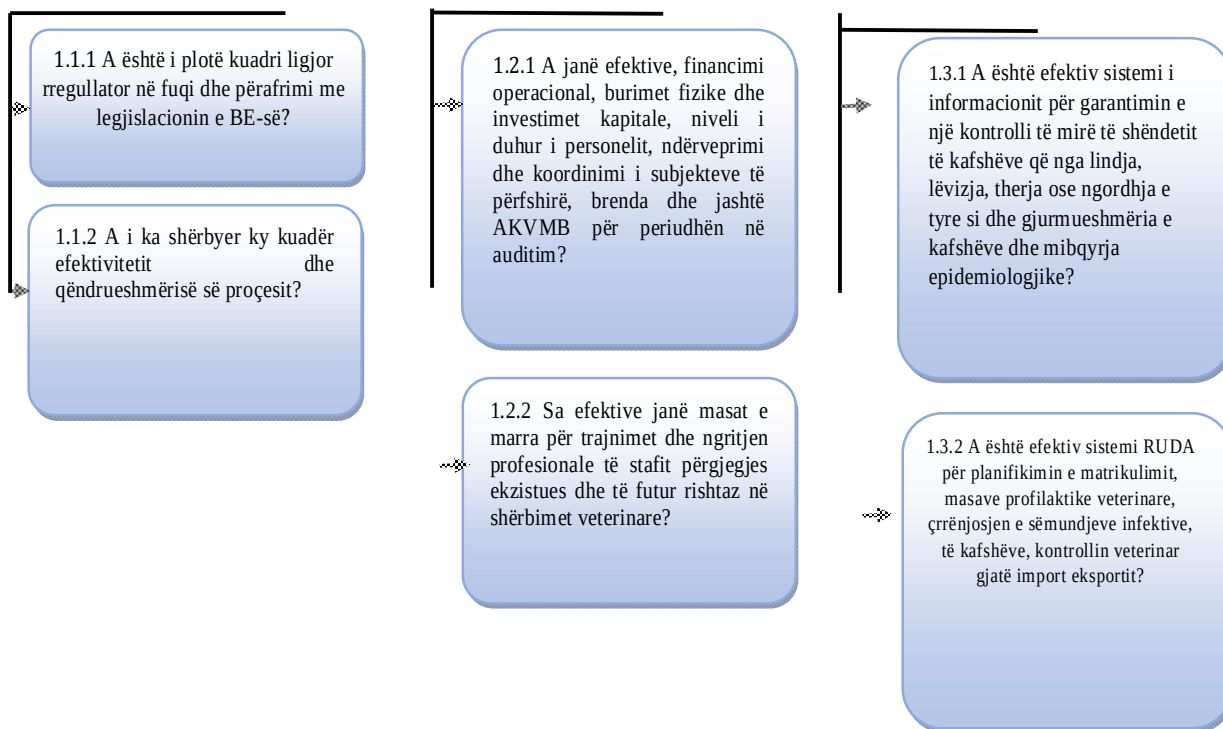
- i. kryerjen e regjistrimit individual të kafshëve dhe të fermave blegtorale, ku ato mbarështohen në territorin e Republikës së Shqipërisë;
- ii. sigurimin e një baze të dhënash për të gjitha njësitë blegtorale dhe kafshët e llojeve të gjedhit, dhenve, dhive, derrave, njëhundrakëve, qenve dhe maceve, si dhe të llojeve të tjera, nëse kërkohet nga legjislacioni në fuqi;
- iii. garantimin e një kontrolli më të mirë të shëndetit të kafshëve që nga lindja, lëvizja, therja dhe ngordhja e tyre;
- iv. harmonizimin me sistemin e mbikëqyrjes epidemiologjike, për të mundësuar gjurmueshmërinë e kafshëve dhe të fermave blegtorale dhe ne thertore , produktet ushqimore me origjinë shtazore.
- v. sigurimin e informacionit për popullatën e kafshëve, për të mundësuar planifikimin e masave profilaktike veterinare, kontrollin dhe çrrënjosjen e sëmundjeve infektive të kafshëve;
- vi. të shërbejë si bazë informacioni për kontrollin e shëndetit dhe të mirëqenies së kafshëve;
- vii. të shërbejë për zbatimin e programeve kombëtare të mbështetjes dhe zhvillimit të sektorit blegtoral;

ky auditim synon të paraqesë një tablo të qartë të ecurisë së shërbimeve të ndryshme veterinare jo vetëm për periudhën në auditim por duke u shtrirë edhe më herët në kohë në drejtim të përmirësimit të situatës.

Për sa më lart, objektivi kryesor i këtij auditimi është vlerësimi i efektivitetit të shërbimit veterinar në vendin tonë, për të siguruar, mbrojtjen e shëndetit publik nga sëmundjet zoonotike të transmetueshme nga kafshët, rritjen e sigurisë ushqimore të produkteve me origjinë shtazore, forcimin i këtij kontrolli të rëndësishëm, pasi kafshët e gjalla dhe tregjet e tyre janë burimi kryesor i transmetimit dhe shpërndarjes së sëmundjeve.

3.3 PIRAMIDA E PYETJEVE AUDITUESE

3.4 FUSHËVEPRIMI I AUDITIMIT

Nisur nga pyetjet e ngritura më sipër nga grupi i auditimit, si dhe nga vlerësimi i risqeve të aktiviteteve të subjekteve nën auditim me temë nëEfektiviteti i menaxhimit të sistemit të informacionit veterinar RUDA do të shtrihet në periudhën 2019-2021 dhe synon të analizojë:

- Politikat dhe strategjitë në lidhje mbi sistemin e informacionit për regjistrimin, identifikimin dhe gjurmueshmërinë e kafshëve (RUDA) nga shërbimet veterinarë, për garantimin e sigurisë ushqimore dhe shëndetin publik.
- Problematikat si pasojë e vakumeve ligjore, në lidhje mbi ndryshimet dhe plotësimet e kuadrit ligjor, mbi kalimin e kompetencave dhe funksioneve të shërbimit veterinar të pushtetit lokal në strukturën e shërbimit veterinar në MBZHR/AKVMB, për arritjen e objektivave dhe standardeve të BE-së të përcaktuara në politikat dhe strategjitë e qeverisë në tërësi dhe MBZHR në veçanti.
- Aktiviteti i MBZHR si institucion epror, mbi monitorimin e politikave shtetërore për çështjet e blegtorisë dhe zhvillimit rural, në veçanti për përmirësimin e sistemit të informacionit veterinar dhe blegtoral (RUDA) dhe e financon mirëmbajtjen dhe përmirësimin e sistemin e informacionit veterinar dhe blegtoral (RUDA).
- Aktiviteti i AKVMB së bashku me Agjencitë Rajonale Veterinarë në Tiranë, Shkodër, Vlorë dhe Elbasan, mbi zbatimin , monitorimin, kontrollin, për situatën epidemiologjike të sëmundjeve infektive, për planet e monitorimit të sëmundjeve, për planet e kontrollit për çrrënjosjet e sëmundjeve infektive, për masat profilaktike (vaksinimin), për identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe fermave blegtorale, për lëvizjen e kafshëve nga ferma në fermë, nga ferma në treg dhe

nga ferma në thertore, duke i pasqyruar në sistemin e informacionit veterinar dhe blegtoral (RUDA).

- Aktiviteti i ISUV mbi kryerjen e analizave laboratorike, në bazë të kampioneve të ardhura nga AKVMB në bazë të zbatimit të programeve të kontrollit, të planeve të monitorimit të mbetjeve me bazë risku, të miratuara nga Ministri i MBZHR si dhe i rasteve të dyshuara të konstatuara nga mbikëqyrja pasive e sëmundjeve infektive në kafshë me qëllimin për mbajtjen e shëndetit të kafshëve dhe sigurisë ushqimore për njerëzit. Në rastet kur analizat laboratorike dalin pozitive, njofton menjëherë MBZHR, AKU dhe AKVMB e cila e pasqyron rezultatin pozitiv në sistemin e informacionit veterinar dhe blegtoral (RUDA).
- Aktiviteti i AKU mbi kryerjen e kontrollit të lëvizjes së kafshëve të gjalla të ardhura nga importi (për mbarështim) në pikat e kalimit kufitar, duke raportuar dhe koordinuar me strukturat e MBZHR dhe AKVMB e cila më pas pasqyron numrin e krerëve të ardhura në sistemin e informacionit veterinar dhe blegtoral (RUDA). AKU kryen kontrollin pranë pikave të tregtimit të produkteve blegtorale dhe verifikimin e certifikatës veterinarë e lëshuar nga AKVMB, për produktin e mishit të therur në thertore të licencuara me qëllim garantimin e sigurisë ushqimore për popullatën.

Financimi i sistemit të identifikimit dhe regjistrimit (RUDA), në mbështetje të ligjit nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë si dhe në mbështetje të ligjit nr.9936 datë 26.06.2008 nëPër menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë ndhe të VKM nr.957 datë 07.12.2016 nëPër pagesën e koston financiare të sistemit të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale nga fermerët e shfuqizuar me, VKM nr.907 datë 18.11.2020 nëPër kostot dhe mënyrën e mbulimit të shpenzimeve të sistemit të identifikimit të kafshëve dhe të regjistrimit të fermave blegtorale.

4. SHITJELLIMI I PIRAMIDËS SË PYETJEVE AUDITUESE:

Gjatë kryerjes së këtij auditimi, i kemi dhënë përgjigje pyetjes kryesore nëA ka qenë efektiv menaxhimi i Sistemit të Identifikimit, Regjistrimit të Kafshëve blegtorale, RUDA, për periudhën 2019-2021?ò, duke arritur në këtë mesazh:

Mesazhi i auditimit

Menaxhimi i Sistemit të Identifikimit, Regjistrimit të Kafshëve Blegtorale **RUDA** nuk rezultoi totalisht efektiv, duke ndikuar drejtpërdrejt në uljen e nivelit të sigurisë ushqimore të produkteve nga ferma në tavolinë për popullatën.

Kuadri ligjor mbi të cilin funksionon ky sistem, ka mbivendosje duke sjellë fragmentizimin e shërbimit veterinar, ndërmjet Autoritetit Kombëtar të Ushqimit (AKU), Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve (AKVMB) dhe Institutit të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë (ISUV). Kjo situatë ka ndikuar në mos vlerësimin e duhur të riskut në shërbimin veterinar dhe marrjen e masave për menaxhimin e tij.

Mangësitë më të rëndësishme të evidentuara në këtë auditim, kanë të bëjnë me: mungesën e analizave operacionale për punën e kryer nga Drejtoria e Përgjithshme e Politikave të Bujqësisë në MBZHR dhe nga Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve; mos përcaktimin e indikatorëve të matshëm, relevant dhe të arritshëm për të vlerësuar punën e veterinerëve; mos parashikimin me prioritet të fondeve buxhetore të nevojshme për të rritur efektivitetin dhe eficiencën e shërbimeve veterinarë; mungesën e planeve të kontrollit/inspektimit për monitorimin e punës së veterinerëve në AKVMB; mungesën e kontrolleve të

brendshme (përfshirë këtu edhe rolin e Njesisë së Auditit të Brendshëm në AKVMB); si dhe plotësimin e vakancave për pozicione të profilit Ëveterinerë, në MBZHR dhe AKVMB. Institucionet e ngarkuara me menaxhimin e këtij sistemi duhet të rrisin shkallën e bashkëpunimit dhe të marrin përgjegjësi në mënyrë që sistemi të jëtë plotësisht efektiv me qëllim përmirësimin e sigurisë ushqimore.

Pyetja 4.1 A reflektojnë dhe a mbartin politikat, strategjitë dhe dokumentet e hartuara nga MBZHR, impaktin e duhur dhe zgjidhje racionale e efektive nga shërbimet veterinarë, për sistemin (RUDA)?

4.1.1 A është i plotë kuadri ligjor rregullator në fuqi dhe përafrimi me legjislacionin e BE-së?

Për periudhën në auditim 2019-2021, u konstatua se, shërbimi veterinar në territorin e Republikës së Shqipërisë, është mbështetur në legjislacionin primar dhe sekondar, të cilat kanë pasur impakte në menaxhimin e sistemit nëRuda.

Grupi i auditimit u fokusua, në legjislacionin primar si dhe në aktet nënligjore sekondare të tyre, të cilat kanë ndikuar në mënyrë të drejtpërdrejtë në menaxhimin e sistemit të informacionit veterinar RUDA, me qëllim për të identifikuar çështjet më të rëndësishme lidhur me auditimin e performancës, të cilat janë në interes të publikut e gjerë.

1.Nga auditimi dhe studimi i kuadrit ligjor rregullat në fuqi, u konstatuan se ka pasur dhe vazhdon të ketë, vakume ligjore, mbivendosje kompetencash, mbi mënyrën e monitorimit, në ndarjen e përgjegjësi, në financimin e sistemit RUDA dhe në financimin për shërbimet veterinarë, të cilat në mënyrë të drejtpërdrejtë ose indirekt, impakton në lidhje me:

- unifikimin e shërbimit veterinar, në garantimin e gjurmueshmërisë së produkteve me origjinë shtazore nëpërmjet identifikimit dhe regjistrimit të fermave blegtorale,
- në garantimin e mbrojtjes së shëndetit të kafshëve nga sëmundjet me karakter zoonotik nëpërmjet kryerjes në mënyrë efikase të masave të profilaksisë specifike,
- në garantimin e sigurisë së produkteve ushqimore me origjinë shtazore nga kontrolli korrekt dhe me përgjegjësi të lartë të therjeve të kafshëve në thertore,
- në parandalimin e përhapjes së sëmundjeve nëpërmjet disiplinimit të lëvizjeve të kafshëve në territorin e vendit,
- në regjistrimin dhe identifikimin e të gjitha llojeve të kafshëve që mbarështohen në territorin e Republikës së Shqipërisë me qëllim planifikimin korrekt të masave profilaktike.

Për sa më sipër, po paraqesim si vijon problematikat dhe konstatimet kryesisht në legjislacionin kryesor:

(i).Ligji nr.8702 datë 01.12.2000 nëPër identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe të fermave blegtorale të ndryshuar, është me objekt:

- ✓ disiplinimi i lëvizjes së kafshëve bujqësore nëpërmjet identifikimit individual;
- ✓ regjistrimi i fermave blegtorale dhe pajisja e tyre me numër të veçantë regjistrimi;
- ✓ shkëmbimi i shpejtë dhe i saktë i të dhënave për vendndodhjen e kafshëve për qëllime veterinarë, zooteknike dhe statistikore;
- ✓ rregullimi i marrëdhënieve ndërmjet institucionit përgjegjës shtetëror dhe pronarëve të fermave blegtorale.

Në mbështetje të ligjit nr.8702 datë 01.12.2000, neni 6, i cili shprehet se nëMinistria e Bujqësisë dhe Ushqimit përcakton në rregullore; a) kodin e identifikimit i cili nuk duhet të kalojë 14

karaktere; b) modelin e matrikullit dhe përbërjen e tij; c) modelin e regjistrimit të fermës dhe të kartelës përkatëse të kafshëve; ç) kohën më të përshatshme për regjistrimin e viçave të lindur; d) rregullat e identifikimit për kafshët e importuara; dh) numrin minimal të kafshëve për t'u quajtur fermë blegtorale; e) mënyrën e plotësimit dhe të lëvizjes së kartelës individuale, është miratuar nga ish-Ministri i Ministrisë së Bujqësisë dhe Administrimit të Ujërave (MBAU), Urdhër nr.221 datë 14.04.2016 në Mbi miratimin e rregullores në Mbi metodat e identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve njëhundra.

Nga auditimi, në MBZHR në Drejtorinë e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinare, në terren pranë Agjencive Rajonale të Shërbimit Veterinar, në mbështetje të intervistave të realizuar me (fermerë, me veteriner privatë pranë fermave të mëdha, me administrator/veteriner zyrtarë të kontrollit pranë thertoreve, me blegtorë etj.) si dhe në bazë të përgjigjeve e pyetësorëve datë 31.01.2022; 01.02.2022, 25.03.2022; të dërguara nga (strukturat e shërbimit veterinar, ISUV dhe AKU), u konstatua se, ende nuk ka një rregullore të plotë mbi metodat e identifikimit dhe regjistrimit në lidhje me llojin e secilit kafshë, të parashikuar në modulet e sistemit RUDA (njëhundra, dyhundra, shpendë, bletë etj.) e mbështetur vetëm në një bazë ligjore, por kemi disa rregullore të fragmentuara të mbështetura në baza ligjore jo të njëjtë, duke përdorur herë ligjin nr.8702 datë 01.12.2000 në Për identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe të fermave blegtorale i ndryshuar dhe herë ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 në Për shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë i ndryshuar me ligjin nr.71/2020 në Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 në Për shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë.

Sa më sipër, nga Titullari i MBZHR janë miratuar 4 urdhra dhe 1 udhëzim, të cilat nuk mbështeten në një bazë ligjore të vetme.

Gjithashtu vlen të theksohet se, pjesa më e madhe e urdhrave janë hartuar duke u mbështetur me Planin e Përafrimit të Legjislacionit të Planit Kombëtar të Integritimit Evropian (PKIE) sipas Direktivave të BE-së, fakt i cili duhej të ishte vlerësuar nga MBZHR dhe strukturat përgjegjëse veterinare, që popullojnë sistemin RUDA, për rishikimin e bazës ligjore, duke e sintetizuar në mënyrë të qartë dhe të plotë në një ligj të vetëm në përshatshmëri dhe me Direktivat e BE-së.

(ii) Ligji nr.10465, datë 29.9.2011, në Për shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë i ndryshuar, me objekt:

- ✓ Përcaktimin e parimeve bazë për mbrojtjen e shëndetit dhe të mirëqenies së kafshëve, sipas standardeve ndërkombëtare të Organizatës Botërore të Shëndetit të Kafshëve (OIE) dhe të Bashkimit Evropian;
- ✓ Rregullimin, organizimin, financimin e shërbimit veterinar, përcaktimin e përgjegjësive, të rregullave dhe të procedurave të shërbimit veterinar në mbrojtje të shëndetit e mirëqenies së kafshëve;
- ✓ Mbrojtjen e shëndetit publik në Republikën e Shqipërisë nga sëmundjet zoonotike të transmetueshme nga kafshët, në përjasje me legjislacionin e BE-së.

Nga auditimi, në bazë të studimit sipas metodës krahasimore për të dy ligjet, u konstatua se, në brendësi të neneve, shprehen pothuajse për të njëjtin qëllim dhe për të njëjtin objekt, për rrjedhojë kemi mbivendosje të bazës ligjore.

(iii) Për periudhën në auditim 2019-2021 u konstatua se, ligji nr. nr.8702 datë 01.12.2000 në Për identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe të fermave blegtorale i ndryshuar, de jure ekziston, por de facto nuk funksionon, pasi, aktet nënligjore dhe aktet administrative të miratuara

nga Ministria e Bujqësisë si organi qendror dhe strukturat e saj të varësisë, të cilat kanë lidhje me shërbimin veterinar, i referohen vetëm ligjit nr.10465, datë 29.9.2011, nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë dhe i ndryshuar.

(iv) Për periudhën e viteve 2019-2021 si dhe për vitin në vazhdim 2022, dispozita ligjore për financimin e sistemit RUDA, shprehen pothuajse njëjloj në të dy ligjet, për rrjedhojë kemi mbivendosje të bazës ligjore, konkretisht si vijon:

-Ligji nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë dhe i ndryshuar me ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë në neni 7 (Financimi i sistemit IR/RUDA) pika 1 shprehet se nëShpenzimet për ngritjen dhe administrimin e sistemit IR mbulohen nga buxheti i ministrisë dhe çdo e ardhur tjetër nga burime të ligjshme dhe

- Ligji nr.8702 datë 01.12.2000 nëPër identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe të fermave blegtorale dhe i ndryshuar në neni 4, shprehet se nëShpenzimet për identifikimin e kafshëve dhe regjistrimin i fermave blegtorale mbulohen nga buxheti i shtetit, si dhe nga projekte dhe donatorë. Nga auditimi u konstatua se në bazë të Urdhrit të Ministrit të MBZHR lidhur me nëPërdorimin dhe shpërndarjen e burimeve financiare të Shërbimit Veterinar për vitet 2019, 2020 dhe 2021, në rubrikën mbi financimin e mirëmbajtjes së sistemit RUDA, i referohen vetëm ligjit nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë dhe i ndryshuar me ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë.

2. Nga auditimi u konstatua se, gjatë vitit 2019 MBZHR së bashku me strukturat përgjegjëse e shërbimit veterinar (SPV), kishin evidentuar se, ligji nr.10465, datë 29.9.2011, nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë dhe i ndryshuar, nuk kishte sjellë përmirësime për sa i takon koordinimit ndërinstitucional dhe ndarjes së drejtë të përgjegjësisë mes aktorëve të përfshirë në proces të shërbimit veterinar, incidentet e ndodhura në të kaluarën në fushën e shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve, kishin lënë pasojë domethënëse në shëndetin publik, për shkak të transmetimit të sëmundjeve zoonotike (brucelozë, tuberkuloz, antraks, etj) apo edhe të lëndëve mbetëse të dëmshme, të cilat gjendeshin në produktet ushqimore me origjinë shtazore, duke treguar se, duhej një organizim më mirë i shërbimit veterinar, sipas linjës vertikale të zinxhirit të komandës dhe llogaridhënies, pasi në vendin tonë ky zinxhir komande dhe raportimi ishte i shkëputur për shkak të fragmentimit të shërbimit veterinar midis pushtetit qendror dhe qeverisjes vendore.

Nga auditimi u konstatua se, si pasojë e mangësive, nga grupi i auditimit u evidentuan mos akordime midis numrit të kafshëve të regjistruara dhe të identifikuara në RUDA, në krahasim me realitetin pranë fermave blegtorale dhe ato të tufës, për shkak të menaxhimit jo efektiv, jo eficient dhe jo me ekonomi citet, nga klinikat private veterinare, të kontraktuara sipas VKM nr.957 datë 07.12.2016 nëPër pagesën e kostos financiare të sistemit të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale nga fermerët, të cilat nuk e përmbushën detyrimin kontraktor të popullimit sistematik të sistemit RUDA. Ky fakt tregoi për mangësinë e monitorimit dhe kontrollit nga struktura përgjegjëse e shërbimit veterinar (SPV) në Ministrinë e Bujqësisë.

Për sa më sipër, gjatë vitit 2019 nga MBZHR është kërkuar ndryshimi i ligjit nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë dhe i ndryshuar, duke shënuar dhe nisjen e reformës veterinare me qëllim afrimin e shërbimit veterinar sa më pranë fermerit, për të

rritur garancinë për ushqim të sigurtë si rezultat i kafshëve të shëndetshme. Ndryshimet ligjore kanë përfshirë një kudër ligjor për kalimin e kompetencave e të funksioneve të shërbimit veterinar të vetëqeverisjes vendore në strukturën e shërbimit veterinar në MBZHR, pasi, me miratimin e ligjit nr.139/2015 nëPër vetëqeverisjen vendore, njësitë e qeverisjes vendore nuk i kishin më këto funksione.

Kështu, në vitin 2020 është miratuar nga ligjvënësi shqiptar ligji nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë.

Gjithashtu, ndryshimet ligjore në shërbimin veterinar janë mbështetur nga Bashkimi Evropian (Delegacioni Evropian në Shqipëri) si dhe janë zhvilluar një sërë takimesh konsultative të grupit të punës me ekspertë të Projektit PAZA në të cilat janë diskutuar nenet e lidhura me përgjegjësitë e shërbimit veterinar rajonal si dhe në lidhje me funksionet kontrolluese të këtij shërbimi.

Nga auditimi u konstatua se, ndryshimi dhe miratimi i ligjit nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë ka ndikim ekonomik, ku janë të përfshira kostot e drejtpërdrejta për sektorin publik (shërbimi veterinar rajonal, procesi i monitorimit), ka ndikim mjedisor, ku përfshihet mbrojtja e mjedisit nga prodhimi, përpunimi, ruajtja, transporti dhe tregtimi i produkteve me origjinë shtazore për konsum njerëzor dhe ndikim social, duke punësuar rreth 2.3 herë më shumë veteriner në shërbimin veterinar.

Të gjitha elementët e mësipërme, japim më shumë garanci për të menaxhuar me efektivitet sistemin RUDA, duke realizuar popullimin me të dhëna, regjistrimin e fermave, identifikimin e kafshëve për secilën fermë, matrikullin e tyre, vaksinimin e kafshëve, lëvizjen e kafshëve nga njëra fermë tek tjetra, nga fermë në treg, nga një fermë në thertore ose karantinë, të shoqëruara me certifikatën përkatëse.

Miratimi i ndryshimeve ligjore të ligjit nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë është pasuar për një kohë mjaft të shpejtë dhe me miratimin e Vendimeve të këshillit të Ministrave si vijon:

-VKM nr.907 datë 18.11.2020 nëPër kostot dhe mënyrën e mbulimit të shpenzimeve të sistemit të identifikimit të kafshëve dhe të regjistrimit të fermave blegtorale

- VKM nr. 683, datë 02.09.2021 nëPër krijimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve.

3. Nga auditimi u konstatua se, kuadri ligjor rregullator në fuqi dhe përafrimi me legjislacionin e BE-së, për periudhën në auditim 2019-2021, MBZHR në bashkëpunim me strukturat e saj dhe me Drejtorinë e Politikave dhe sigurisë Ushqimore, kanë hartuar dhe miratuar 8 akte administrative në cilësinë e Urdhrit të Ministrit, në përputhje me Planin e Përafrimit të Legjislacionit të Planit Kombëtar të Integritetit Evropian (PKIE) duke përafruar me Direktivat e BE.

4. Strategjia Ndersektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014-2020.

Strategjia Ndersektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor (në vijim SNZHRB), e miratuar me VKM nr. 709, datë 29.10.2014 nëPër miratimin e Strategjisë Ndersektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014-2020, cilësohet si dokumenti kryesor politik që rregullon zhvillimin e sektorit të shërbimit veterinar.

SNZHRB është hartuar sipas kuadrit të strategjisë nëEvropa 2020 për një rritje të shpejtë, të qëndrueshme dhe përfshirëse të objektivit të përgjithshëm strategjik të Shqipërisë për t'u anëtarësuar në BE. Ajo është përgatitur në përputhje me qasjen për planifikim strategjik në BE

për Politikën e Përbashkët Bujqësore (PPB) 2014-2020, duke u përqendruar në të njëjtën kohë në nevojat specifike për zhvillimin e bujqësisë, të blegtorisë në Shqipëri. Këto nevoja dhe sfida janë bazuar dhe analizuar përmes disa studimeve sektoriale dhe analizave të kryera si pjesë e procesit të përgatitjes së strategjisë.

Objektivat kryesore të SNZHRB janë:

- ✓ Promovimi i prodhimit dhe cilësisë të qëndrueshme të ushqimit nëpërmjet zhvillimit të një sektori konkurrues dhe inovativ agroushqimor: Përmirësimi i efektshmërisë dhe qëndrueshmërisë së prodhimit në fermë, rritja e orientimit drejt tregut të sektorit të përpunimit agroushqimor, harmonizimi në mënyrë progresive me standardet e BE-së, i cili do të japë përgjigje më të mirë ndaj kërkesave të konsumatorëve për ushqim të sigurt, ushqyes dhe të qëndrueshëm.
- ✓ Forcimi i menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe veprimeve lidhur me klimën: Dhënia e kontributit për kujdesin ndaj mjedisit, përshtatjen dhe zbutjen e klimës, biodiversitetin dhe mbrojtjen e peizazhit.
- ✓ Forcimi i strukturës sociale-ekonomike të zonave rurale: Promovimi i zhvillimit lokal nëpërmjet përmirësimit të punësimit dhe mundësive të biznesit brenda dhe jashtë fermës, si dhe përmes iniciativave zhvillimore të udhëhequra nga komuniteti.
- ✓ Nxitja e zhvillimit të qëndrueshëm detar dhe të ujërave të brendshme: Forcimi i akuakulturës dhe tregjeve konkurruese dhe të qëndrueshme, si dhe komuniteteve të begata bregdetare, duke përfshirë një ekonomi blu të qëndrueshme, si dhe nxitja e peshkimit të përshtatshëm dhe ruajtja e burimeve biologjike.
- ✓ Forcimi i kapaciteteve institucional dhe administrative drejt përafrimit me acquis communautaire të BE-së në kapitujt përkatës.
- ✓ Transferimi i njohurive dhe inovacionit në bujqësi dhe zonat rurale dhe nxitja e përvetësimit të tyre.

Nga auditimi në bazë të dokumentacionit të dorëzuar nga Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinare pranë MBZHR, u konstatua se, zhvillimi i qëndrueshëm i sigurisë ushqimore që përftohet nga kafshët blegtorale është parë me prioritet nga politika qendrore e lokale, por brenda SNZHRB nuk e gjejmë të përmendur në mënyrë të drejtpërdrejtë menaxhimin e sistemit RUDA, pra sektori i menaxhimit të identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve, nuk është përfshirë në mënyrë direkt, por nga SNZHRB i është treguar kujdes i veçantë vaksinimit të kafshëve, nëpërmjet sektorit të shërbimit veteriner në nivel qendror dhe lokal. SNZHRB nuk ka të parashikuar reformën veterinar e cila ka qëllim sigurimin e sigurisë ushqimore, duke rritur numrin e veterinerëve zyrtarë dhe të shërbimit në masën 2.3 herë më shumë si dhe transferimin e funksioneve nga pushteti vendor në shërbimin veterinar rajonal.

SNZHRB përmend faktin që duhet reduktim të informalitetit në fushën e shërbimit veteriner nga fermerët si dhe numri i subjekteve që do të zhvillojnë veprimtarinë në fushën e shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve, duhet të pajisen me lejen e mjedisit pasi është kusht që për subjektet të cilët do të zhvillojnë aktivitetin e mbarështimit të kafshëve, tregtimi i tyre të sigurohet në tregje me leje mjedisi por nga MBZHR nuk ka plane vjetore të veprimit dhe monitorimit nga struktura përgjegjëse veterinarë, duke cenuar koherencën e Strategjisë. Gjithashtu, strategjia mund të jetë për një vit ose shumëvjeçare dhe rinovohet çdo vit. Në procesin vjetor të rinovimit të dakortësisë për strategjinë e performancës, duhet të bëhet një krahasim midis planit dhe realizimit, prandaj është e këshillueshme të bihet dakord për treguesit e performancës, masat dhe dimensionet

financiare brenda kësaj strategjie për të gjetur prova për progresin në lidhje me arritjen e objektivave.

Për sa më sipër:

- MBZHR nuk ka hartuar plan veprimi mbi SNZHRB, që do të shërbente për të përcaktuar në mënyrë qartësisht të identifikueshme strukturat përgjegjëse, afatet, kostot, produktet dhe mënyrën e monitorimit të strategjisë.

- Nisur nga shtrirja kohore e Strategjisë 2014-2020, si dhe nga dinamika dhe fokusi që ka patur MBZHR në miratimin e ligjit nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë i cili ka si qëllim zhvillimin e mëtejshëm të reformës veterinare, MBZHR nuk ka kërkuar rinovime të Strategjisë, që reflektojnë fokusin e politikë bërjes në diversifikimin e aktiviteteve e shërbimit veterinar në zonat rurale, me objektiva konkrete e të matshme.

Gjetje nga auditimi:

1. MBZHR përdor si bazë ligjore për menaxhimin e sistemit të informacionit veterinar RUDA, dy ligje, ligjin nr.8702, datë 01.12.2000 nëPër identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe të fermave blegtorale i ndryshuar dhe ligjin nr.71/2020, nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465, datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë i ndryshuar, të cilët kanë mbivendosje kompetencash, për çështje që lidhen me mënyrën e monitorimit, ndarjen e përgjegjësi, financimin e sistemit RUDA dhe financimin për shërbimet veterinare, të cilat në mënyrë të drejtpërdrejtë ose indirekte, impaktojnë menaxhimin e sistemit.

2. Ligji nr.8702, datë 01.12.2000, de jure ekziston, por de facto nuk funksionon, pasi aktet nënligjore dhe aktet administrative të miratuara nga MBZHR si organi qendror dhe strukturat e saj të varësisë, të cilat kanë lidhje me shërbimin veterinar, i referohen vetëm ligjit nr.10465, datë 29.9.2011.

3. MBZHR nuk ka ende një rregullore të plotë mbi metodat e identifikimit dhe regjistrimit në lidhje me llojin e secilit kafshë, të parashikuar në modulet e sistemit RUDA (njëthundrake, dythundrake, shpendë, bletë etj.) të mbështetur vetëm në një bazë ligjore, por ka disa rregullore të fragmentuara, të mbështetura në baza ligjore jo të njëjta.

4. MBZHR nuk ka hartuar plan veprimi mbi Strategjinë Ndërsektoriale e Zhvillimit Rural dhe Bujqësor (SNZHRB) 2014-2020, e cila do të shërbente për të përcaktuar në mënyrë qartësisht të identifikueshme strukturat përgjegjëse, afatet, kostot, produktet dhe mënyrën e monitorimit të strategjisë si dhe MBZHR nuk ka kërkuar rinovime të Strategjisë, që reflektojnë fokusin e politikë bërjes në diversifikimin e aktiviteteve e shërbimit veterinar, në mbështetje të ligjeve të ndryshuara. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 25-30, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

1. Mbivendosja e kuadrit ligjor aktual, rrezikon të orientojë strukturat e shërbimit veterinar rajonal në mënyrë jo të drejtë, duke anashkaluar detyrat dhe përgjegjësitë;

2. Mos pasja e një rregullore të plotë mbi metodat e identifikimit dhe regjistrimit në lidhje me llojin e secilës kafshë, të parashikuar në modulet e sistemit RUDA, rrit riskun mbi sigurinë ushqimore, që ndikohet nga mirëqenia kafshëve blegtorale. Qëndrueshmëria e sigurisë ushqimore do të jetë e suksesshme vetëm nëse një strategji gjithëpërfshirëse miratohet, zbatohet dhe monitorohet nga strukturat përgjegjëse të shërbimit veterinar dhe ato rajonale pranë MBZHR.

Rekomandime:

1. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, të marrë masa duke ngritur një grup pune me të gjithë aktorët e përfshirë në shërbimin veterinar, për të sintetizuar në mënyrë të qartë dhe të plotë një ligj të vetëm për shërbimin veterinar në përshtatshmëri dhe me Direktivat e BE-së, si dhe duke shfuqizuar ligjin nr.8702, datë

01.12.2000 nëPër identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe të fermave blegtorale të ndryshuar, me qëllim fuqizimin e mëtejshëm të shërbimit veterinar.

Brenda datës 31.12.2023.

2. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, të marrë masa për miratimin e një rregulloreje të plotë dhe jo më të fragmentuar, mbi metodat e identifikimit dhe regjistrimit në lidhje me llojin e secilit kafshë, të parashikuar në modulet e sistemit RUDA (njëthundrake, dythundrake, shpendë, bletë etj.) të mbështetur mbi një bazë ligjore të unifikuar dhe në përshtatshmëri me Direktivat BE-së.

Brenda datës 31.12.2023

3. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, të marrë masa për miratimin e Strategjisë së plotë të Sigurisë Ushqimore si dhe Plane Veprimi, ku të jetë përfshirë mirëqenia e kafshëve, e cila impakton jo vetëm sistemin e informacionit veterinar RUDA por edhe synon të ofrojë garancinë në sigurinë ushqimore brenda dhe jashtë vendit.

Brenda datës 30.06.2023

4.1.2: A i ka shërbyer ky kuadër efektivitetit dhe qëndrueshmërisë së procesit?

1. Në bazë të auditimit, mbi efektivitetin dhe qëndrueshmërinë e procesit të menaxhimit të sistemit të informacionit veterinar RUDA, në zbatim të kuadrit ligjor primar, sekondar dhe çdo akti tjetër juridik që ndërlidhet me këtë fushë, u konstatua se, midis laboratorëve të Shëndetit dhe Mirëqenies së Kafshëve, pranë Institutit të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinare (ISUV) dhe laboratorëve të Autoritetit Kombëtar të Ushqimit (AKU), të cilët kanë për detyrë realizimin e analizave për diagnostikimin e sëmundjeve dhe mbetjeve në kafshë të gjalla, me qëllim për sigurinë ushqimore për konsumatorin, ekziston mbivendosje në funksionimin e zinxhirit të komandës, për shkak të vakumeve ligjore dhe marrjes së kompetencave e për pasojë kemi fragmentizimin e këtyre shërbimeve në dy institucionet e varësisë së MBZHR, të cilat po i paraqesim si vijon:

Pasqyrimi i të dhënave në sistemin e identifikimit dhe regjistrimit të fermave (RUDA) lidhet dhe me punën që realizon ISUV i cili është përgjegjës për kryerjen e analizave të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë, duke i dhënë edhe vlerësimin shkencor në përputhje me laboratorët e referencës në BE-së, pasi laboratorët e tij janë të akredituar.

Ndërsa AKU, është autoriteti përgjegjës, për ngarkesat me kafshë të gjalla në pikat e inspektimit kufitar dhe për produktet me origjinë shtazore, për konsum njerëzor.

Tërësia e elementëve të përgjegjësisë të institucionit të MBZHR me institucionet e saj të varësie AKVMB, ISUV dhe AKU, bëjnë të mundur popullimin në sistemin e identifikimit dhe regjistrimit të fermave (RUDA).

Kështu, në bazë të auditimit, nëpërmjet pyetësorëve drejtuar pranë ISUV dhe AKU me email dhe me shkresë nr.2077/2 datë 26.04.2022, në përgjigje të tyre me shkresë nr.2611 datë 05.05.2022 dhe në bazë të dokumentacionit të audituar, u konstatua se:

Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinare (ISUV) si institucion shtetëror është në varësi direkte të MBZHR duke u bërë pjesë e zinxhirit të politikave të saj, duke kontribuar me aktivitetin e tij në fushën e sigurisë ushqimore, nëpërmjet 36 laboratorëve teknik të disiplinave të ndryshme, të cilët janë me eksperiencë shumë vjeçare, ku pjesa më e madhe e tyre operojnë sipas sistemit të menaxhimit të cilësisë, në bazë të Teste Zotësie të organizuara nga Laboratorë apo Organizma Reference të BE dhe OIE-së. Kështu, në këtë kontekst gjatë vitit 2021 Laboratorët e ISUV-së kanë arritur të rimarrin akreditimin për 96 shërbime të akredituara duke bërë që

laboratorët të kenë kompetencën teknike të stafit dhe besueshmërinë e rezultateve, ky fakt ka të bëjë dhe me zbatimin e Rekomandimeve të Kap.12 të BE-së.

Në bazë të ligjit nr. 10465 nëPër Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë datë 29.09.2011, i ndryshuar me ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë, Kreu IX (Laboratorët Veterinarë Shtetërorë dhe edukimi profesional veterinar) ku përfshihen nenet 120-124, përcaktojnë qartë laboratorët veterinarë pranë ISUV të cilët janë të autorizuar dhe përgjegjës për kryerjen e analizave të shëndetit të kafshëve, në bazë të testeve laboratorike të cilat lidhen me implementimin e politikave të MBZHR për zbatimin e programeve vjetore kombëtare të monitorimit, të kontrolleve zyrtare dhe survejancës së sëmundjeve infektive dhe zoonozave si dhe dhënien e shërbimit për realizim analizash për palë të treta.

Kështu sa më sipër, nga auditimi, në referim të ISUV të (Raporti i analizës Vjetore për vitet 2019, 2020 dhe 2021) si dhe të përgjigjeve të pyetësorëve të përcjella më shkresë nr.2077/2 datë 26.04.2022 si dhe të përgjigjes nga AKU me shkresë nr.2611 datë 05.05.2022, u konstatua se:

-Nga Departamenti i Shëndetit të Kafshëve gjatë vitit 2019 janë kryer gjithsej 8,144 analiza, duke evidentuar 660 raste pozitive, ku 723 analiza janë realizuar për llogari të AKU-së me vlerë prej 2,244,000 lekë.

-Nga Departamenti i Shëndetit të Kafshëve, gjatë vitit 2020 janë kryer gjithsej 8,747 analiza, duke evidentuar 492 raste pozitive, ku 753 janë realizuar për llogari të AKU-së, me vlerë prej 1,998,400 lekë.

-Nga Departamenti i Shëndetit të Kafshëve gjatë vitit 2021 janë kryer gjithsej 9,217 analiza duke evidentuar 763 raste pozitive, ku 1,296 analiza janë realizuar për llogari të AKU-së me vlerë prej 3,342,662 lekë.

Për periudhën në auditim, vlera e pagesës në drejtim të ISUV nga AKU është 7,585,062 lekë.

Viti 2021 ka shënuar rritjen numrit të analizave për shkak të prezencës së Influenca Avjare në shpendë, pas disa vitesh mungesë.

Për procedurë kampionet e konfirmuara pozitive sipas legjislacionit në fuqi përcillen menjëherë në sektorin e mirëqenies së kafshëve të MBZHR/AKVMB, të cilët kanë detyrimin dhe përgjegjshmërinë, për pasqyrimin dhe gjurmueshmërinë pranë sistemit RUDA të kafshëve të rezultuara me sëmundje. Gjithashtu ISUV ia përcjell dhe AKU-së në formë shkresore ose me email si dhe për shërbimin e realizuar

Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU), funksionon në bazë të ligjit nr. 9868, datë 28.01.2008, nëPër Ushqiminë i ndryshuar dhe sipas VKM nr.1081, datë 21.10.2009 nëPër organizimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar i Ushqimit, ku në lidhje mbi funksionimin e laboratorëve, baza ligjore shprehet në nenet 44-46 të tij Kreu XII (Laboratorët e autorizuar të kontrollit dhe laboratorët e referencës).

Gjetje nga auditimi:

5. Kuadri aktual ligjor nuk ka vepruar në funksion të efektifitetit dhe qëndrueshmërisë së procesit veterinar, e për pasojë laboratorët për mirëqenien e kafshëve pranë AKU nuk kryejnë analiza për diagnostikimin e sëmundjeve dhe parazitëve të ndryshëm në kafshë të gjalla. Këto analiza realizohen nga ISUV. Kjo situatë është shkaktuar, si rrjedhojë e mosplanifikimit të buxhetit për nisjen e procesit të akreditimit të laboratorëve, mos sigurimit të infrastrukturës së rrjetit laboratorik me pajisje si dhe mosparashikimi i kompetencës ligjore për marrjen e komponeve (mostrave) nga inspektorët e AKU-së. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 30-32, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

3. Mos garantimi i një kuadri ligjor efektiv dhe i qëndueshëm, kanë ndikuar drejtëpër së drejti në performacën me tregues negativ të laboratorëve të AKU-së, duke mos përmbushur kushtet e përcaktuara në praktikat e mira laboratorike, sipas primeve të përcaktuara nga OECD-ja dhe legjislacioni i BE-së.

Rekomandime:

4. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, të hartojë dhe miratojë akte administrative ligjore, për kalimin pranë ISUV, të kapaciteteve të burimeve njerëzore të stafit të laboratorëve të shëndetit të kafshëve dhe të sigurimit të vazhdueshëm të burimeve financiare, me qëllim rritjen e efektivitetit të laboratorëve për shërbimin veterinar.

Brenda datës 31.01.2023

3. Nga auditimi u konstatua se, lëvizja e kafshëve të importit në Pikat e Inspektimit Kufitar (PIK) në destinacion fermë, për disa raste kafshët që janë për therje me afat kohor 72 orë dhe nëse është për mbarështrim afati kohor është 21 ditë, është objekt i dy kontrolleve nga dy autoritete:

(1) të inspektoriatit të AKU, të cilët janë të vendosur në PIK në bazë të VKM nr.1081 datë 21.10.2009 për organizimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar të Ushqimit pika 6 shprehet se pikat e inspektimit kufitar janë pjesë administrative e drejtorive rajonale përkatëse të AKU dhe kryejnë kontrollin e ngarkesave të gjalla, bimëve dhe produkteve, me origjinë prej botës shtazore, të cilat hyjnë, dalin ose tranzitojnë në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe të

(2) të veterinerit zyrtar të DRB/ARSHV/AKVMB të cilët nuk janë të pranishëm në PIK, por me marrjen e njoftimit nga AKU, inspektojnë kafshët në fermën e destinacionit, për raste të konstatuar ose të dyshimta për mospërputhje me standardet e sigurisë ushqimore, që shkaktojnë mund të jetë kafsha e gjallë, në bazë të ligjit nr.71/2020 për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 për shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë, neni 39 (Procedurat në rast dyshimi) pika 2 për masat e marra sipas pikës 1 të këtij neni, ai mban procesverbalin e inspektimit dhe njofton menjëherë autoritetin kompetent për PIK-un, i cili njofton strukturën përgjegjëse për veterinarinë në ministri dhe autoritetin kompetent. Shërbimi veterinar rajonal i destinacionit të ngarkesës shoqëron ngarkesën sipas shkronjës në të pikës 1.0

Në lidhje mbi funksionimin dhe organizimin e strukturës së AKU-së, u konstatua se, për periudhën në auditim, prej 2019 deri në 26.10.2020, Pikat e Inspektimit Kufitar (PIK) kanë funksionuar si pjesë administrative e Drejtorive Rajonale përkatëse të AKU-së dhe me Urdhrin e Kryeministrit Nr. 119, datë 10.03.2014 për miratimin e Strukturës dhe Organikës së Autoritetit Kombëtar të Ushqimit duke u krijuar edhe Sektori i Koordinimit të Inspektoreve në PIK, si pjesë e Drejtorisë së Menaxhimit të Riskut dhe Koordinimit të Inspektimeve në Drejtorinë e Përgjithshme me 65 punonjës, ndërsa me ndryshimin e strukturës së AKU-së me Urdhrin e Kryeministrit nr.128, datë 26.10.2020 për miratimin e strukturës dhe të organikës së AKU-së, vazhdon të jetë e njëjta strukturë por numri i punonjësve është ulur në 55.

Shërbimet në Pikat e Inspektimit Kufitar përfshijnë kryerjen e procedurave të kontrollit për operatorët e biznesit që kryejnë importe, transite dhe eksporte në Republikën e Shqipërisë. Kontrollat në PIK-e të kryhen përpara se të jepet deklarata doganore. Autoritetet doganore

kryejnë procedurat doganore për ngarkesat ushqimore, pasi inspektorët e ushqimit dhe të ushqimit për kafshë, në pikat e inspektimit kufitar, kanë dhënë miratimin.

Sektori i Inspektimit në PIK në Drejtorinë Rajonale përkatëse është përgjegjës për parandalimin, hyrjen dhe përhapjen e sëmundjeve nga kafshët e gjalla, hyrjen dhe përhapjen e parazitëve karantinorë për të siguruar një mbrojtje sa më të mirë të kafshëve, të bimëve e të produkteve bimore si dhe për të garantuar importin/eksportin/tranzitin e produkteve ushqimore, PMB, PMV, kafshët e gjalla, produktet embrionale të kafshëve, produktet me origjinë shtazore, jo shtazore për konsum human, të bimëve e të produkteve bimore të sigurta për një mbrojtje sa më të mirë të konsumatorëve në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Kështu, në bazë të auditimit, nëpërmjet pyetësorëve drejtuar pranë AKVMB dhe AKU me email dhe me shkresë nr.2077/2 datë 26.04.2022, në përgjigje të tyre me shkresë nr.2611 datë 05.05.2022 dhe në bazë të dokumentacionit të audituar, mbi efektivitetin dhe qëndrueshmërinë e procesit të menaxhimit të sistemit të informacionit veterinar RUDA, në zbatim të kuadrit ligjor primar, sekondar dhe çdo akti tjetër juridik që ndërlidhet me këtë fushë, u konstatua se:

-Inspektorët e AKU-së, në pikat e inspektimit kufitar (PIK), nuk kanë akses në sistemin RUDA, pasi sistemin e popullojnë vetëm struktura e shërbimit veterinar rajonal (AKVMB), në momentin kur ata shkojnë në destinacionin e pretenduar ku do të shkojë kafsha e gjallë. Hedhja e të dhënave individuale të kafshëve në PIK, si dhe ngarkimi i dokumentacionit është mjaft i rëndësishëm, pasi identifikimi i hyrjes së çdo kafshe në kohë në territorin e Shqipërisë, duke pasqyruar me historikun e sëmundjeve nëse kanë pasur, me mjekimet e ndryshme që mund të kenë marrë, jep besueshmëri në sistemet e kontrollit në paralajmërim, përballim e sëmundjeve si dhe sjell siguri të lartë ushqimore për konsumatorët shqiptarë dhe më gjerë, kjo për shkak se, krijimi i strukturës së PIK për ofrimin e shërbimit veterinar në AKU, është krijuar në kundërshtim me ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë, nenet 33, 38 dhe 39

-në lidhje mbi numrin e mostrave dhe analizave për kafshët e importuara të marra nga AKU në PIK, rezultoi se nuk është marrë asnjë mostër për periudhën në auditim, për shkak se kontrolli i kafshëve të gjalla nuk kryhet ende me bazë risku, pasi ekziston vakum ligjor i ligjit nr. 10465, datë 29.09.2011 nëPër Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë i ndryshuar, i cili nuk ka të përcaktuar planifikimin për marrjen e mostrave në nëPlanin me Bazë Risku dhe plani i marrjes së mostrave në terren dhe Pikat e Inspektimit Kufitar.

Ky fakt është i konfirmuar dhe nga AKU me shkresë nr.2611 datë 05.05.2022, duke treguar se struktura e PIK vetëm për shërbimin veterinar, është joefektiv në funksionimin e saj, për arsyen se, krijimi i saj nuk është i mbështetur në ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë i ndryshuar, por në VKM nr.1081 datë 21.10.2009 nëPër organizimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar të Ushqimit pika 6 , i cili mbështetet në ligjin nr.9863 datë 28.01.2008 nëPër ushqimin i ndryshuar.

Sa më sipër, boshllëku dhe mbivendosja e funksioneve të institucioneve dhe si pasojë e miratimit të akteve nënligjore, të cilat nuk janë në zbatim të plotë të dispozitave të ligjit ekzistues të ligjit nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë i ndryshuar, si dhe për shkak të ndryshimeve dhe reformave të zbatuara në vitet e audituar pranë MBZHR dhe AKU, ka bërë që për rastet e kontrollit të kafshëve të gjalla në PIK, të mos të ketë ndarje të qarta të përgjegjësive dhe kompetencave për menaxhimin, monitorimin, dhe kryerjen me efikasitet të gjithë veprimtarisë së

shërbimeve veterinarë rajonale, të cilat impaktojnë menaxhimin e sistemit të informacionit RUDA.

Gjetje nga auditimi:

6. Lëvizja e kafshëve të importit në Pikat e Inspektimit Kufitar (PIK) në destinacion fermë, është objekt i dy kontrolleve nga dy autoritete AKU dhe AKVMB, të cilët nuk janë të unifikuar mbi këtë proces, për shkak të boshllëkut dhe mbivendosjes ligjore të funksionimit të institucioneve.

7. Inspektorët e AKU-së, në pikat e inspektimit kufitar (PIK), nuk kanë akses në sistemin RUDA, pasi sistemin e popullojnë vetëm struktura e shërbimit veterinar rajonal (AKVMB), në momentin kur ata shkojnë në destinacionin e pretenduar ku do të shkojë kafsha e gjallë. Hedhja e të dhënave individuale të kafshëve në PIK, si dhe ngarkimi i dokumentacionit është mjaft i rëndësishëm, pasi identifikimi i hyrjes së çdo kafshe në kohë në territorin e Shqipërisë, duke pasqyruar historikun e sëmundjeve nëse kanë pasur, me mjekimet e ndryshme që mund të kenë marrë, jep besueshmëri në sistemet e kontrollit në paralajmërim, përballimin e sëmundjeve si dhe sjell siguri të lartë ushqimore për konsumatorët shqiptarë dhe më gjerë. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 32-34, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

4. Në rastet e kontrollit të lëvizjeve të kafshëve të gjalla në PIK, nuk ka ndarje të qarta të përgjegjësisë dhe kompetencave për menaxhimin, monitorimin, të cilat impaktojnë efektivitetin e sistemit të informacionit RUDA. Mos hedhja e plotë të dhënave individuale të kafshëve në PIK, rrezikon identifikimin e saktë të hyrjes së çdo kafshe në kohë në territorin e Shqipërisë, mosnjohjen e historikut të sëmundjeve nëse kanë pasur, mjekimet që mund të kenë marrë, etj. fushat të cilat rrezikojnë sigurinë ushqimore për konsumatorët.

Rekomandime:

5. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, të hartojë dhe miratojë akte administrative ligjore, të hartojë politika për menaxhimin e riskut, në lidhje mbi kontrollin e lëvizjes së kafshëve të gjalla në Pikat e Inspektimit Kufitar nga struktura e shërbimit rajonal/AKVMB, më qëllim kryerjen me efektivitet të të gjithë veprimtarisë së shërbimeve veterinarë rajonale, të cilat impaktojnë menaxhimin e sistemit të informacionit RUDA.

Brenda vitit 2023

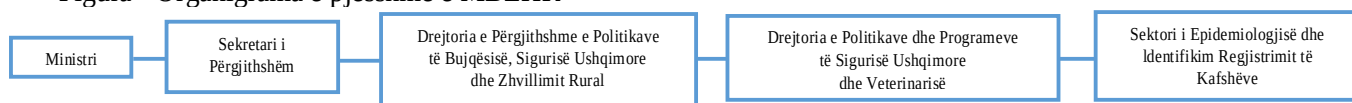
4.2 A kanë shërbyer strukturat, infrastruktura dhe burimet financiare, menaxhimin efektiv të sistemit RUDA?

4.2.1 A janë efektive, financimi operacional, burimet fizike dhe investimet kapitale, niveli i duhur i personelit, ndërveprimi dhe koordinimi i subjekteve të përfshirë, brenda dhe jashtë AKVMB për periudhën në auditim?

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR) është përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e politikave orientuese, mbështetëse dhe nxitëse për prodhimin bujqësor e blegtoral, si dhe kujdeset për zhvillimin e koordinuar të bujqësisë. Ajo përcakton politikat dhe zbaton mbështetjen financiare të qeverisë për fermerët dhe agrobizneset bazuar në politikat e programit të qeverisë për mbështetjen e tyre, harton dhe zbaton politikat për sigurinë ushqimore, cilësinë e produkteve ushqimore, duke përfshirë gjithë zinxhirin ushqimor nga ferma në tavolinë, harton dhe zbaton politikat për shëndetin e kafshëve e të bimëve, si dhe për garantimin e shëndetit të njerëzve nga sëmundjet që rrjedhin prej tyre.

Për periudhën në auditim, 2019-2021, organigrama e MBZHR, në lidhje me drejtoritë dhe sektorët që kanë detyrë funksionale menaxhimin dhe hartimin e politikave për sistemin RUDA, si vijon:

Figura - Organigrama e pjesshme e MBZHR

Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë përbëhet nga 5 sektorë ku sektori i cili merret me menaxhimin e sistemit RUDA është **Sektori i Epidemiologjisë dhe Identifikimit Regjistrimit të Kafshëve**, me qëllim kryerjen e analizave të situatës epidemiologjike dhe identifikim regjistrimit të kafshëve, për ruajtjen e shëndetit publik dhe shëndetit të kafshëve nga sëmundjet zoonotike të transmetueshme nga kafshët, e cila përbën rol të rëndësishëm në efektivitetin dhe funksionimin e sistemit Ruda

Sektori i Epidemiologjisë dhe identifikim Regjistrimit të Kafshëve për periudhën **2019-2021** ka qenë në varësi të Drejtorisë së Derregullimit, Lejeve, Licencave dhe Monitorimit dhe është një sektor në monitorimin direkt të nëpopullimitit dhe nëpopullimitit të sistemit RUDA. Ky sektor, për periudhën në auditim (2019-2020/06) kontrollonte dhe mbikëqyrte në terren zbatimin e programeve të identifikimit, regjistrimit të kafshëve nga shërbimet veterinarë si dhe gjurmueshmërinë e sëmundjeve nëpërmjet planeve të vaksinimit tek Drejtoritë Rajonale të Bujqësisë.

Përbërja e këtij sektori aktualisht është: Përgjegjës sektori + 3 specialistë. (Një specialist është vakant). Pra ky sektor ka operuar gjithmonë me një përgjegjës + 2 specialistë.

Disa nga detyrat kryesore të Sektorit të Epidemiologjisë, Identifikimit dhe Regjistrimit të kafshëve janë:

1. Kryen investigim epidemiologjik në lidhje me sëmundjet infektive zoonotike, sëmundjet me predispozim mjedisor, bio rreziqet dhe problemet e shëndetit të kafshëve në përgjithësi.
2. Punon, mbledh, vlerëson dhe monitoron raportet mbi sëmundjet infektive, statistika shëndetësore, informacion demografik si dhe rezultatet e laboratorëve diagnostikë për të evidentuar vatrën, tendencën e përhapjeve dhe burimet e mundshme të sëmundjes së kafshëve.
3. Kryen trajnime të personelit veterinar në lidhje me sistemin RUDA.
4. Monitoron regjistrin kombëtar të njësive blegtorale.
5. Kontrollon në terren funksionimin e të gjithë procesit të regjistrimit të fermave dhe identifikimit të kafshëve.
6. Harton raporte mujore në procesin e identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve.
7. Administron bazën e të dhënave të sistemit RUDA.
8. Bashkëpunon me sektorin e shëndetit të kafshëve në hartimin e legjislacionit në fushën e identifikimit, regjistrimit të kafshëve (I&R) dhe fermave blegtorale.

Ky sektor deri në shtator 2020, monitoronte punën e 4 agjencive rajonale në Republikën e Shqipërisë të përbërë nga 36 zyra veterinarë në çdo qytet.

Agjencitë Rajonale kanë funksionuar sipas VKM nr. 146, datë 13.03.2018⁰ Për krijimin dhe organizimin e agjencive rajonale të shërbimit veterinar dhe mbrojtjes së bimëve sipas të cilës organigrama paraqitet si më poshtë:

Tabela 1: Organigrama e ish- Agjencive rajonale bujqësore.

Nr	Rajoni	Qarqet (me gjithë shtrirjet)	Nr. stafit sipas qarqeve	Nr. stafit (Gjithsej SHV)
1	Shkodra	Shkodër	1 + 13	32
		Lezhe	7	
		Kukës	11	

2	Tiranë	Tiranë	1 + 19	43
		Durrës	9	
		Dibër	14	
3	Fier	Fier	1 + 8	42
		Lushnje	5	
		Vlorë	16	
		Gjirokastrë	12	
		Sarandë	-	
4	Elbasan	Elbasan	1 + 18	49
		Korçë	19	
		Berat	11	
	Total			166

Burimi i informacionit, MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit.

Nga auditimi u konstatua se, sektori i shëndetit dhe mirëqënies së kafshëve nuk ka hartuar planet e trajnimeve të specialistëve veterinarë në fushën e shëndetit dhe të kafshëve për periudhën 2019-2020, në kundërshtim me detyrat funksionale të sektorit sipas rregullores nr. 1, datë 27.02.2019 Për organizimin dhe funksionimin e brendshëm në MBZHR.

Gjetje nga auditimi:

8. Në Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural si dhe në Sektorin e Veterinarisë, Shëndetit dhe Mirëqënies së Kafshëve në varësi të DPPSUV, nuk rezultoi të ketë gjurmë të kryerjes së analizave operacionale për menaxhimin dhe monitorimin e funksionimit të sistemit RUDA, nuk janë hartuar plane për trajnimin e specialistëve veterinarë në fushën e shëndetit dhe të kafshëve për periudhën 2019-2020. Strukturat e mësipërme nuk kanë të dokumentuar asnjë raportim mujor apo periodik për punën e kryer në fushën e shëndetit dhe mbrojtjes së kafshëve. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 35-36, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

5. Në asnjë rast nuk gjurmohet aktiviteti i DPPSUV në MBZHR sa i takon kontrolleve në terren për funksionimin e të gjithë procesit të regjistrimit të fermave dhe identifikimit të kafshëve, në të gjitha nivelet e hierarkisë së njësive.

Rekomandime:

6. Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë në Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, të marrë masa për kryerjen e raportimeve dhe analizave periodike të punës së kryer për të realizuar një komunikim efektiv, të matshëm dhe rritur performancën e punës së kryer.

Menjëherë dhe në vijimësi

7. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Drejtoria e Politikave të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë, (Sektori I&R dhe Sektori i shëndetit dhe Mirëqënies së Kafshëve) të marrë masat që në hartimin e planeve vjetore për çdo aktivitet të synojë krijimin e një sistemi sa më të sigurt në sigurinë ushqimore dhe mbrojtjes së konsumatorit nga infertet në tavolinë, në përputhje me standardet e BE.

Në vijimësi

Nga auditimi u konstatua se, në zbatim të urdhrit nr.150 të Kryeministrit, datë 09.11.2020 në *Për miratimin e strukturës dhe organikës së MBZHR*, nga titullari Ministri i MBZHR, është miratuar me shkresë nr.4276 prot datë 02.06.2021 në *Rregullore për organizimin dhe funksionimin e brendshëm të Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural*, fakt që tregon se për disa muaj të vitit 2021, institucioni ka funksionuar me rregulloren e mëparshme miratuar me shkresë nr.324/1 datë 25.09.2018 në *Për miratimin rregullores së strukturës së Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural*, kjo në kundërshtim me ligjin nr.10296 datë

08.07.2010 nëPër menaxhimin financiar dhe kontrollinò i ndryshuar neni 20 dhe me Urdhrin nr.150 të Kryeministrit, datë 09.11.2020 nëPër miratimin e strukturës dhe organikës së MBZHRò.

Pra sa më sipër, ndonëse kemi rritje të numrit në plan të punonjësve të aparatit të MBZHR, kemi vakanca gati prej 20% të pozicioneve të vendeve të punës, të cilat konsistojnë më shumë në nivel specialist, i cili është tregues jo pozitiv për funksionimin me kapacitet të plotë të MBZHR, për pasojë mund të sjellë performancë të dobët të institucionit në realizimin e objektivave në lidhje me faktin që sistemi bujqësor dhe blegtoral, mbeten nga sektorët me potencialin më të madh të zhvillimit në Shqipëri.

Planet operationale vjetore apo edhe mujorë për të dy sektorët e sipërcituar, janë në formë e-mailesh, apo dokumentesh vetëm të firmosura dhe të pa miratuara nga Drejtori i Përgjithshëm, si dhe të pa protokolluara, veprime në kundërshtim me Ligjin nr. 9154 datë 06.11.2003 nëPër arkivatò, neni 13 dhe 15.

Sa më sipër u konstatua se,

- Nuk ka raportime mujore të certifikuara nga sektori i epidemiologjisë dhe identifikim, regjistrimit të kafshëve.

- Nuk ka plane operationale mujore për planifikimin e kontrollove në terren për funksionimin e të gjithë procesit të regjistrimit të fermave dhe identifikimit të kafshëve dhe rrjedhimisht nuk ka matje të punës dhe efikasitës së punës së punonjësve në agjencitë rajonale e rrjedhimisht të sektorit monitorues.

Sistemi RUDA për vitin 2019 u konstatua, se regjistrimi apo çregjistrimi i kafshëve dhe fermave blegtorale nuk ka funksionuar duke dhënë shifra në fryrë për çdo lloj kafshe apo shpendi, pra nuk ka pasur një menaxhim me ekonomikitet, efektivitet dhe efikasitet të burimeve njerëzore që janë **Drejtoria e Derregullimit, lejeve, licencave dhe monitorimit** me dy sektorët e sipërcituar, si dhe operatorët veterinarë rajonalë në Drejtoritë e Bujqësisë të shpërndara në 36 zyra të vendit.

Ky fakt i keq administrimit të këtij sistemi për një periudhë rreth **8 vjet është edhe konstatim i vetë sektorit të epidemiologjisë dhe I&R të kafshëve dhe Drejtorisë së** Derregullimit, lejeve, Licencave dhe Monitorimit **në MBZHR**, i cili për gjatë vitit 2019 ka konstatuar se 67,945 kafshë të llojit gjedh janë të moshës mbi 10 vjeç. Moshë relativisht e lartë e kafshëve dhe numri i pakët i çregjistrimeve të kafshëve nga sistemi Ruda për periudhën nga viti 2011 deri në 2018 u vlerësuan si faktor rreziku për mos përputhshmëri të numrit të kafshëve të regjistruara në sistem me numrin e kafshëve reale në fermat blegtorale. Të dhënat e nxjerra për çdo kafshë me matricë individuale dhe për çdo fermë u dërguan me e-mail ARSHVMB-ve për vijimin e procesit të kontrollit mbi prezencën e tyre.

Vijimi i procesit u monitorua nga Sektori i Epidemiologjisë dhe identifikimit duke marrë informacion periodik me email. Në përfundim të procesit të kontrollit, bazuar në informacionin e dërguar zyrtarisht nga ish-ARSHVMB, rezultoi se **61,4%** e gjedhit mbi 10 vjeç nuk ishte prezent në fermë.

Nga 67,945 fermat të kontrolluara për prezencën e tyre në ferma, 41,733 krerë gjedh nuk ishin prezent në fermë, ose e thënë ndryshe 61,4 % e numrit të kafshëve kanë qenë të pa çregjistruar në sistemin RUDA për një periudhë 8 vjeçare, përgjegjësi kjo e veterinerëve zyrtarë në rrethe, por edhe të klinikave veterinarë private të kontraktuara nga shteti prej viti 2017 deri në nëntor të 2020, sipas VKM nr. 957 datë 07.12.2016 nëPër pagesën e koston financiare të sistemit të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale nga fermerët, e cila është shfuqizuar me hyrjen në fuqi të VKM nr.907 datë 18.11.2020 nëPër koston dhe mënyrën e mbulimit të shpenzimeve të sistemit të identifikimit të kafshëve dhe të regjistrimit të fermave blegtorale.

Disa nga arsyet bazë të mospërputhjes të kafshëve prezent në ferma me ato të identifikuara në sistemin RUDA janë:

- Mungesa e lëvizjes së kafshëve me certifikatë shëndetësore nga ferma në thertore.

-Mos kryerja e çregjistrimit të këtyre kafshëve te therura në thertore dhe rrjedhimisht mos pasqyrimi i tyre në RUDA.

MBZHR nëpërmjet njësive të varësisë Drejtoritë Rajonale të Shërbimit Veterinar, ka realizuar në vitin 2018 procedurat e prokurimit publik (marrëveshje kuadër duke shtrirë shërbimin për vitet 2019 dhe 2020) me objekt, caktimin e klinikave veterinarë për të realizuar shërbimet e mësipërme, të cilat paguheshin direkt nga fermeri në klinikën veterinarë, e cila vetëm vlerën e mjetit identifikues (matrikull) e arkëtonte në Buxhetin e Shtetit, kjo.²

Pra procesi i matrikulimit prej 2016 e deri në dhjetor 2020, është rregulluar nëpërmjet procedurave të prokurimit publik (cituar më sipër) ose e thënë ndryshe nëpërmjet klinikave veterinarë private.

Por edhe pse MBZHR dhe strukturat përkatëse kanë operuar duke kontraktuar klinikat veterinarë për përmirësimin e identifikimit, regjistrimit, vaksinimit apo gjurmueshmërisë së sëmundjeve për një periudhë 3-vjeçare 2017-2018-2019, rezultoi një proces jo efektiv dhe me një kosto të lartë financiare të cilën do ta trajtojmë në vijim.

Miratimi i ligjit nr.113 viti 2015 nëPër urdhrin profesional të mjekut veterinarò krijoi bazën, infrastrukturën për organizimin e një shërbimi veterinar privat dhe gjatë kësaj periudhe, në këtë shërbim janë kontraktuar rreth 500 veterinerë privatë me Drejtoritë Rajonale të Bujqësive në qarqe, të cilat kanë mbuluar gjithë profilaksinë veterinarë të buxhetuar nga shteti.

Ky organizim me kontrata individuale krijonte vështirësi për shërbimin veterinar, lidhur me monitorimin e cilësisë të shërbimit të afuar prej tyre.

Deri në vitin 2011, profilaksia veterinarë shtetërore, mbulonte vaksinimin e 900,000 krerëve kafshë për plasje, 600,000-800,000 kafshë për bruceloze, gjurmoheshin 40,000 kafshë për brucelozë dhe tuberkuloz në gjedhë e shërbime të tjera. Të gjitha këto masa kryheshin nga veterinerët privat. Në vitin 2016 ky shërbim u centralizua, në formën e organizimit, me krijimin e klinikave veterinarë bazuar, në praktikat më të mira në shtetet homologe ku kjo praktike është e konsoliduar. *U konstatua nga Auditet e ushtruar nga Ministria se këto klinika nuk arritën standardin e kërkuar nga AK lidhur me kryerjen në kohë dhe cilësitë e shërbimit të ofruar, lidhur me zbatimin e profilaksisë veterinarë dhe identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve.*

Gjithashtu këto nuk arritën të kenë një shtrirje territoriale që të mbulonin me shërbim në kohë dhe në cilësi të gjitha fermat blegtorale në territorin ku operonin.

Infrastruktura, në njerëz e mjeteve lëvizëse, mjeteve të tjera të punës tyre, lidhur me shërbimin që do kryenin ishte e dobët krahasuar kjo me standardet që aplikoheshin nga klinikat homologe në rajon e më gjerë.

Në mbështetje, të nenit, 45 të ligjit nr.10465, datë 29.09.2011, datë 29.09.2011, nëPër shërbimin Veterinar në RSHò, Struktura Përgjegjëse për Veterinarinë harton çdo vit programin e profilaksisë veterinarë mbështetur në fondin përkatës financiar për veterinarinë.

Veprimtaritë në fushën veterinarë (profilaksia dhe matrikulimi etj.) janë kryer nga klinika veterinarë me anë të një kontrate 1-vjeçare me autoritetin kompetent (ARSHVMB) të lidhur në bazë të procedurave në fuqi të prokurimit publik, për periudhën 2016-2019

Njëkohësisht këto klinika kishin akses për të pasqyruar në sistemin nëRUDAò gjithë masat veterinarë që kryenin bazuar në kontratën e lidhur.

Nga të dhënat e marra nga Agjencitë Rajonale si dhe nga Drejtoria e Buxhetit dhe Financës në MBZHR, është konstatuar se kosto financiare për klinikat veterinarë private për periudhën 2016-2019, sipas VKM nr. 957 datë 07.12.2016 nëPër pagesën e koston financiare të sistemit të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale nga fermerëtò e pasqyruar në tabelën në vijim, ka qenë:

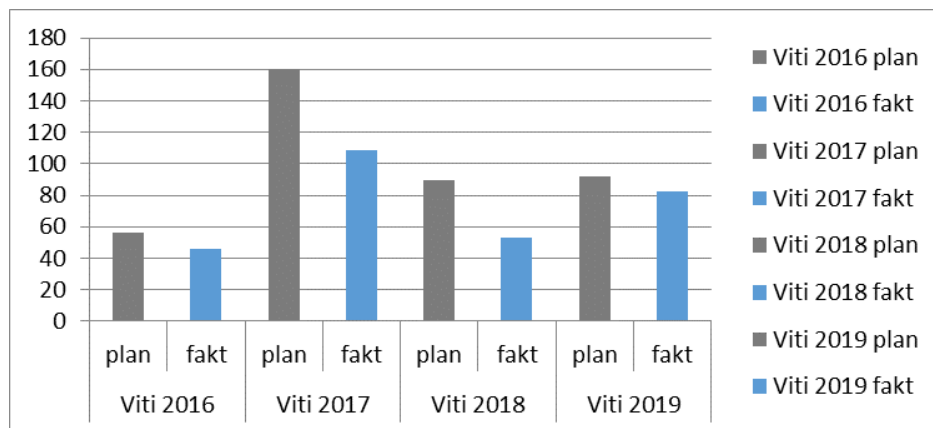
²Në mbështetje të Vendimit Nr. 957, datë 07.12.2016 "Për pagesën e koston financiare të sistemit të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale nga fermerët", pika (d) citohet se: "Operator privat", personi fizik ose juridik, i kontraktuar nga autoriteti kompetent, sipas procedurave të prokurimit publik në fuqi, për zbatimin në terren të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve."

Tabela 2: Të dhënat për periudhën 2016-2019 mbi planin e buxhetit të planifikuar dhe shpenzuar, për klinikat veterinare. 000/lek

Shpenzime per klinikat veterinare	Viti 2016		Viti 2017		Viti 2018		Viti 2019	
	plan	fakt	plan	fakt	plan	fakt	plan	fakt
DR Vlorë	25187	21339	63015	34601	21058	15833	32121	29313
DR Tiranë	9154	8707	23566	16937	18276	9960	15535	13978
DR Shkodër	12100	6658	16930	9239	18261	11243	20828	18340
D Elbasan	10167	9270	57042	47749	31870	16071	23388	20463
Totali	56,608	45,974	160,553	108,526	89,465	53,107	91,872	82,094

Burimi i informacionit, MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së.

Grafiku 1: Grafiku i shpenzimeve veterinare nga Klinikat veterinare.

Pra sikurse konstatohet edhe më sipër kemi një buxhet të konsiderueshëm alokuar këtyre klinikave për periudhën 2016-2019, ku peshën më të lartë e shohim në vitin 2017, dhe shpenzime të kryera në vlerën prej **289,701 mijë lekë**, me mungesë të theksuar monitorimi si nga ARSHVMB-të rajonale ashtu edhe nga MBZHR/DPPSU në zbatimin e detyrimeve kontraktuale dhe në konstatimin që vetë MBZHR ka kryer për sistemin RUDA i cili rezultonte i pa përditësuar dhe me shifra jo reale statistikore mbi numërimin e kafshëve blegtorale.

Klinikat kanë kryer pjesërisht detyrat e tyre funksionale megjithëse fondet nga buxheti i shtetit nuk kanë munguar.

Sipas kontratës tip të lidhur mes AK dhe të kontraktuarit (Klinikat veterinare private), neni 7, pika 1 dhe pika 3 citohet se:

I kontraktuari ka për detyrë që brenda zonës së specifikuar në aneksin bashkëlidhur kësaj kontrate të kryejë:

- regjistrim/inventarizim ferme;
- Identifikimin, regjistrimin e kafshëve;
- Regjistrim i lëvizjes së kafshëve;
- Hedhje e të dhënave në sistemin RUDA.

3. I kontraktuari ka për detyrë që të ketë një person të trajnuar dhe të certifikuar nga autoriteti kompetent përgjegjës për të operuar në sistemin RUDA për hedhjen e të dhënave për veprimtaritë e përmendura në pikën 1 të këtij neni, jo më vonë se 7 ditë nga kryerja e matikulimit.

Ndërsa neni 9/Vonesa në kryerjen e shërbimit, citon se:

Në rastin kur autoriteti Kontraktor konstaton si i kontraktuari nuk kryen ose kryen me vonesë shërbimet objekt i kësaj kontrate, ndëshkohet për shkeljen e konstatuar sipas përcaktimeve të Ligjit nr. 10465, datë 29.09.2011 "Për shërbimin veterinar në RSH", i ndryshuar, neni 134/Kundërvajtjet administrative

Për sa më lart për periudhën 2016-2019, dhe informacionet e marra në rrugë shkresore nga ish ARSHVMB-rajonale rezulton se është vendosur vetëm një penaltet ndaj klinikave private në vlerën 100 000 lekë, çka tregon një mungesë të theksuar monitorimi nga ana e DRVMBi ve, drejtuesve të tyre, mos raportimit nga veterinerët zyrtarë të problemeve të konstatuara në terren dhe rrjedhimisht të strukturave përkatëse drejtuese dhe monitoruese në MBZHR, në kundërshtim me nenin 131, 132 të ligjit 10465, datë 29.09.2011. Për shërbimin veterinar në RSH, i ndryshuar, si dhe në kundërshtim me nenin 1/Qëllimi i ligjit, neni 2/Objekti dhe neni 3/Fusha e zbatimit të ligjit 10465, datë 29.09.2011. Për shërbimin veterinar në RSH, i ndryshuar. Rezulton që vlera e përdorur nga buxheti i shtetit prej 289,701 mijë lekë për periudhën 2017-2020, shpenzuar nga klinikat veterinare nëpërmjet procedurave të prokurimit publik është përdorur pa ekonomicitet, efektivitet dhe eficiencë.

Këtë in eficiencë e certifikon më pas Urdhri nr. 594, datë 31.10.2019, i Ministrit të MBZHR-së, "Për përditësimin e informacionit në lidhje me identifikimin dhe regjistrimin zyrtar të fermave dhe kafshëve të llojit gjedh dhen dhe dhi për vitin 2019, i cili në relacionin që ka bashkëlidhur ka konstatuar se:

Ka një periudhë të gjatë për situatën e krijuar në sistemin RUDA që nuk janë të përditësuar plotësisht të dhënat e fermave dhe kafshëve, nga shërbimet veterinare rajonale si dhe klinikat veterinare me kontratë që mirëmbajnë sistemin dhe kryejnë shërbimet e profilaksisë veterinare përfshirë identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve, si dhe vetë pronarët e fermave blegtorale.

Buxheti mbështetës nga MBZHR, për mbledhjen e informacionit dhe përditësimin e të dhënave për identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve, pagesat që do të kryheshin për operatorët kontraktues për secilën agjenci ishte **54,261,920 lekë** sipas këtij Urdhri të përgatitur nga Drejtoria e De rregullimit, Lejeve, Licencave dhe monitorimit. Afati i zbatimit të tij ishte nga data **5 nëntor deri në 31.12.2019**.

Në pyetësorin e përgatitur nga grupi i auditimit për zbatimin dhe eficiencën e këtij urdhri si dhe nga përgjigjet e marra nga strukturat përkatëse në MBZHR dhe ARSHVMB rajonale rezultoi se:

Në përfundim të procesit të kontrollit, bazuar në informacionin e dërguar zyrtarisht nga ARSHVMB, rezultoi se **61,4% e gjedhit mbi 10 vjeç nuk ishte prezent në fermë**. Nga 67,945 gjedhë të kontrolluara për prezencën e tyre në ferma, 41,733 krahë gjedh nuk ishin prezent në fermë. Të konkretizuara sipas secilës drejtori rajonale situata në sistemin Ruda me atë në realitet, pas përfundimit të zbatimit të Urdhrit 594, datë 31.10.2019, paraqitet në tabelën në vijim:

Tabela 3: Të dhënat mbi kontrollin e gjedhit.

ARSHVMB	TE DHENAT MBI KONTROLLIN E GJEDHIT ≥ 10 VJET			
	PLANIFIKUAR	KONTROLLUAR	GJEDHE JO PREZENT	PERQINDJA
ELBASAN	18514	18983	12210	66,0
SHKODER	13316	13316	6224	46,7
VLORE	21138	36430	14272	67,5
TIRANE	14977	14986	9027	60,3
TOTALI	67,945	83,715	41,733	61,4

Burimi i informacionit, MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së.

Për realizimin e këtij procesi, u kontraktuan nga Agjencitë Rajonale të Shërbimit Veterinar dhe Mbrojtjes së Bimëve (ARSHVMB), 460 operatorë anketues, puna e të cilëve u mbikëqyr nga ky institucion. Procesi i inventarizimit të të dhënave u realizua në terren gjatë periudhës, 5 Nëntor 2019 deri më 31 dhjetor 2019. Përditësimi i sistemit Ruda të informacionit të mbledhur në terren u realizua nga 36 operatorët e sistemit në periudhën Janar - Mars 2020. Për çdo fermë të inventarizuar dhe regjistruar është mbajtur fleta e inventarizimit dhe regjistri i fermës i firmosur nga veterineri i kontraktuar dhe fermeri (mbajtësi i kafshës). Kostoja e Procesit për 4 Agjencitë Rajonale të Shërbimit Veterinar dhe Mbrojtjes së Bimëve ka qenë 37,077,574 lekë dhe e detajuar sipas tabelës së mëposhtme në zërat shpenzime për paga dhe dieta personeli për shpenzimet e lëvizjes së punonjësve në Njësitë vendore të largëta. Nga tabela në vijim konstatohet që nga fondet i alokuar nga buxheti i MBZHR/Programi i Sigurisë Ushqimore, prej 54,261,920 lekë janë shpenzuar vetëm 37,077,574 lekë ose 68 % e totalit të planifikuar. Realizimi në këtë masë i shpenzimeve tregon një planifikim jo të saktë të kostove që kishte ky projekt në përmirësimin e I&R për sistemin RUDA.

Tabela 4: Numri i operatorëve të kontraktuar për përditësimin e informacionit nga (ARSHVMB) dhe kosto e tyre.

Nr.	Rajoni	Numri i operatorëve të kontraktuar	Pagesa Totale paga anketues	Shpenzime , dieta të paguara për veprimtarinë census	TOTALI
1	ARSHVMB Elbasan	159	7,906,752 lekë	6,360,000 leke	14,266,752 lekë
2	ARSHVMB Vlorë	123	6,804,000 lekë	2,260,000 leke	9,064,000 lekë
3	ARSHVMB Tiranë	99	4,923,072 lekë	3,960,000 leke	8,883,072 leke
4	ARSHVMB Shkodër	79	3,913,750 lekë	950,000 lekë	4,863,750 lekë
	Totali	460	23,547,574 lekë	13,530,000 leke	37,077,574 leke

Burimi i informacionit, MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së.

Tabela 5: Të dhëna mbi numrin e fermave të regjistruara para inventarizimit, fermat e reja gjatë inventarizimit dhe fermat me aktivitet pas inventarizimit.

Nr.	Qarku	Numri i fermave aktive para inventarizimit	Numri i fermave aktive pas inventarizimit
1	Totali i ARSHVMB Elbasan.	111,246	68,141
2	Totali i ARSHVMB Vlorë	82,513	49,540
3	Totali i ARSHVMB Tiranë.	75,530	46,463
4	Totali i ARSHVMB Shkodër.	67,525	41,258
	Totali i përgjithshëm	336,814	205,402

Burimi i informacionit, MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së.

Tabela 6: Numri i kafshëve të llojit gjedh para dhe pas inventarizimit:

Totali	486,489	298,450
---------------	----------------	----------------

Burimi i informacionit, MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së

Tabela 7: Numri i kafshëve të llojit të imta para dhe pas inventarizimit.

Totali	3,407,259	1,893,384
---------------	------------------	------------------

Burimi i informacionit, MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së

Pra sikurse konstatohet nga tabelat e mësipërme pas verifikimit në terren dhe përpunimit të të dhënave në sistemin I&R Ruda, rezulton që ferma aktive janë 205,402 ose 60,9 % e numrit të deklaruar më parë, numri i kafshëve të llojit gjedh prezent në fermë është 298,450 ose 61% e numrit që ka qenë regjistruar më parë në RUDA, çka tregon një punë të dobët të klinikave veterinarë në vite për identifikimin dhe regjistrimin në sistemin RUDA, mungesë monitorimi nga strukturat përgjegjëse të ARSHVMB-ve rajonale, detyrim kontraktual i pazbatuar nga ana e tyre dhe mungesë efience totale e burimeve njerëzore.

Për sa më sipër nga MBZHR është paraqitur observacioni me nr 2077/6. Prot, datë.04.08.2022, ku ndër të tjera shprehet se: Nga auditimi u konstatua një mungesë e theksuar monitorimi nga strukturat drejtuese të MBZHR dhe konkretisht ish Drejtoria e Derregullimit, lejeve, Licencave dhe Monitorimit në MBZHR për 20I 9 (aktualisht Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore), në vendosjen e indikatorëve për të matur performancën e klinikave veterinarë private dhe bashkëpunimin me to, veprime në kundërshtim me VKM nr.957 datë 07.12.2016 "Per pagesën e kostos financiare të sistemit të identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale nga fermerët" dhe detyrimeve kontraktuale sipas kontratës tip, duke sjellë përdorim pa ekonomikitet, efience dhe efektivitet në vlerën 289,701 mijë lekë nga buxheti i shtetit, ***nuk qëndron për arsye se kostot për identifikim në regjistrimin e fermave dhe kafshëve blegtorale nuk mbuloheshin nga buxheti i shtetit por nga vetë fermeri i cili paguante koston e blerjes së matrikullit, kjo kosto arkëtohej nga klinikat në fondin kundër parti dhe koston e punës veterinarë që i paguhej klinikës. Monitorimi i klinikave është kryer nga ARSHVMB-të si autoritete Kontraktor, nga drejtoria e auditit të brendshëm në Ministrinë e Bujqësisë dhe nga Drejtoria e derregullimit, lejeve dhe lincencave nëpërmjet sistemit të informacionit veterinar dhe blegtoral Ruda. Inventarizimi i fermave nuk ka qenë pjesë e kontratës së klinikave veterinarë por vetëm regjistrimi i fermave të reja.***

Qëndrimi i grupit të auditimit të KLSH-së.

Observacioni juaj nuk pranohet pasi ju konfirmoni atë çfarë ne kemi theksuar në gjetje: Mungesa e përditësimit të të dhënave për një kohë relativisht të gjatë të sistemit RUDA nga të dy ñaktorët ish-DRVRMB dhe klinikat veterinarë private, që konsistonte në kryerjen e një procesi të mangët të identifikimit, regjistrimit dhe gjurmueshmërisë të sëmundshmërisë së kafshëve blegtorale, solli përdorimin e një fondi prej 54,262 mijë lekë nga buxhetit i shtetit i alokuar për MBZHR (programi i politikave të sigurisë ushqimore) për vitin 2019 si dhe shfuqizimin e VKM të sipër cituar, për zbatimin dhe plotësimin e Urdhrit nr. 594, datë 31.10.2019. Si rezultat i: (i) mungesës së vazhdueshme të monitorimit nga strukturat veterinarë në rrethe të zbatimit të detyrimeve kontraktuale me klinikat veterinarë private me të cilat menaxhimi kryej nëpërmjet procedurave të prokurimit publik; (ii) mos vendosjes së penalteteve nga autoriteti kompetent (ARSHVMB-të) në rastet e shkeljes së këtyre detyrimeve sipas kontratës tip neni 7, pika 1 dhe pika 3 dhe neni 9/ **Vonesa në kryerjen e shërbimit;** (iii) mos vendosjes së indikatorëve për matjen e performancës së punës së veterinerëve nga ish - **Drejtoria e Derregullimit, lejeve, Licencave dhe Monitorimit në MBZHR** për 2019 (aktualisht Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore), aktiviteti i klinikave private në drejtim të Identifikim, regjistrimit dhe gjurmueshmërisë së

kafshëve, rezultoi jo efektiv si dhe shuma prej 289,701 mijë lekë, nga buxheti i shtetit, për periudhën 2016-2019 për këtë qëllim janë përdorur pa ekonomicitet, efikasitet dhe efektivitet, kur ndërkohë nga buxheti i MBZHR-së shteti paguante dhe investonte në burime njerëzore e kapitale për ish Agjencitë rajonale të shërbimit veterinar.

Gjetje nga auditimi:

9. Si rezultat i: (i) mungesës së vazhdueshme të monitorimit nga strukturat veterinarë në rrethe të zbatimit të detyrimeve kontraktuale me klinikat veterinarë private me të cilat menaxhimi kryejë nëpërmjet procedurave të prokurimit publik; (ii) mos vendosjes së penalteteve nga autoriteti kompetent në rastet e shkeljes së këtyre detyrimeve sipas kontratës tip /Vonesa në kryerjen e shërbimit; (iii) mos vendosjes së indikatorëve për matjen e performancës së punës së veterinerëve nga ish - Drejtoria e De rregullimit, lejeve, Licencave dhe Monitorimit në MBZHR për 2019 (aktualisht Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore), aktiviteti i klinikave private në drejtim të Identifikimit, regjistrimit dhe gjurmueshmërisë së kafshëve, rezultoi jo efektiv si dhe shuma prej 289,701 mijë lekë, nga buxheti i shtetit, për periudhën 2016-2019 është përdorur pa efektivitet. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 35-74, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzioni:

6. U konstatua mungesë efektiviteti në përdorimin e fondeve buxhetore sa i takon mbetjes jashtë kontrollit dhe monitorimit të klinikave veterinarë, nga MBZHR dhe ish-ARSHVMB-të.

Rekomandime:

8. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural në bashkëpunim me Autoritetin Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve të bashkërendojë punën dhe të rrisë kontrollin në Drejtoritë Rajonale Veterinarë dhe Mbrojtjes së Bimëve të cilat kanë përgjegjësinë kryesore në nëpopullimin apo nëdepullimin e sistemit RUDA.

Menjëherë dhe në vijimësi

9. Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve të analizojë efektivitetin e burimeve njerëzore të përbërë prej 231 Veterinerë Zyrtarë Kontrolli dhe 303 Veterinerë Zyrtarë Shërbimi, nëpërmjet zbërthimit të politikave në fushën e shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve, hartimit të planeve konkrete të punës për kryerjen e kontroleve zyrtare në ofrimin e shërbimeve veterinarë, për të rritur efektivitetin e këtij shërbimi kaq të rëndësishëm në zinxhirin e sigurisë ushqimore.

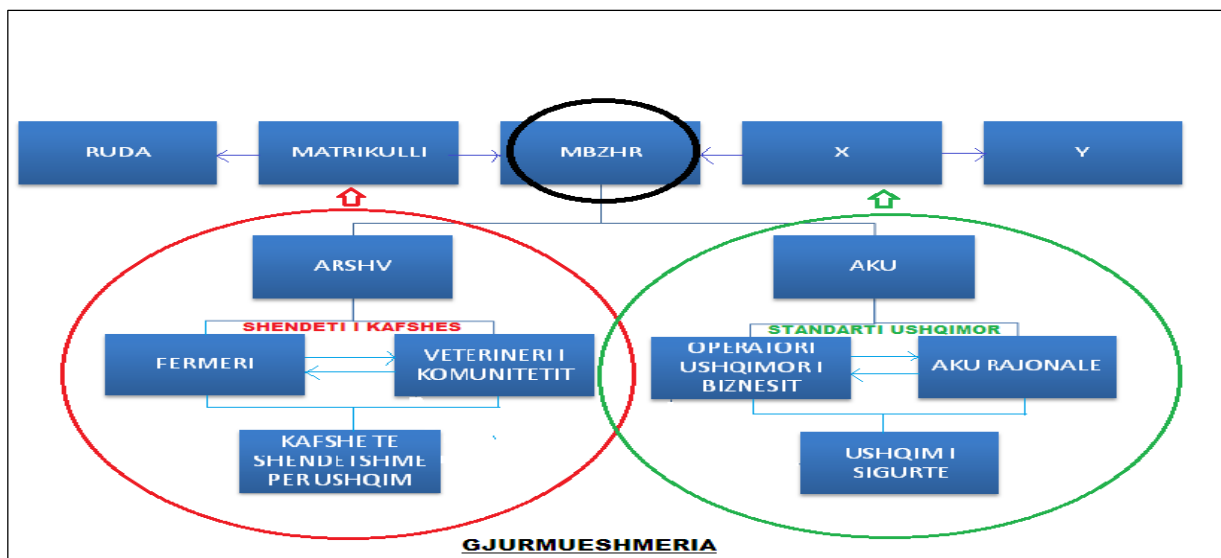
Menjëherë dhe në vijimësi

III-Nisur nga problematikat e trajtuara më sipër, strukturat drejtuese në MBZHR konstatuan të nevojshme dhe imediate krijimin e një autoriteti kombëtar veterinar për monitorimin dhe menaxhimin në tërësi të sistemit të I&R, RUDA, sipas VKM nr. 683, datë 02.09.2020 nëpërmjet krijimit, organizimit dhe funksionimit të autoritetit kombëtar të veterinarisë dhe mbrojtjes së bimëveve i emërtuar u krijua **Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, (AKVMB).**

Misioni i AKVMB-së është të garantojë mbrojtjen e shëndetit dhe të mirëqenies së kafshëve, mbrojtjen e bimëve dhe produkteve të tyre, nëpërmjet kontrollit dhe shërbimeve të ofruara.

Gjithashtu në formë skeme japim lidhjen dhe ndërveprimin midis 4 institucioneve në mbarëvajtjen dhe mirë menaxhimin e identifikimit regjistrimit të kafshëve por edhe të gjurmueshmërisë së sëmundjeve një nga proceset më të rëndësishme që sistemi RUDA ka në monitorimin nëpërmjet regjistrimit të certifikatës së lëvizjeve të kafshëve, vaksinimit të tyre në mënyrë periodike dhe analizave të kryera nga AKU dhe ISUV.

Koordinimi midis institucioneve AKU, AKVMB me MBZHR.

Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve është një institucion në varësi të Ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural. AKVMB është person juridik publik, i krijuar në 02.09.2020, dhe financohet nga buxheti i shtetit dhe burime të tjera të ligjshme.

AKVMB vepron në bazë të Kushtetutës, të legjislacionit shqiptar në fuqi, në veçanti të:

5. Ligjit nr. 10465, datë 29.9.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë, i ndryshuar.
6. Ligjit nr. 105/2016, datë 14.10.2016 nëPër mbrojtjen e bimëve.
7. Ligjit nr. 8485, datë 12.5.1999 nëKodi i Procedurave Administrative, i ndryshuar.
8. Vendimit të Këshillit të Ministrave, nr. 683, datë 02.09.2021 nëPër krijimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, si edhe në bazë të urdhrave, udhëzimeve të miratuara nga ministri i Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.

5. Rregullores së funksionimit të brendshëm, e miratuar në datë 06.08.2021 me nr. 1047/2 prot, e cila është në fuqi për Autoritetin Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve dhe për Drejtoritë Rajonale të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve Tiranë, Elbasan, Shkodër dhe Vlorë.

Gjithashtu theksojmë që numri i përgjithshëm i punonjësve të AKVMB-së është 654, sipas pikës 11 të Urdhrit të Kryeministrit nr. 165, datë 16.12.2020, nga të cilët 43 janë në Drejtorinë e Përgjithshme,

- ✓ DRVMB Tiranë ka 121 punonjës,
- ✓ DRVMB Elbasan 174 punonjës,
- ✓ DRVMB Vlorë 174 punonjës dhe
- ✓ DRVMB Shkodër ka 129 punonjës.

Konstatohet se numri i veterinerëve deri në dhjetor 2020 ka qenë 166 dhe me hyrjen në fuqi të VKM nr 165, datë 16.12.2020, ky numër është 534 veterinerë pra është rritur me 368 ose rreth 3 herë më shumë.

Në dhjetor të vitit 2020 është miratuar Struktura e AKVMB me Urdhër Kryeministri nr. 165, datë 16.12.2020, Për miratimin e strukturës dhe të organikës së Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve.

Rregullorja në fuqi, për të gjithë strukturat, është miratuar me aktin e Ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 1047/2 prot, datë 06.08.2021.

Ndërsa për vitet 2019 -2020 mbarëvajtja mbi sistemin e shërbimit veterinar është realizuar nga MBZHR dy Drejtori të Përgjithshme, sipas organigramës së miratuar me Urdhrit nr. 39, të KM, datë 22.01.2021, në vijim:

1-Drejtoria e Përgjithshme e Politikave dhe programeve të bujqësisë, sigurisë ushqimore dhe zhvillimit rural.

2- Drejtoria e Përgjithshme Rregullatore dhe e përputhshmërisë në bujqësi, ushqim dhe zhvillim rural.

Për vitin 2021 e në vazhdim është krijuar Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve që ka filluar funksionimin e tij pas emërimit të Drejtorit të Përgjithshëm, znj. T.K, më datë 22.12.2020, me Urdhër Kryeministri nr. 166.

Për shkak se Drejtoria e Përgjithshme nuk kishte asnjë punonjës përveç titullarit, Ministri me Urdhër nr. 2, datë 06.01.2021 ka urdhëruar nëngritjen e Grupeve të Punës për Ofrimin e asistencës profesionale për funksionimin e Drejtorisë së Përgjithshme të Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, **si institucion i ri i krijuar**, deri në përfundim të procedurave të rekrutimit të burimeve njerëzore të institucionit, si dhe për vlerësimin e kriterëve dhe performancën e veterinerëve zyrtarë të shërbimit.

Aktualisht Drejtoria e Përgjithshme edhe pas një sërë shpalljesh së vakancave në DAP, nuk është plotësuar me burime njerëzore, dhe vazhdon të ketë 13 vende vakante: Drejtori i Drejtorisë së Bimëve, 5 Përgjegjës Sektori, **3 nga të cilët të veterinarisë**, mungesë të sektorit të auditit (përgjegjës + specialistë), dhe një Përgjegjës Sektori i Mbrojtjes së Bimëve, pjesa tjetër janë nivel specialistësh.

Me shkresën e Sekretarit të Përgjithshëm të MBZHR nr. 11483/3 prot. (MBZHR), datë 02.02.2021, është bërë dhe konfirmimi i Nëpunësit Autorizues të znj. T.K, për ministrinë e Financave. Gjithashtu me **Urdhër të Ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 83, datë 15.2.2021** “Për ngritjen e Grupit të Punës në Mbështetje të AKVMB për Kryerjen e Funksioneve të Menaxhimit të Burimeve Njerëzore, çështjeve Juridike dhe Menaxhimit Financiar”.

Ajo që konstatohet pothuajse gjatë gjithë veprimtarisë për periudhën tonë në auditim si në MBZHR ashtu edhe në institucionet e varësisë në rastin konkret AKVMB, ka një numër të lartë urdhërash të miratuar nga Ministri por për asnjë nga këtë urdhra **nuk ka relacion të punës së kryer për të pasqyruar punën e grupit të ngritur por dhe rezultatet e arritura ose jo në plotësimin e objektivave të urdhrit.**

Kjo ka sjellë mos menaxhim eficient të burimeve njerëzore dhe kjo është evidente të AKVMB, Drejtoria e Përgjithshme si një institucion i ri i krijuar me shume vende vakant në sektorët kryesorë të saj.

Fushëveprimi i autoritetit përfshin:

Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve e shtrin aktivitetin e tij në të gjithë Republikën e Shqipërisë nëpërmjet:

6. 4 Drejtorive Rajonale;
7. 12 Sektorëve të Shërbimit Veterinar (1 për çdo qark);
8. 4 Sektorëve të Mbrojtjes së Bimëve (1 për çdo Rajon);
9. 4 Sektorëve të Financës (1 për çdo Rajon);
10. 36 zyrave Vendore dhe 61 Njësive të Ofrimit të Shërbimit Direkt;

Në Drejtoritë Rajonale, ushtrojnë veprimtarinë 231 Veterinerë Zyrtarë Kontrolli dhe 303 Veterinerë Zyrtarë Shërbimi.

Drejtoria e Përgjithshme, AKVMB, ka në strukturë Drejtorinë e Veterinarisë me 3 sektorë, që janë:

1-Sektor i shëndetit, mirëqenies së kafshëve dhe farmak vigjilencës.

2-Sektor i tregjeve dhe thertoreve.

3-Sektor i zbatimit të masave profilaktike dhe IR.

Drejtoria e Veterinarisë sipas rregullores me nr. 1047/2 prot në datë 06.08.2021 nëmbi funksionimin dhe organizimin e Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe mbrojtjes së bimëve:

- i. Është përgjegjëse për monitorimin e sëmundjeve të kafshëve dhe zoonozave, mbikëqyrjen e tregtimit dhe përdorimit të produkteve mjekësore veterinare dhe mirëqenien e kafshëve.

- ii. Është përgjegjëse për mbajtjen dhe përditësimin e regjistrave zyrtarë për fermat dhe stabilimentet blegtorale, subjektet që tregtojnë kafshë, subjektet që prodhojnë, ruajnë dhe tregtojnë produkte embrionale, individët që transportojnë kafshë, produkte embrionale, nënprodukte me origjinë shtazore, jo për konsum njerëzor, qendrat e grumbullimit të kafshëve ose pikat karantinore, subjektet që prodhojnë ose tregtojnë produkte mjekësore veterinarë, vendet ku zbatohet praktika mjekësore veterinarë dhe mjekët veterinarë që punojnë atje, institucionet dhe personat që lejohen të kryejnë eksperimente me kafshë dhe zbaton procesin e identifikimit e të regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale, në përputhje me legjislacionin kombëtar në fuqi.
- iii. Është përgjegjëse për trajtimin, përdorimin dhe asgjësimin e nënprodukteve shtazore jo për konsum human, si dhe mbledhjen e karkasave dhe aktivitetet e lidhura me to.
- iv. Është përgjegjëse për mbikëqyrjen e inspektimit të procesit të therjes dhe merret me çështjet e mirëqenies së kafshëve në thertore.
- v. Është përgjegjëse për mbikëqyrjen dhe kontrollin e lëvizjes dhe tregtimit të kafshëve brenda territorit të Republikës së Shqipërisë.
- vi. Është përgjegjëse për lëshimin e certifikatave veterinarë të cilat lidhen me statusin shëndetësor të kafshëve.

Më poshtë japim një përmbledhje të strukturës së punonjësve që kjo drejtori ka:

Tabela 8: Struktura e Drejtorisë së veterinarisë në AKVMB

	Drejtoria e Veterinarisë	Plan	Fakt	2021-2022
	Drejtor Drejtorie	1	1	1
1	Spektori i Shëndetit, Mirëqenies Kafshëve dhe Farmak vigjilencës	5	4	4
	Përgjegjës sektori	1	4	4
	Specialistë	4	4	4
2	Spektori i Zbatimit të masave profilaktike dhe IR	5	3	3
	Përgjegjës sektori	1	0	
	Specialistë	4	3	3
3	Spektori i Tregjeve dhe Thertoreve.	5	4	4
	Përgjegjës sektori	1	0	0
	Specialistë	4	4	4
	Totali	16	12	12

Burimi i informacionit AKVMB, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së

Kjo drejtori ka mungesë të përgjegjësve për secilin sektor gjë që ka sjellë mos monitorim të detyrave funksionale dhe in eficencë të punonjësve në varësi të saj në AKVMB ashtu edhe në drejtoritë rajonale.

Për vitin 2021, duke qenë edhe një institucion i sapo krijuar dhe me mungesë të burimeve njerëzore, nuk ka plane vjetore të miratuara në kundërshtim me nenin 5/ **Planet e punës dhe raportimet, pika 1,2.**

Ka raportime në formë emailsh por të pa firmosura, ta pa certifikuara, pasi në shumicën e rasteve ato janë thjesht përmbledhje statistikore e punës së kryer nga DRVMB-të rajonale pa nxjerrë problematikat dhe prioritetet për muajin në vijim apo për gjashtëmuajorin e dytë të vitit.

Nuk ka objektiva dhe indikatorë të vendosur nga Drejtori i Veterinarisë dhe Drejtori i Përgjithshëm për matjen e punës dhe performancës si për sektorët në varësi të AKVMB-së ashtu edhe për sektorët veterinarë të DRVMB në rajone. Numri i veterinerëve në RSH për vitin 2021 shkoi në 534 punonjës dhe u rrit në një raport 3 here më shumë, por kjo rritje nuk u shoqërua me rritje të monitorimit dhe kontrollit të performancës së tyre duke mos sjellë ende përmirësimin e pritshëm në efektivitetin e shërbimit veterinar në tërësi dhe të rritjes së performancës në menaxhimin e sistemit RUDA.

Kjo konstatohet edhe nga auditimi i analizës vjetore të sjellë nga Drejtori i Drejtorisë së veterinarisë në AKVMB, për vitin 2021, ku u konstatuan këto mangësi:

1-Në seksionin: Misioni/Drejtori i veterinarisë raporton vetëm detyrat e veterinerit por jo të Drejtorisë së veterinarisë në Drejtorinë e Përgjithshme.

2-Në seksionin: Programet Kombëtare Profilaktike të zbatuara gjatë vitit, të ndarë sipas drejtorive rajonale mungon analiza mbi :

- i. Zhvillimin dhe zbatimin e një plani të komunikimit me fermerët për të nxitur të kuptuarit e rëndësisë së plasjes së kafshëve dhe shëndetit të njeriut, si dhe për të promovuar bashkëpunimin aktiv të fermerëve në aplikimin e masave të kontrollit.
- ii. Një program të takimeve në nivel lokal, bazuar në ftonat e nxehta të konfirmuara në vite, për të rritur ndërgjegjësimin e masave për parandalimin e sëmundjes mes fermerëve, familjeve të tyre dhe profesionistëve të tjerë (punëtorët e thertoreve, kasapëve, industrisë lekurë, etj).
- iii. Trajnime rifreskuese në shërbim e sipër për veterinerët zyrtarë dhe veterinerët privatë.
- iv. Trajnime për veterinerët zyrtarë për të kryer hetime mbi shpërthimin e sëmundjes.

3-Në lidhje me raportimin e procesit të vaksinimit si një nga proceset kryesore në gjurmueshmërinë e sëmundjeve të kafshëve blegtorale që ka ndikim të drejtpërdrejt në sigurinë ushqimore të konsumatorit, për vitin 2021 ka rezultuar që ky proces ka qenë i mangët pasi në fund të vitit ka gjendje të vaksinave të pakryera nga veterinerët rajonalë dhe konkretisht:

Tabela 9: Numri i vaksinave gjendje dhe ato të kryera deri në 31.12.2021.

DRVMB	Nr. i vaksinave gjendje nga 2020 për 2021	Nr. i vaksinave të marra në 2021	Plani për vaksinën e REV-1	Nr. i vaksinave të realizuara	Nr. i dozave të mbetura	Nr. i vaksinave të hedhura në sistemin Ruda
Totali i AKVMB Shkodër	7,150	42,500	42,000	37,412	11,238	37,412
Totali i AKVMB Elbasan	7,350	139,500	139,000	124,076	14,300	124,076
Totali i AKVMB Tiranë	850	44,000	44,000	43,400	0	43,400
Totali i AKVMB Vlorë	22,750	177,600	179,000	159,637	19,100	159,637
TOTALI	38,100	403,600	404,000	364,525	44,638	364,525

Burimi i informacionit AKVMB, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së

Pra nga tabela rezulton se plani i vaksinave është realizuar në masën 87,7% të asaj që është planifikuar nga AKVMB-të rajonale.

a-Nuk ka asnjë analizë nga Drejtoria e Veterinarisë në DP, **Sektori i Zbatimit të Masave Profilaktike dhe IR**, për arsyet e mosrealizimit të vaksinimit të kafshëve sipas planit në zbatim të programit të kontrollit të sëmundjes së brucelozës në të imta.

b- Në raport nuk janë dhënë arsyet e mos vaksinimit të gjithë fermave në sistemin RUDA, në të cilin janë aktive 58,560 ferma me të imta (të leshta+ të dhirta) dhe janë vaksinuar sipas sistemit RUDA vetëm 19,307 ferma ose 32,9 % e tyre.

Në raport nuk janë dhënë arsyet e mos vaksinimit të gjithë fermave, sic janë:

- Refuzim nga fermeri për vaksinim.
- Mungesë të kafshëve të remontit në tufë.
- Të dhëna për kontrollin e fermave të pa vaksinuara.
- Të dhëna për inventarizimin e fermave të pa vaksinuara.

4-Në seksionin: Numri i fermave të testuara sipas fazave, janë konstatuar mungesa të analizës në:

- Mungon koha e konfirmimit të sëmundjeve.
- Mungon informacioni për eliminimin e kafshëve nga data e konfirmimit pozitiv.
- Mungojnë të dhëna mbi procesin e përditësimit të regjistrimit të fermave nga inventarizimi gjatë zbatimit të këtij programi.
- Mungojnë të dhëna në lidhje me informimin e AKU-së për rastet pozitive me Brucelozë.
- Informacioni mbi numrin total të kafshëve mungon.
- Informacion mbi mbajtjen e dokumentacionit në fermë.
- Informacion mbi raportet mujore për zbatimin e Planit të Kontrollit të Brucelozës në Gjerdh.

5-Risi në punën e AKVMB është edhe kalimi i Tregjeve dhe Thertoreve **nga Njësitë e Qeverisjes Vendore në AKVMB**, sipas urdhrin nr. 366, datë 08.09.2021 për monitorim nga veterinerët e shërbimit të rekrutuar rishtaz në sistemin veterinar gjatë vitit 2021, në AKVMB.

Në një historik të shkurtër për këtë fushë (pasi më hollësisht do të trajtohet në pyetjen 4.3.1), shumë sensibil të veterinarisë që ka ndikim kryesor në sigurinë ushqimore si dhe një nga hallkat kryesore të gjurmueshmërisë të lëvizjes së kafshëve sipas certifikatës tip të lëvizjes, rezultoi se:

Numri total i thertoreve është 78 thertore (68 thertore mish i kuq dhe 10 thertore mish i bardhë). Me shkresën nr. 57/1 prot. datë 14.01.2022 nëkthim përgjigjeje është dërguar tabela e përditësuar e thertoreve të licensuara nga të cilat 5 (pesë) prej tyre janë deklaruar të mbyllura. Pra në total janë 73 thertore.

Ndarja e tyre është sipas DRVMB-ve, është:

- DRVMB Tiranë- 22 Thertore
- DRVMB Shkodër -13 Thertore
- DRVMB Vlorë- 22 Thertore
- DRVMB Elbasan -16 Thertore

Për sa i përket kontrollit të therjeve deri më datën 15.10.2021 bëhej nga Shërbimi Veterinar i pushtetit lokal ndërsa duke filluar nga kjo datë e në vazhdim kontrolli i therjeve dhe certifikimi i mishit bëhet nga Shërbimi Veterinar i DRVMB/AKVMB, duke krijuar mundësinë e monitorimit linear të procesit nga ferma deri në pikat e tregtimit të mishit. Si pasojë e këtij ndryshimi kemi një rritje gati dyfish të pajisjes me certifikatë lëvizjeje të kafshëve për në thertore dhe certifikim 100% të mishit për në treg, deklaruar kjo në sistemin RUDA.

Nëse do të bëhet krahasimi i periudhës 01 janar 2021-15 tetor 2021 me periudhën 15 tetor 2021 deri më 31 dhjetor 2021, numri i krerëve të therur në thertore është dyfishuar. Kjo tregon se për një periudhë 2- mujore

nga monitorimi i punës në tregje e thertore nga veterinerët e zonës është kryer në kohë përditësimi në sistemin RUDA për çregjistrimin e një kafshe në momentin e therjes por edhe për mospranimin në këto tregje të kafshëve të pa matrikuara.

Konkretisht e shprehur në shifra:

a) Numri i certifikatave të lëvizjes së kafshëve të lëshuara nga shërbimi veterinar për periudhën 01.01.2021 deri në 15.10.2021 është **4708**, ndërsa për periudhën nga 15.10.2021-31.12.2021, numri i tyre është **8407** copë ose rreth 2 herë më shumë

Në vitin 2020 certifikatat që pasqyroheshin ishin kryesisht lëvizje nga ferma në fermë ndërsa sot procesi i lëvizjes fillon që në momentin e lindjes së kafshëve me matrikullimin në fermë, lëvizje në fermë, kullotë, treg, thertore etj. Nëse do të bëhet krahasimi i periudhës 01 janar 2021-14 tetor 2021 me periudhën 15 tetor 2021 deri më 31 dhjetor 2021, numri i krerëve të therura në thertore është rritur. E dhënë në mënyrë të detajuar për të 4 drejtoritë do të kemi:

Tabela 10: Numri i krerëve të therur dhe mesatarja mujore e krahasuar në periudha:

Periudha	Gjendh	Të imta	Derra	Shpendë	Total
Viti 2020 (01.01.2020-31.12.2020) kafshë të theruara në total	35,826	59,785	82,588	1,696,752	1,874,951
Therje mesatare mujore	2,985.5	4,982	6,882	141,396	156,245
Viti 2021/(01.01.2021-14.10.2021)	32,092	52,818	72,172	2,048,983	2,206,065
Therje mesatare mujore	3,209	5,281	7,217	204,898	220,606
Therje total (15.10.2021-31.12.2021)	18,511	24,838	29,637	820,533	893,519
Therje mesatare mujore	9,255	12,419	14,818	410,266	446,759

Burimi i informacionit AKVMB, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së

Pra nëse do të krahasonim mesataren mujore të numrit të therjeve kemi një rritje në numër me 290,514 krerë ose 2,8 herë më shumë.

Gjetje nga auditimi:

10. Mungesa e gjurmës së auditimit nga MBZHR dhe AKVMB, për një sërë aktivitetesh që lidhen me monitorimin dhe numrin e subjekteve të kontrolluara, arsyet e riskut për inicimin e kontrolleve të subjekteve, planit vjetor të kontrolleve i cili duhet të jetë i miratuar në fillim të vitit me objektiva të qarta dhe të matshme e afate kohore të mirë përcaktuara ka sjellë performancë të dobët të drejtorive veterinarë në rajone edhe pse është shtuar ndjeshëm numri i punonjësve veterinarë për vitin 2021.

Konkluzione:

7. Në AKVMB, ka rezultuar një numër i lartë urdhrash organizativë të miratuar nga Ministri, por për asnjë nga këtë urdhra nuk ka relacion të punës së kryer si nga AKVMB dhe MBZHR, për të pasqyruar punën e grupit të ngritur apo për rezultatet e arritura në plotësimin e objektivave të urdhrit, duke mos dokumentuar këto veprimtari, procese dhe transaksione, të cilat synojnë të sigurojnë gjurmën e auditimit për vijueshmërinë dhe monitorimin, në kundërshtim me Ligjin Nr. 10296, datë 08.07.2010, i ndryshuar. (Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 35-74, të Raportit të Auditimit).

Rekomandime:

10. Drejtori i Përgjithshëm i Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve në bashkëpunim me Drejtorinë e Veterinarisë të dokumentojnë çdo praktikë pune duke hartuar planet e punës afatmesme dhe

afatgjata të DP dhe të Drejtorive rajonale me indikatorë të qartë e të matshëm në veprimtarinë e punës së veterinerëve të kontrollit dhe atyre të shërbimit, dhe të vendosin afate konkrete në realizimin e detyrave funksionale.

Menjëherë dhe në vijimësi

Gjetje nga auditimi:

11. Nga auditimi i analizës vjetore të Drejtorisë së veterinarisë në AKVMB u konstatuan mangësi në plotësimin e detyrave funksionale të kësaj drejtorie që konsistojnë në sa vijon:

- Drejtori i veterinarisë raporton vetëm detyrat e veterinerit por jo të Drejtorisë së veterinarisë në Drejtorinë e Përgjithshme

- Në Programet Kombëtare Profilaktike të zbatuara gjatë vitit, të ndarë sipas drejtorive rajonale mungonte analiza e DP mbi zhvillimin dhe zbatimin e një plani të komunikimit me fermerët për të nxjerrë kuptuarit e rëndësishme të plasjes së kafshëve dhe shëndetit të njeriut, si dhe për të promovuar bashkëpunimin aktiv të fermerëve në aplikimin e masave të kontrollit.

- Mungon program i takimeve në nivel lokal, bazuar në zonat e nevojta të konfirmuara në vite, për të rritur ndërgjegjësimin e masave për parandalimin e sëmundjes mes fermerëve, familjeve të tyre dhe profesionistëve të tjerë (punëtorët e thertoreve, kasapëve, industrisë lekurë, etj.).

- Nuk janë kryer trajnime rifreskuese për veterinerët zyrtarë për të kryer hetime mbi shpërthimin e sëmundjeve të ndryshme.

- Në lidhje me raportimin e procesit të vaksinimit si një nga proceset kryesore në gjurmueshmërinë e sëmundjeve të kafshëve blegtorale që ka ndikim të drejtpërdrejt në sigurinë ushqimore të konsumatorit, për vitin 2021, ky proces ka rezultuar i mangët pasi plani i vaksinave është realizuar në masën 87,7% të asaj që është planifikuar nga AKVMB-të rajonale.

- Në numrin e fermave të testuara sipas fazave, janë konstatuar mungesa të analizës nga DV në AKVMB, të këtyre faktorëve:

- Mungon koha e konfirmimit të sëmundjeve.
- Mungon informacioni për eliminimin e kafshëve nga data e konfirmimit pozitiv.
- Mungojnë të dhëna mbi procesin e përditësimit të regjistrimit të fermave nga inventarizimi gjatë zbatimit të këtij programi.
- Mungojnë të dhëna në lidhje me informimin e AKU-së për rastet pozitive me Brucelozë.
- Informacioni mbi numrin total të kafshëve mungon.
- Informacion mbi mbajtjen e dokumentacionit në fermë.
- Informacion mbi raportet mujore për zbatimin e Planit të Kontrollit të Brucelozës në Gjerdh.

Konkluzione:

8. Drejtoria e Veterinarisë në DP shërben si një raportuese statistikash të punëve të kryera nga DRVMB sipas emailëve të tyre por në asnjë moment nuk analizon dhe nuk nxjerr përgjegjësi konkrete të asaj çfarë nuk është realizuar. (*Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 35-74, të Raportit të Auditimit*).

Rekomandime:

11. Drejtoria e Veterinarisë të koordinojnë punën me drejtoritë veterinarë në rajone në zbatimin e procesit të regjistrimit të fermave blegtorale, identifikimit të kafshëve dhe lëvizjes së kafshëve.

Menjëherë dhe në vijimësi

12. Drejtoria e Veterinarisë, të mbajë dhe përditësojë sistemin RUDA, duke u dhënë të drejtën për akses dhe përdorim në bazë të aktivitetit në sistem, të gjithë veterinerëve të AKVMB-së.

Menjëherë dhe në vijimësi

13. Drejtoria e Veterinarisë të autorizojë dhe ushtrojë kontrolle për mënyrën e zbatimit të detyrave kontrolluese dhe të shërbimit nga drejtoritë rajonale, me grupe të kontrollit me përbërje sipas urdhrit

konkret, për të kryer verifikimin e veprimtarisë parapërgatitore, kontrollit të ushtruar në subjekte dhe gjetjeve dhe vendimmarrjeve në subjektet e kontrolluara.

Menjëherë dhe në vijimësi

Sipas nenit 10 të Rregullores së brendshme të AKVMB nr. 1105, datë 09.08.2021/ Sektori i Raportimit dhe Koordinimit, citon se:

Sektori është në varësi të Drejtorit të Përgjithshëm dhe kryen këto detyra:

1. *Në bashkëpunim me strukturat e tjera të AKVMB-së koordinon zbatimin e planeve kombëtare të kontrolleve zyrtare dhe veprimtarive të tjera të parashikuara në planin e punës në fushën e veterinarisë dhe mbrojtjes së bimëve.*

2. *Koordinon punën për mbarëvajtjen e bashkëpunimit dhe marrëdhënieve me institucionet e tjera vendase dhe bashkërendon punën për hartimin, nënshkrimin dhe zbatimin e marrëveshjeve me institucionet e tjera vendase duke respektuar afatet e caktuara.*

Rezultoni se ky sektor me përbërje një p/sektori dhe 2 specialistë ka qenë pothuaj in ekzistent përgjatë vitit 2021.

Gjithashtu nga struktura konstatohet mungesa e sektorit të auditit të brendshëm si një nga sektorët kryesore në varësi të DP, gjë që ka sjellë mungesë të sigurisë objektive dhe të këshillimit për menaxhimin e projektuar për të shtuar vlerën e për të përmirësuar veprimtarinë e njësisë publike. Auditimi i brendshëm ndihmon njësinë publike për të arritur objektivat, nëpërmjet një veprimtarie të disiplinuar dhe sistematike, për të vlerësuar e përmirësuar frytshmërinë e menaxhimit të riskut, si dhe proceset e kontrollit e të qeverisjes. Duke qenë me mungesë të plotë të punonjësve, ky sektor për vitin 2021 por edhe për katër mujorin I/2022, nuk ka luajtur rolin e vet në asistimin e hartimit të dokumenteve zyrtare, urdhrave dhe udhëzimeve të Drejtorit të Përgjithshëm në aspektin e përputhshmërisë ligjore dhe financiare duke i dhënë siguri objektive titullarit.

Gjetje nga auditimi:

12. Nga auditimi rezultoi se dy sektorë me rëndësi të Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve krijuar në 2021, Sektori i Raportimit dhe Koordinimit, dhe Sektori i Auditit të Brendshëm, kanë qenë pothuaj inekzistent, i pari për arsye të moskryerjes së detyrave të tij funksionale në bashkëpunimin me strukturat e tjera të AKVMB-së për koordinimin, zbatimin e planeve kombëtare të kontrolleve zyrtare dhe veprimtarive të tjera të parashikuara në planin e punës në fushën e veterinarisë; dhe i dyti, Sektori i Auditit të Brendshëm ka qenë dhe vazhdon dhe të jetë me mungesë të burimeve njerëzore (prej 3 audituesish), duke mos luajtur rolin e tij në ngritjen dhe administrimin e sistemit të menaxhimit të cilësisë, hartimit të planeve të verifikimit dhe auditimit të DRVMB-ve për të përcaktuar indikatorët e performancës dhe zbatimin ose jo të detyrave të lëna. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 35-74, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

9. Sektori i Raportimit dhe Koordinimit, dhe Sektori i Auditit të Brendshëm në AKVMB/Drejtoria e Përgjithshme, nuk kanë përmbushur detyrat e tyre funksionale duke cënuar performancën e AKVMB për vitin 2021 dhe 2022, edhe pse pritshmëritë dhe objektivat e këtij institucioni të krijuar rishtaz (me një numër të konsiderueshëm stafi në të gjithë rajonet) ishin shumë të larta.

Rekomandime:

14. Sektori i Burimeve Njerëzore në Autoritetin Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve në bashkëpunim me DAP, të marrë masa të menjëhershme për plotësimin me punonjës të pajisur me certifikatë auditimi në sektorin e Auditit të brendshëm i cili me punën e tij do të ndihmojë Autoritetin për të arritur objektivat e përmirësuar frytshmërinë e menaxhimit të riskut, si dhe proceset e menaxhimit financiar dhe kontrollit.

Menjëherë dhe në vijimësi

15. Drejtoria i Përgjithshëm i Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve të monitorojë punën dhe funksionet e Sektorit të Raportimit dhe Koordinimit, për zbatimin e planeve kombëtare të kontrolleve zyrtare dhe veprimtarive të tjera të parashikuara në fushën e veterinarisë.

Menjëherë dhe në vijimësi

IV/A. Në lidhje me organizimin dhe funksionimin e DRVMB-ve në rajone në një përshkrim të shkurtër, si dhe nga auditimet e kryera në terren, kemi konstatuar se:

A. -Në lidhje me burimet njerëzore:

1-Për DRVMB Vlorë, janë 187 punonjës plan, nga të cilët 86 trajtohen me statusin e Shërbimit Civil dhe 101 me Kod pune.

Fakt janë 73 me Shërbim Civil dhe 88 me Kod Pune, gjithsej 161 punonjës **(pra 26 vende vakant)**

2-Për DRVMB Tiranë janë 121 plan, prej të cilëve 69 Shërbim Civil dhe 52 Kod Pune.

Fakt janë 59 në Shërbim Civil dhe 51 me Kod Pune, gjithsej 110 nga të cilët **11 vende vakant.**

3-DRVMB Elbasan janë 174 plan, 83 Shërbim Civil dhe 91 Kod Pune.

Fakt janë 77 Shërbim Civil dhe 76 Kod Pune, gjithsej 153 punonjës **pra 21 vende vakant.**

4-DRVMB Shkodër ka 129 plan, 66 Shërbim Civil dhe 63 me Kod Pune. Fakt janë 44 në Shërbim Civil dhe 42 me Kod Pune, gjithsej 86 punonjës, **pra 43 vende vakant.**

Pra nëse do t'i jepnim në mënyrë tabelore për 4- DRVMB-të do të kishim:

Tabela 11: Numri i vendeve vakant në DRVMB –të rajonale.

	DRVMB-Vlorë	DRVMB-Tiranë	DRVMB-Shkodër	DRVMB-Elbasan
vende vakant	26	11	21	43

Burimi i informacionit, AKVMB, përpunuar nga grupi i auditimit.

Sikurse konstatohet numrin më të madh të vendeve vakant e kanë DRVMB Shkodër dhe DRVMB Vlorë, çka përkethehet në mosrealizim të detyrave funksionale si rezultat i mungesës së konsiderueshme në burime njerëzore dhe ngarkon me përgjegjësi Drejtoret Rajonale të DRVMB-ve, DP dhe sektorin e burimeve njerëzore si dhe grupin e punës të ngritur me Urdhrin e Ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 83, datë 15.2.2021 "Për ngritjen e Grupit të Punës në Mbështetje të AKVMB për Kryerjen e Funksioneve të Menaxhimit të Burimeve Njerëzore, çështjeve Juridike dhe Menaxhimit Financiar", i cili ka qenë jo efektiv në punën tij dhe ka sjellë edhe në një performancë të ulët të DRVMB-ve për vitin 2021.

Gjetje nga auditimi:

13. Deri në muajin maj të vitit 2022, rezultojnë një numër i madh vendesh vakant punonjësish edhe me ri-organizimin e DRVMB-ve në shtator të 2020; konkretisht 101 punonjës të munguar në sistemin veterinar nga 611 të planifikuar, çka ka sjellë mosrealizim të detyrave funksionale dhe performancë të ulët të DRVMB-së, për vitin 2021 e në vazhdim. Mos plotësimi i vendeve vakant, është përgjegjësi dhe mungesë e theksuar vëmendjeje e Drejtuesve Rajonalë, Drejtorit të Përgjithshëm të AKVMB, e cila rrezikon përmbushjen e detyrave funksionale të DRVMB-ve. (Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 35-74, të Raportit të Auditimit).

Konkluzione:

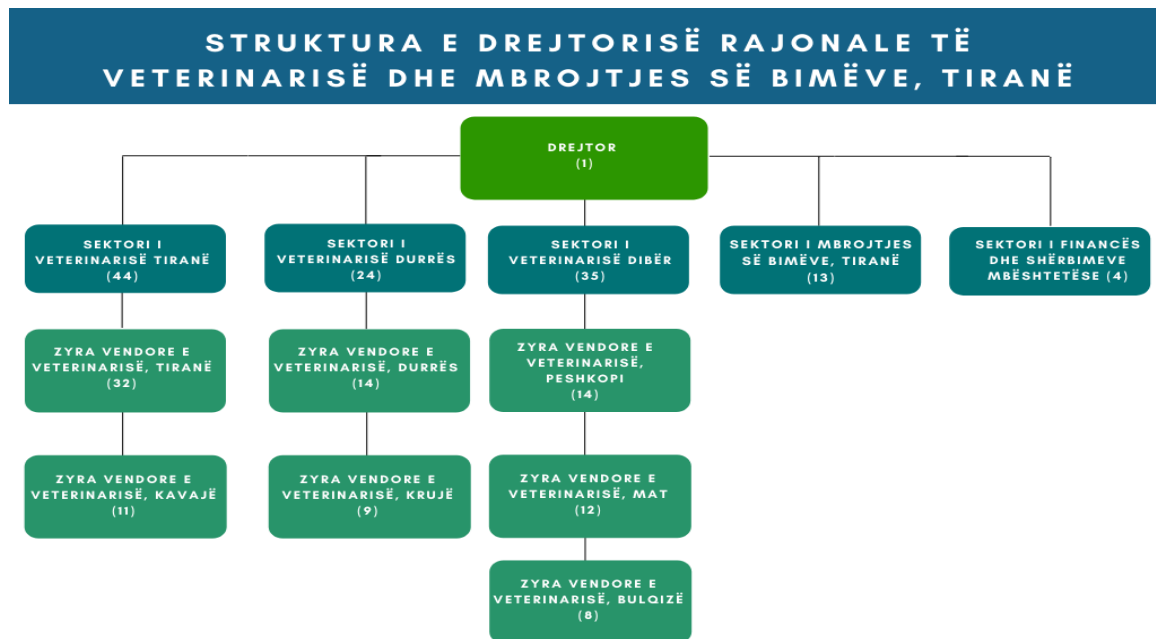
10. Gjatë vitit 2021 dhe në vazhdim 2022 vakancat e larta në sistemin veterinar (rreth 16.5%) kanë çenuar realizimin e objektivave në këtë sistem.

Rekomandime:

16. Sektori i Burimeve Njerëzore në Autoritetin Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve në bashkëpunim me Drejtoret Rajonale dhe DAP të marrë masa të menjëhershme për plotësimin e vendeve vakante sipas kriterëve të punës.

IV/B. Në lidhje me infrastrukturën e godinave në të cilën ushtrojnë veprimtarinë DRVMB-të dhe bazën materiale që kanë në dispozicion, pas rristurimit të tyre sipas Urdhrit të Kryeministrit nr. 165, datë 16.12.2020 nëPër miratimin e strukturës dhe të organikës së AKVMBò.

Sikurse e kemi cituar edhe më sipër, për Strukturat për 4-Drejtoritë Rajonale të shprehura me organigramë kanë këtë paraqitje:

Sa më sipër është organigrama e DRVMB-Tiranë dhe është e njëjtë edhe për 3 DRVMB e tjera.

Numri i përgjithshëm i punonjësve të AKVMB-së është 654, sipas pikës 11 të Urdhrit të Kryeministrit nr. 165, datë 16.12.2020, nga të cilët 43 janë në Drejtorinë e Përgjithshme dhe --*DRVMB Tiranë ka 121 punonjës, nga të cilët 103 janë në 3-sektorët e Veterinarisë, TR, Durrës dhe Peshkopi ose 85 % të gjithë drejtorisë e zë sektori veterinar.

*DRVMB Elbasan 174 punonjës, nga të cilët 151 janë në 3-sektorët e Veterinarisë, KR, EL dhe Berat ose 86,7 % të gjithë drejtorisë e zë sektori veterinar.

*DRVMB Vlorë 174 punonjës nga të cilët 164 janë në 3-sektorët e Veterinarisë, VL, Gjirokastrë dhe Fier ose 94 % të gjithë drejtorisë e zë sektori veterinar.

*dhe DRVMB Shkodër ka 129 punonjës, nga të cilët 112 janë në 3-sektorët e Veterinarisë, Lezhë, Shkodër dhe Kukës ose 86,8 % të gjithë drejtorisë e zë sektori veterinar

Pra rezulton që sektorët e veterinarisë në Qarqe përbëjnë rreth 87% të të gjithë stafit punonjës krahasuar me atë të bimëve, çka tregon rëndësinë e këtij sektori, kompleksitetin e tij dhe gjithashtu kërkon vëmendjen më të madhe për monitorim nga strukturat drejtuese.

Një nga problematikat e ngritura nga shërbimi veterinar në rrethe ishin godinat e vogla, tejet të amortizuara si dhe mungesa e bazës materiale (kompjuter, printer, tavolina), ku në një kompjuter mund të punonin edhe 10 veterinerë. Pra shtimi i konsiderueshëm në numër i veterinerëve nuk u shoqërua me një shtim të bazës materiale shumë të nevojshme për punën e tyre, duke sjellë që regjistrimet apo ç regjistrimet në sistemin

RUDA të mos kryhen në kohë reale por të hidhen kur të jepet mundësia. Kjo është një nga arsyet bazë në performancën e ulët të veterinerëve të punësuar rishtazi dhe kjo jo për faj të tyre por të strukturave drejtuese dhe buxheteve të vogla të planifikuara nga MBZHR.

Foto ilustruese nga zyra vendore Delvinë

Foto ilustruese nga zyra vendore Sarandë

Në lidhje me këtë problematikë, pra investimet që duhet të kryheshin si rezultat i ri strukturimit dhe shtimit të konsiderueshëm të punonjësve veterinerë, në PBA-të e AKVMB/ llogarinë ekonomike 231, kemi këto rezultate:

Detajimi i Investimeve për vitet 2019-2020-2021

Sa i përket fondeve akorduar shërbimit veterinar nga 2019 dhe 2020, 4 ish-Agjencitë Rajonale të Shërbimit Veterinar dhe Mbrojtjes së Bimëve ARSHVMB-të dhe në 2021 Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve AKVMB dhe 4 Drejtoritë Rajonale, situata paraqitet:

Tabela 12: Përmbledhje e shpenzimeve për periudhën 2019-2021, për DRVMB –të dhe DP, 000 lekë

Institucioni	Viti 2019					
	Shpenzimet	Kërkesa në PBA	Plani	Ndryshimet gjatë vitit	Plani Përfundimtar	Fakti
Funksioni i Shërbimit Veterinar	Shpenzime për Fond Pagash		175,400	-5,090	170,310	153,034
	Shpenzime Operative		30,000	180,635	210,635	192,331
	Investime të Brendshme		0	0	0	0
	Viti 2020					
	Shpenzimet	Kërkesa në PBA	Plani	Ndryshimet gjatë vitit	Plani Përfundimtar	Fakti
	Shpenzime për Fond Pagash		175,400	14,387	189,787	187,632
	Shpenzime Operative		78,000	41,228	119,228	112,354
	Investime të Brendshme		4,200	0	4,200	4,161
	Viti 2021					
	Shpenzimet	Kërkesa në PBA	Plani	Ndryshimet gjatë vitit	Plani Përfundimtar	Fakti

<i>Shpenzimet</i>	<i>Kërkesa në PBA</i>	<i>Plani</i>	<i>Ndryshimet gjatë vitit</i>	<i>Plani Përfundimtar</i>	<i>Fakti</i>
<i>Shpenzime për Fond Pagash</i>		560,500	-153,215	407,285	403,383
<i>Shpenzime Operative</i>		80,000	88,277	168,277	156,192
<i>Investime të Brendshme</i>	174,660	94,949	-77,640	17,309	8,843

Burimi i të dhënave, MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit.

Për Investimet e AKVMB-së

Për vitin 2019 nuk janë akorduar Fonde për Investime.

Për vitin 2020 për DRSHVMB Shkodër, kërkesa nga PBA është 50,26 mijë lekë, ndërsa plani fillestar është 4,200 mijë lekë me objekt në Ambiente të ri konstruktura për DRSHVMB Shkodër. Ky plan nuk ka pësuar ndryshime gjatë vitit. Realizimi faktik është 4,161 mijë lekë.

Për vitin 2021 për AKVMB Qendrore dhe 4 Drejtoritë Rajonale, kërkesa nga PBA është 174 milion lekë, ndërsa plani fillestar i miratuar është 94,967 mijë leke, ku vetëm Drejtoria qendrore ka 34,949 mijë lekë me objekte si vijon:

- në Blerje Pajisje kompjuterike për AKVMB të me plan fillestar 4,997 mijë lekë, plan i cili nuk ka pësuar ndryshime gjatë vitit. Realizimi i këtij investimi është në vlerën 4,996.7 mijë lekë.
- në Blerje automjetet Fuoristradë me plan fillestar 2,500 mijë lekë, plan i cili ka pësuar ndryshime duke u pakësuar me -2,500 mijë lekë nga Akti Normativ nr.26 datë 12.07.2021, hequr nga MFE si fonde të ngrira në kuadër të situatës së pandemisë dhe kursimit të fondeve.
- në Rikonstruksion ambiente dhe pajisje me mobilie zyrash të me plan fillestar 27,452 mijë lekë, plan i cili ka pësuar ndryshime duke u pakësuar me -27,452 mijë lekë me shkresën e MFE nr.11545/1 prot. datë 19.07.2021 ku kërkohet ndryshimi i emërimit nga në Rikonstruksion ambiente dhe pajisje me mobilie zyrash në në Ndërtim godine dhe mobilim zyrash. Ky ndryshim është bërë bazuar në kërkesën e AKVMB-së për arsye se godina aktuale, ambient ekzistues në administrim të MBZHR (ish Bordi Tirane ndërtesë 2 kate) nuk lejonte ndërhyrjen në strukturë për shkak të kostove të larta edhe nëse do të ri konstruktohej nuk plotësonte akomodimin e stafit.

Konkretisht plani fillestar i këtij investimi ka pësuar ndryshime gjatë vitit, si më poshtë:

- Shkresa e MFE 19554/1 datë 23.11.2021 pakësuar në shumën -1,300 mijë lekë. Pakësimi është kryer referuar kërkesës së AKVMB i cili kërkon rialokimin e fondit duke shtuar llogarinë ekonomike 230 në Projekt për ndërtimin e godinës AKVMB-së Qendrore.
- Shkresa e MFE 21918/88 datë 22.12.2021 pakësuar me shumën -26,000 mijë lekë. Pakësimi është kryer referuar Aktit Normativ nr.34, datë 03.12.2021.

Për vitin 2019, PBA për investime është planifikuar 11,300 mijë lekë dhe nga buxheti i MBZHR-së është miratuar 0 lekë.

Për vitin 2020, PBA për investime është planifikuar 55,510 mijë lekë dhe nga buxheti i MBZHR-së janë shpenzuar 4,161 mijë lekë.

Për vitin 2021, PBA për investime është planifikuar vlera prej 174,660 mijë lekë, miratuar nga buxheti i MBZHR-së vlera prej 94,949 mijë lekë, e cila përsëri ka ndryshuar duke u pakësuar me 77,640 mijë lekë dhe arritur në planin përfundimtar në vlerën 17,309 mijë lekë dhe shpenzuar 8,845 mijë lekë. Pra konstatohet një keq menaxhim i zbatimit të buxhetit të shtetit për vitin 2021 nga Nëpunësi Autorizues por dhe ai zbatues i AKVMB-së, me një planifikim të gabuar të buxhetit, alokim dhe rialokim të fondeve disa

herë nga MBZHR, dhe me një mosrealizim 49 % të shpenzimeve, duke lënë në këtë mënyrë në mungesë totale të investimeve aq shumë të nevojshme në 4 DRVMB për rritje të performancës së punonjësve duke filluar nga mungesa e zyrave, kompjuterëve, karrigeve dhe çdo gjë tjetër të domosdoshme për mbarrëvajtjen e punës, duke i ndjegur në këtë mënyrë fondet e alokuara për këto arsye të sipërcituara, veprime në kundërshtim sipas Udhëzimit nr.9, datë 20.03.2018, i ndryshuar me Udhëzimin nr.12, datë 29.04.2021, **“Për procedurat standarde të zbatimit të buxhetit të shtetit”, pika 45, citohet se:**

Nëpunësit autorizues të njësive të qeverisjes qendrore i paraqesin Nëpunësit të Parë Autorizues, sa herë që kërkohet, por jo më pak se tre herë në vit, raportet e monitorimit të zbatimit të buxhetit për performancën financiare, produktet dhe objektivat e realizuara për çdo program buxhetor të përcaktuar në vitin e parë të dokumentit përfundimtar të programit buxhetor afatmesëm. Raportet e monitorimit të zbatimit të buxhetit publikohen nga nëpunësi autorizues në faqen zyrtare të ministrisë përkatëse, brenda një muaji pas përfundimit të periudhës së raportimit

Dhe pika 46, citohet se:..... Nëpunësi zbatues, në varësi të nivelit të njësisë ku është punësuar, në organin qendror të njësisë së qeverisjes së përgjithshme ose në njësinë e vartësisë, i raporton direkt respektivisht nëpunësit autorizues të njësisë së qeverisjes përgjithshme ose nëpunësit autorizues të nivelit të dytë për garantimin e cilësisë së raportimit periodik për vendimmarrjen në funksion të realizimit të objektivave, si dhe të pasqyrave financiare vjetore të njësisë në përputhje me kërkesat e legjislacionit në fuqi dhe rregullat e miratuara nga Ministri përgjegjës për Financat.

Pra nga sa më sipër u konkludua se:

Gjetje nga auditimi:

14. Nga AKVMB, shpenzimet për investime në PBA fillestare të vitit 2021 ishin planifikuar në vlerën prej 174,660 mijë lekë, por nga MBZHR është miratuar vlera prej 94,949 mijë lekë, e cila përsëri ka pësuar ndryshime të paargumentuara dhe të pajustificuara gjatë vitit 2021, duke arritur në vlerën prej 17,309 mijë lekë planifikim, pra qartazi kemi zvogëlim të konsiderueshëm për shpenzime në infrastrukturë me vlerë prej 77,640 mijë lekë, edhe pse kemi një ristrukturim të organikës me një shtim të konsiderueshëm të numrit të veterinerëve nuk është pasqyruar detajim i saktë i shpenzimeve buxhetore në drejtim të investimeve, konkretisht për ndërtimin e godinës së re për Drejtorinë e Përgjithshme /AKVMB. (Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 55-58, të Raportit të Auditimit).

Konkluzione:

11. Për periudhën 2019-2020, referuar PBA, dhe buxhetit vjetor në subjektet AKVMB/Rajonale nuk janë parashikuar fonde buxhetore për investime, duke mos i shërbyer përmirësimit të infrastrukturës dhe si pasojë kushteve të punës të stafit, në funksion të realizimit të detyrave të tyre funksionale.

Për vitin 2021, edhe pse janë alokuar fonde për investime, ato nuk janë menaxhuar mirë, duke përkeqësuar situatën në rrethe ku dhjetëra veterinerë janë në mungesë totale të ambienteve për zyra dhe pajisje materiale të nevojshme për mbarrëvajtjen e punës.

Rekomandime:

17. MBZHR/Drejtoria e Buxhetit dhe Financës të marrë masa në rishikimin e buxheteve të AKVMB, duke analizuar me kujdes kërkesat sipas relacioneve përkatës, me qëllim prioritetin e fondeve për investime në DRVMB-të rajonale, për të rritur performancën e punës së veterinerëve.

Menjëherë dhe në vijimësi

18. Nëpunësi autorizues dhe nëpunësi Zbatues në AKVMB të marrin masa që në të ardhmen të planifikojnë buxhete për vitin në përputhje me nevojat konkrete dhe më imediate të Institucionit duke i shoqëruar ato me relacione të mirë argumentuara bazuar edhe në nevojat e DRVMB-ve dhe të sigurojnë zbatimin e buxhetit të miratuar nga MBZHR me efektivitet dhe efikasitet.

Menjëherë dhe në vijimësi

Trajtimi i observacionit, i ardhur vetëm nga AKVMB, pasi nga institucionet e tjera në auditim deri në datë 30.07.2022 nuk ka ardhur asnjë observacion:

Në lidhje me problematikat e mësipërme të cilat u paraqitën në Projekt Raportin e Auditimit me shkresë nr. 99/7 prot., datë 21.06.2022, nga ana e AKVMB me shkresë nr.781/3 prot datë 15.07.2022, shprehin dakortësinë për gjetjet dhe rekomandimet për të cilat do të marrin masa për zbatimin e tyre të menjëhershëm dhe në vijimësi.

V-Pesha Financiare për Shërbimin Veterinar për periudhën në auditim 2019 -2021.

Për vitin 2019, nga MBZHR është planifikuar fondi në shumën prej 450,000,000 Lekë, sipas Urdhrit të titullarit (Ministri) i MBZHR nr.115 datë 07.02.2019 me shkresë nr.1296/1 prot datë 07.02.20219 nëPër përdorimin dhe shpërndarjen e burimeve financiare të shërbimit veterinar.

Në vlerën e mësipërme nuk është përfshirë paga/sigurimet shënd/shoqërore për punonjësit e shërbimit veterinar në MBZHR/ARSHV/ISUV/AKU.

Fondi është planifikuar në shumën prej 450,000,000 (katërqindpesëdhjetë milion) lekë, për:

- a)për zbatimin e masave kundër sëmundjeve infektive të përfshira në programin shtetëror të profilaksisë veterinarë si; Plasje, tuberkuloz në gjedhë, Brucelozë, Dermatoza Nodulare në Gjedhë,
- b) për zbatimin e Programeve Kombëtare të Monitorimit të Mbetjeve në kafshët e gjalla dhe produkteve me origjinë shtazore,
- c)për mirëmbajtjen e sistemit të informacionit veterinar RUDA, si dhe për blerjen e bazës material (matrikuj dhe dokumentacionin përkatës) për funksionimin e këtij sistemi,
- d) për kontrollin e produkteve mjekësore veterinarë në laboratorin Shtetëror të Kontrollit Veterinar, e) për dezinfektimin dhe shkatërrimin e kafshëve të ngordhura,
- f) për dëmshpërblimin e pronarëve të kafshëve të eliminuara,
- g) për funksionimin e stacionit të karantinës shtetërore veterinarë,
- h) për fond rezervë për nevojat dhe emergjencën veterinarë.

Për vitin 2020, nga MBZHR është planifikuar fondi në shumën prej 360,000,000 Lekë, sipas Urdhrit të titullarit (Ministri) i MBZHR nr.98/1 prot datë 24.02.20220 nëPër përdorimin dhe shpërndarjen e burimeve financiare të shërbimit veterinar.

Në vlerën e mësipërme nuk është përfshirë paga/sigurimet shoqërore për punonjësit e shërbimit veterinar në MBZHR/ARSHV/ISUV/AKU.

Fondi është planifikuar në shumën prej 360,000,000 (treqindegjashtëdhjetë milion) Lekë, për:

- a)për zbatimin e masave kundër sëmundjeve infektive të përfshira në programin shtetëror të profilaksisë veterinarë si; Plasje, tuberkuloz në gjedhë, Brucelozë, Dermatoza Nodulare në Gjedhë,
- b) për zbatimin e Programeve Kombëtare të Monitorimit të Mbetjeve në kafshët e gjalla dhe produkteve me origjinë shtazore,
- c)për mirëmbajtjen e sistemit të informacionit veterinar RUDA, si dhe për blerjen e bazës material (matrikuj dhe dokumentacionin përkatës) për funksionimin e këtij sistemi,
- d) për kontrollin e produkteve mjekësore veterinarë në laboratorin Shtetëror të Kontrollit Veterinar, e) për dezinfektimin dhe shkatërrimin e kafshëve të ngordhura,
- f) për dëmshpërblimin e pronarëve të kafshëve të eliminuara,
- g) për funksionimin e stacionit të karantinës shtetërore veterinarë,
- h) për fond rezervë për nevojat dhe emergjencën veterinarë.

Për vitin 2021, nga MBZHR është planifikuar fondi në shumën prej 203,880,000 Lekë, sipas Urdhërit të titullarit (Ministri) i MBZHR nr.131 datë 17.03.2021 me shkresë nr.2308/1 prot datë 17.03.2021 nëPër përdorimin dhe shpërndarjen e burimeve financiare të shërbimit veterinar.

Në vlerën e mësipërme nuk është përfshirë paga/sigurimet shoqërore për punonjësit e shërbimit veterinar në MBZHR/AKVMB/ISUV/AKU.

Fondi është planifikuar në shumën prej 203,880,000 (dyqindetremilionetëqind e tetëdhjetëmijë) Lekë, për:

- Për zbatimin nga AKVMB-ja, të masave kundër sëmundjeve të përfshira në programin shtetëror të profilaksisë veterinarë si, plasja, tuberkuloz në gjedhë, brucelozë, dermatoma nodulare në gjedhë,
- Për zbatimin nga AKVMB dhe ISUV, të programeve kombëtare të monitorimit të mbetjeve në kafshët e gjalla dhe produkteve me origjinë shtazore, monitorimin e mbetjeve të pesticideve, mikrobiologjisë ushqimore, monitorimin e molusqeve dhe ujerave, si dhe monitorimin e sëmundjeve lajmëruese me karakter tepër ngjithës dhe përhapëse,
- për mirëmbajtjen e sistemit të informacionit veterinar RUDA, si dhe për blerjen e bazës material (matrikuj dhe dokumentacionin përkatës) për funksionimin e këtij sistemi,
- për kontrollin e produkteve mjekësore veterinarë në laboratorin Shtetëror të Kontrollit Veterinar,
- për dezinfektimin dhe shkatërrimin e kafshëve të ngordhura,
- për dëmshtëpërlimin e pronarëve të kafshëve të eliminuara.
- për funksionimin e AKVMB.
- për fond rezervë për nevojat dhe emergjencën veterinarë.

Sa më sipër, konstatohet se, fondi për shërbimin veterinar, i akorduar në buxhetin e programit nëSiguria ushqimore dhe mbrojtja e konsumatorit për periudhën në auditim ka ardhur duke u zvogëluar.

Më poshtë po paraqesim nëpërmjet tabelave:

Tabela 13: Ecuria e planifikimit dhe realizimit të fondeve buxhetore për shërbimin veterinar në AKVMB, ISUV dhe AKU:

Tabela nr.1 Buxheti i Shërbimeve Veterinare, për vitet 2019, 2020, 2021 (000 lekë)							
2019 I	Llogaria Ekonomike	Nr. Pun	Buxheti Fillestar	Nr. Pun	Plani (ndryshime)	Nr. Pun	Fakti
	600 AKVMB	218	149,069	284	143,979	278	131,189
	600 AKU	18	14,031	18	13,181	16	12,011
	600 ISUV	21	14,000	21	14,000	21	13,500
	600 MBZHR	11	11,709	11	11,709	8	9,400
	601 AKVMB		26,331		26,331		21,845
	601 AKU		2,302		2,163		1,976
	601 ISUV		2,900		2,900		2,746
	601 MBZHR		1,955		1,955		1,569
	602 AKVMB		30,000		209,728		191,534
	602 AKU		2,238		2,278		1,772
	602 ISUV		20,000		20,000		19,993
	602 MBZHR		410,000		115,272		108,597
	605 MBZHR AKVMB é 606		0		906		797
	605 AKUé 606		0		1,573		1,573
	605 ISUVé 606		0		500		500
	231 MBZHR AKVMB		0		0		0

231 AKU		0		0		0
231 ISUV		0		0		0
Totali	268	670.535	334	566,475	323	519,002

2020	Llogaria Ekonomike	Nr. Pun	Buxheti Fillestar	Nr. Pun	Plani (me ndryshime)	NR. Pun	Fakti
II	600 AKVMB	216	149,069	271	162,519	265	160,796
	600 AKU	18	14,113	16	13,435	14	13,174
	600 ISUV	21	14,100	21	14,100	21	13,896
	600 MBZHR	11	11,709	11	11,709	9	9,745
	601 AKVMB		26,331		27,268		26,836
	601 AKU		2,430		2,322		2,143
	601 ISUV		3,000		3,000		2,846
	601 MBZHR		1,955		1,955		1,627
	602 AKVMB		78,000		118,241		111,389
	602 AKU		2,911		2,961		2,554
	602 ISUV		15,000		15,000		14,247
	602 MBZHR		232,000		46,199		35,082
	605 MBZHR AKVMB é 606		0		987		965
	605 AKU é 606		0		1,772		1,772
	605 ISUV é 606		0		608		561
	231 MBZHR AKVMB		4,500		4,200		4,161
	231 AKU		0		0		0
	231 ISUV		30,000		28,473		27,321
	Totali	266	585,118	319	454,749	309	314,526

2021	Llogaria Ekonomike	Nr. Pun	Buxheti Fillestar	Nr. Pun	Plani (me ndryshime)	NR. Pun	Fakti
III	600 AKVMB	654	483,136	609	348,365	592	345,688
	600 AKU	15	13,336	13	13,435	12	12,985
	600 ISUV	21	14,000	21	14,000	20	13,656
	600 MBZHR	11	11,793	11	11,793	10	10,376
	601 AKVMB		96,520		58,920		57,695
	601 AKU		2,059		2,057		1,991
	601 ISUV		2,900		2,900		2,801
	601 MBZHR		1,969		1,969		1,733
	602 AKVMB		80,000		167,276		155,192
	602 AKU		1,707		2,476		2,129
	602 ISUV		18,000		18,000		17,021
	602 MBZHR		50.5		19.959		18,481
	605 MBZHR AKVMB é 606		0		1,001		1,001
	605 AKU é 606						
	605 ISUV é 606						
	231 MBZHR AKVMB		65,554		17,309		8,842
	231 AKU						
	231 ISUV						
	Totali	701	841,474	654	679,469	634	649,591
IV	TOTALI I+II+III	1,235	2,097,127	1,307	1,700,693	1,266	1,483,119

Burimi i informacionit MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së

Tabela 14:

Viti	Buxheti i MBZHR	Buxheti i SHV	Pesha në %
2019	9,102,838	566,475	6,2%
2020	10,353,244	454,749	4,4%
2021	13,372,191	679,469	5,1%
Gjithsej	32,828,273	1,700,693	5,2%

Burimi i informacionit MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH-së

Pra konstatohet se buxheti i alokuar për shërbimet veterinarë zë një peshë shumë të vogël në buxhetin e MBZHR rreth 5,2% të tij ose 1,700,693 mijë lekë për tre vjet 2019-2021. Pra nga qeveria shqiptare nuk i është dhënë prioritet këtij shërbimi aq të rëndësishëm në ndikimin e drejtpërdrejtë që ai ka në sigurinë ushqimore, por duke e parë edhe në një këndvështrim tjetër të politikave kundrejt fermerëve një profesion sa i vështirë për t'u trashëguar në breza e rinj dhe i pa motivuar nga shteti. Kjo ka sjellë njëkohësisht vështirësi të menaxhimit në fushën e blegtorisë pasi në numrin total të fermerëve (rreth 220,000 mijë), moshë mesatare është 57 vjeç, (e dhënë kjo e marrë nga Sistemi Informatik, RUDA), dhe të rinjtë nuk kanë dëshirë të merren me këtë profesion duke gjetur zgjidhje emigrimin.

Duke bërë krahasimin, si për planin e buxhetit, ashtu dhe për realizimin e tij ndërmjet viteve 2019, 2020 dhe 2021 të kategorisë së shpenzimeve, **600 “paga e përfitime të punonjësve”** dhe **601 “sigurime shoqërore dhe shëndetësore”** të cilat zënë 30-50% të shpenzimeve, rezultojnë se në vitin 2021 janë planifikuar në buxhet 280 % më shumë shpenzime se (2019,2020), ndërsa janë realizuar 193% më shumë krahasuar me të njëjtën periudhë. Kjo situatë ka ardhur si pasojë e krijimit dhe funksionimit të Autoritetit Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve (AKVMB), si person juridik publik buxhetor, në varësi të MBZHR-së me VKM Nr.683, datë 02.09.2020, ku numri i punonjësve të SHV-re është planifikuar në vitin 2021 të arrijë në 701 punonjës, nga 268 që ishte në periudhën 2019-2020, dhe aktualisht janë rekrutuar deri në fund të 2021 gjithsej 534 punonjës.

Lidhur me kategorinë e shpenzimeve **602 “shpenzimet operative” të SHV-re** (që përbëjnë pjesën kryesore 30-50 %) për vitin 2019 janë realizuar 70% të buxhetit të planifikuar, në vitin 2020 janë realizuar 50% të buxhetit të planifikuar dhe në vitin 2021 janë realizuar 174% të buxhetit të planifikuar. Ashtu si për buxhetin në tërësi edhe buxhetin e shpenzimeve operative, MBZHR dhe institucionet e varësisë së saj që ofrojnë SHV-re, kanë patur një performancë pjesërisht efektive në lidhje me realizimin e buxhetit të planifikuar, për vitin 2020 mos realizimi ka ardhur si pasojë e pandemisë COVID 19, si dhe nga përcaktimi tepër optimist dhe joreal i buxhetit, e cila është ndër arsyet e tjera për mos realizimin e shpenzimeve të planifikuara të buxhetit, e kundërta ka ndodhur në vitin 2021, ku janë planifikuar shpenzime më pak se nevojat dhe për pasojë buxheti ka pësuar ndryshime në rritje.

Sa i përket peshës që ka buxheti i planifikuar për shërbimet veterinarë ndaj buxhetit të MBZHR-së gjithsej, rezultojnë se për periudhën 2019-2021, pesha që ka patur buxheti i dedikuar për shërbimet veterinarë (SHV) ndaj buxhetit të MBZHR-së, është rreth 7% në vitin 2019, 4% në vitin 2020 dhe 5% në vitin 2021.

Tabela 15: Pesha në buxhetin faktik të MBZHR-së.**(000/lekë)**

Programi "Siguria Ushqimore dhe Mbrojtjes së Konsumatorit"(SU)	Buxheti faktik 2019	Buxheti faktik 2020	Buxheti faktik 2021
AKU(1)	435,843	392,467	497,286
ISUV(2)	218,601	301,601	283,291
SHV (3)	519,002	429,115	631,128

MBZHR SU(4)	204,991	252,498	168,329
Total programi Siguria Ushqimore (SU) (5)	1,378,437	1,375,681	1,580,034
Total buxheti MBZHR (6)	7,262,077	10,040,608	12,849,087
Pesha e programit SU ne buxhetin e MBZHR-së (%) (5)/(6)	19%	14%	12%
Pesha e SHV-re në buxhetin e MBZHR-së (%) (3)/(6)	7%	4%	5%
Pesha e SHV-re në buxhetin e Programit SU-re (%) (3)/(5)	38%	31%	40%

Punoi grupi i auditimit, burimi MBZHR.

Në këtë mënyrë shpenzimet për shërbimet veterinarë zënë një peshë të vogël në shpenzimet buxhetore që kryen MBZHR-ja në shkallë vendi, gjithashtu duhet vënë në dukje se, shpenzimet buxhetore nuk kanë ndjekur të njëjtën prirje të rritjes të tyre krahasuar me buxhetin e përgjithshëm të MBZHR-së ndër vite. E njëjta situatë paraqitet edhe me peshën e buxhetit të programit në Siguria Ushqimore e Mbrojtjes së Konsumatorit ndaj buxhetit të MBZHR-së, vihet re qartë që ka një prirje në rënie, 19% në vitin 2019, 14% në vitin 2020 dhe 12% në vitin 2021, e cila shkon në kah të kundërt me rritjen e buxhetit të MBZHR-së. Në një analizë të peshës së shpenzimeve të SHV-re (AKVMB, AKU, ISUV e MBZHR) që zë në programin "Siguria Ushqimore dhe Mbrojtjes së Konsumatorit" në vitin 2019 është 38%, në vitin 2020 është 31% dhe në vitin 2021 është 40%.

Gjetje nga auditimi:

15. Nga auditimi u konstatua që buxheti i alokuar sipas programit në Siguria Ushqimore e Mbrojtjes së Konsumatorit për shërbimet veterinarë zë rreth 5,2 % të buxhetit të MBZHR-së, ose 1,7 mln lekë për një periudhë 3- vjeçare 2019-2021, kundrejt 32,8 mln lekë të buxhetit total të MBZHR, duke mos i dhënë prioritet këtij shërbimi kaq të rëndësishëm me ndikim të drejtpërdrejtë në sigurinë ushqimore dhe mbështetjen e fermerëve për motivimin dhe nxitjen në punën e tyre.

E njëjta situatë paraqitet edhe me peshën e buxhetit të programit në Siguria Ushqimore e Mbrojtjes së Konsumatorit ndaj buxhetit të MBZHR-së, ku vihet re qartë që ka një prirje në rënie, 19% në vitin 2019, 14% në vitin 2020 dhe 12% në vitin 2021, e cila shkon në kah të kundërt me rritjen e buxhetit të MBZHR-së. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 60-63, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

12. Pamjaftueshmëria e burimeve financiare kundrejt shërbimit veterinar dhe strukturave në varësi të MBZHR të ngritura për këtë qëllim, ka sjellë një shërbim veterinar pjesërisht efektiv dhe me probleme komplekse si në menaxhimin e burimeve njerëzore veterinarë, ashtu edhe në komunikimin vertikal dhe horizontal, në të gjitha nivelet e hierarkisë së njësive.

Rekomandime:

19. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural në bashkëpunim me Drejtorinë e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë, të analizojnë nevojën për fonde në shërbimet veterinarë.

Menjëherë dhe në vijimësi

Auditimi i koston së matrikujve dhe pesha e tyre në buxhet.

Nga auditimi, u konstatua se, element mjaft i rëndësishëm për funksionimin e sistemit të informacionit blegtoral dhe Veterinar në RUDA është blerja e bazës materiale (matrikuj dhe dokumentacion përkatës).

Për vitin 2019 nga MBZHR është planifikuar sipas Urdhër të Ministrit të MBZHR nr.115 datë 07.02.2019 nëpërmjet përdorimit dhe shpërndarjen e burimeve financiare të shërbimit veterinar në një vlerë prej 133,000,000 lekë dhe është realizuar procedura e prokurimit me objekt në Blerje matrikuj për gjedhë, doka dhe të imta të me kontratë nr.2644/2 datë 05.04.2019 me vlerë prej 93,200,000 (nëntëdhjetëetremilion e dyqind mijë) lekë pa TVSH ose 111,840,000 lekë me TVSH, duke siguruar:

-Matrikuj për gjedhë (çift) në sasinë prej 67,032, matrikuj

-Matrikuj për të imta (çift) në sasinë prej 66,200 matrikuj

-Matrikuj për të imta (tek) në sasinë prej 224,828 matrikuj

Kjo sasi është shpërndarë në Drejtoritë Rajonale të Shërbimit Veterinar sipas qyteteve, në bazë të numrit serial të fillimit dhe të mbarimit për çdo matrikuj, çka do të thotë që numri i matrikujve që kur planifikohen është me kod specifik për secilin qytet dhe kjo nënkupton që matrikuli i njërit rreth nuk mund të përdoret për një rreth tjetër.

Për vitin 2020 nuk ka kryerje të procedurave të prokurimit për matrikuj dhe rrjedhimisht as buxhet të planifikuar për këtë lloj zëri.

Për vitin 2021, nga MBZHR është planifikuar dhe realizuar procedura e prokurimit me objekt:

~Blerje matrikujë me kontratë nr.830/15 datë 31.05.2021 në vlerë prej 25,960,850

(njëzetepesë milionenëntëqindëgjashtëdhjetëmijëetëqindëpesëdhjetë) lekë pa TVSH, duke siguruar :

-Matrikuj për gjedhë dhe pasaporta e kafshës në sasinë prej 138,500.0 matrikuj

-Matrikuj çift për të imtat kafshë për remont në sasinë prej 443,000.0 matrikuj

Nga auditimi u konstatua se, **për periudhën 2019 dhe 2020**, në bazë të VKM nr.957 datë 07.12.2016 ~Për pagesën e kostos financiare të sistemit të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale nga fermerët, fermerët kanë paguar për

1. koston e mjetit identifikues (matrikullit);

2. punën e veterinerit privat për vendosjen e matrikullit sipas udhëzimit përkatës;

3. pagesën për lëshimin e certifikatës veterinare dhe regjistrimin e lëvizjeve të kafshëve në sistemin e informacionit veterinar dhe blegtoral RUDA;

4. regjistrimin e fermës.

Pikërisht vlera e të ardhurave nga këto shërbime, janë menaxhuar nga sistemi i klinikave veterinare private, të përzgjedhura nga njësitë e varësive të MBZHR specifikisht, Agjencitë Rajonale të Shërbimit Veterinar në cilësinë e autoritetit kontraktor (AK).

Për këtë qëllim në vitin 2019 dhe 2020, janë realizuar procedura të prokurimit publik me objekt ~Kryerja e shërbimeve veterinare për sistemin e identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve dhe fermave blegtorale nga i kontraktuari për llogari të AK.

Vlera e kontratës nuk është e pasqyruar, pasi i kontraktuari (klinika veterinare private) vareshin nga numri i shërbimeve të pritshme që do të kryheshin, kështu në referim të kontratave neni 3 (Vlera e kontratës) citohet se:

~Autoriteti Kontrator do ti ofrojë të Kontraktuarit bazën materiale për procesin e identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve (matrikuj) kundrejt pagesës që realizon fermeri sipas VKM nr.957 datë 07.12.2016 "Për pagesën e kostos financiare të sistemit të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale nga fermerët" si dhe Udhëzimit të Përbashkët midis Ministrit të Financave dhe të Bujqësisë nr.1 datë 13.02.2017 "Për tarifat që do të aplikohen për kryerjen e shërbimeve veterinare për sistemin e identifikimit dhe regjistrimit të kafshëve dhe fermave blegtorale.~

Sipas kontratave, i kontraktuari ka për detyrë:

-regjistrimin/inventarizimin në fermë,

-Identifikimin, regjistrimin e kafshëve,

-Regjistrim i lëvizjes së kafshëve,

-Hedhjen të dhënave në sistemin RUDA.

Ndërsa për vitin 2021, këto procedura nuk janë realizuar për shkak të hyrjes në fuqi VKM nr.907 datë 18.11.2020 ~Për kostot dhe mënyrën e mbulimit të shpenzimeve të sistemit të identifikimit të kafshëve dhe të regjistrimit të fermave blegtorale, i cili synon që **fermeri nuk do të paguajë, për rrjedhojë tashmë të gjitha shërbimet në vijim do t'i kryejë AKVMB, pra me kosto 0 lekë për fermerin.**

Sa më sipër, në bazë të burimit të informacionit nga Drejtoria e Buxhetit dhe Menaxhimit Financiar, po paraqesim në formë tabelore të dhënat e kontratave të prokurimit për periudhën 2019-2021.

Tabela 16: Përmbledhje e kontratave për prokurimet e matrikujve për periudhën në auditim.

Kontrata nr.2644/2 datë 05.04.2019 “Blerje matrikuj për vitin 2019”			
Objekti në Blerje matrikuj për vitin 2019	Vlera kontraktuar (në lekë)	Përdorur nga fondet e buxhetit (lekë)	Përdorur nga të ardhurat e matrikujve (lekë)
	111,840,000	90,000,000	21,840,000
Matrikuj për gjedhë	24,026,400		
Darë matrikulimi	756,000		
Matrikuj për të imta	26,400,000		
Matrikuj derra-dosa	1,254,000		
Dare matrikullimi	3,600		

Kontrata nr.830/15 datë 31.05.2021 “Blerje matrikuj për vitin 2021”			
Objekti në Blerje matrikuj për vitin 2021	Vlera kontraktuar (në lekë)	Përdorur nga fondet e buxhetit (lekë)	Përdorur nga të ardhurat e matrikujve (lekë)
	29,873,400		29,873,400
Matrikuj për gjedhë dhe pasaporta	9,141,000		
Matrikuj për të imta	20,732,400		

Të ardhurat nga shitja e matrikujve			
Viti	Të ardhura nga matrikujt gjatë vitit (lekë)	Përdorur gjatë vitit (lekë)	Gjendje në fund të vitit (lekë)
Gjendje 1 janar 2019			30,694,196
2019	12,387,724	21,840,000	21,241,920
2020	10,125,068		31,366,988
2021	222,412	29,873,400	1,716,000

Burimi i informacionit MBZHR, përpunuar nga grupi i auditimit të KLSH

Sikurse konstatohet në tabelën 16, të ardhurat për blerjen e matrikujve për vitin 2021 (vlera prej 29,873 mijë lekë) janë marrë nga fondi Kundër parti (fondi i krijuar nga të ardhurat e përfituara nga pagesat e matrikujve dhe të certifikatave që kryente fermeri pranë klinikave veterinarë deri në 18.11.2020).

Nga auditimi në terren u konstatua se, planifikimi në disa raste për disa qytete është bërë shumë më i madh se sa ka qenë i nevojshëm, në krahasim me numrin e kafshëve të matrikuara pranë sistemit në RUDÀ, konstatim ky i grupit të auditimit të KLSH-së, në magazinat e AKBMV në rajone, ku numri i matrikujve gjendje rezulton shumë i lartë.

Kjo e dhënë është marrë edhe nga sistemi RUDA, ku rezulton se numri i matrikujve gjendje deri në 12.05.2022, është **2,750,000 matrikuj** të të gjitha llojeve.

Ndërkohë nga MBZHR, Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore (**DPPSU**) dhe Drejtoria e Buxhetit dhe Financës është në miratim e sipër Draft Urdhri në Përdorimin dhe Shpërndarjen e

burimeve financiare të shërbimit veterinar dhe funksionimit të ISUV-it dhe AKVMB-së për vitin 2022ò ku është planifikuar fondi prej 44,007,000 lekë për blerje matrikujsh.

Trajtimi i observacionit të MBZHR/DPSUVMB, me nr. prot 2077/6, datë 04.08.2022, shprehet ndër të tjera të tjera se:

Nga auditimi u konstatua një planifikim shumë i madh dhe i pa konsultuar mire me të gjitha strukturat si në rajone ashtu dhe në MBZHR, duke sjelle një kosto me të madhe për shpenzime për matrikuj, ndërkohë që ende ka gjendje matrikujsh në vlerë shumë të lartë dhe konkretisht 2,750,000 matrikuj në të gjithë RSH, përgjegjësi kjo e MBZHR dhe AKVMB në rajone në kundërshtim me nenin 67, të Ligjit nr. 10296 datë 08.07.2010 "Për menaxhimin financiar dhe kontrollin" i ndryshuar si dhe nenin 42/Shpërndarja e fondeve buxhetore, të Ligjit Nr.9936, datë 26.6.2008, "Për menaxhimin e sistemit buxhetor në RSH", i ndryshuar, nuk qëndron për arsye se planifikimi i kryerjes së matrikullimit është real por sasia gjendje në disa rrethe është jo për shkak të mos planifikimit real por për dy arsye kryesore;

- Rënia e numrit të krerëve në vitin pasardhës;

- Mosfunksionim i kryerjes së matrikulimit për shkak se fermeri nuk pranonte të kryente matrikullimin gjatë periudhës kur kostoja për vlerën e matrikullit dhe punës veterinarë për periudhën 2016-2020, paguhej nga fermeri.

Qëndrimi i grupit të auditimit të KLSH-së.

Observacioni juaj pranohet pjesërisht gjë e konfirmuar në konkluzionin e grupit të auditimit të KLSH-së nr 13.

Gjetje nga auditimi:

16. Nga auditimi u konstatua alokim i fondeve të konsiderueshme nga MBZHR për blerjen e artikullit (matrikuj), ndonëse pranë Drejtorive rajonale veterinarë, ka numër të lartë gjendje të matrikujve, (konkretisht 2,750,000 matrikuj në të gjithë territorin e vendit deri në maj të 2022), pasojë kjo e mos rakordimit në kohë të Drejtorive Rajonale të shërbimit veterinar me AKVMB dhe me DPPSU në MBZHR, nga rënia e numrit të krerëve në vitin pasardhës, nga mos realizimi i procesit të matrikulimit nga fermerët si dhe mos informimi dhe ndërgjegjësimi i tyre në kohë. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 64-65, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

13. Menaxhim jo efektiv i fondeve për blerjen e matrikujve nga DPSUV në MBZHR dhe Agjencitë rajonale veterinarë, pasi rezultojnë gjendje 2,750,000 matrikuj për të gjitha llojet e kafshëve.

Rekomandime:

20. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së bimëve, të bashkërendojnë në mënyrë të vazhdueshme të dhënat e identifikimit të kafshëve në sistemin RUDA dhe të rakordojnë në kohë reale mbi gjendjen e matrikujve me Drejtoritë rajonale të veterinarisë në rajone për të kryer një planifikim sa më të saktë të shpenzimeve që do të planifikohen në vitin pasardhës.

Menjëherë dhe në vijimësi

Pesha financiare e "Mirëmbajtjes së sistemit RUDA"

Nga auditimi u konstatua se për vitet 2019-2020 deri 30.04.2021 nga buxheti i MBZHR janë planifikuar dhe janë shpenzuar fonde në vlerë totale prej 15,292,800 lekë, të cilat janë parashikuar sipas viteve në auditim

në bazë të Urdhrave të Ministrit të MBZHR nëPër përdorimin dhe shpërndarjen e burimeve financiare të shërbimit veterinarò, (nr. 115, dt. 07.02.2019; nr.98/1, datë 24.02.2020 dhe nr nr 131, datë 17.03.2021) të realizuar nëpërmjet procedurave të prokurimit publik, për çdo vit.

Kështu sa më sipër, MBZHR, ka detyrim mirëmbajtjen e Sistemit të informacionit veterinar, i cili është një aplikim në ëeb i krijuar posaçërisht për shkëmbimin e informacionit dhe vendim-marrjen në fushën veterinare, si një sistem në bazë të platformës MySQL/PHP i tipit klient-server, çka do të thotë që sistemi është i ndërtuar në një strukturë horizontale përmes një server që koordinon 36 njësi veterinare në rrethe. Në sistem përmes lidhjes ëeb kanë akses vetëm përdorues të autorizuar nga Autoriteti Kompetent Veterinar pranë MBZHR.

Popullimi i këtij sistemi bëhet nëpërmjet operatorëve, të cilët janë të shpërndarë në 36 rrethe, të cilët bëjnë popullimin me të dhëna, regjistrimin e fermave, identifikimin e kafshëve për secilën fermë (përcaktojnë numrin e kafshëve për secilën specie) dhe më pas bëjnë matkulimin e tyre duke i dhënë secilës kafshë një numër identifikues.

Vetëm kafshët e regjistruara mund të vaksinohen dhe ky proces pasqyrohet në sistem. Lëvizja e kafshëve nga një fermë në një fermë tjetër, nga një fermë në treg, nga një fermë në thertore ose karantinë etj, bëhet nëpërmjet certifikatës së lëvizjes të secilës kafshë, e cila përmban përveç të tjerave edhe vendin e origjinës dhe i shtohet destinacioni.

Ky sistem përmban të dhëna për vaksinimin, monitorimin dhe raportim e sëmundjeve për kafshë dhe shpendë.

Në vitin 2019 është realizuar procedura e prokurimit me object nëMirëmbajtja e sistemit RUDAò me kontratë nr.2387 datë 07.05.2019 me vlerë prej 12,744,000 lekë pa TVSH ose 15,292,800 lekë me TVSH, lidhur më datë 07.05.2019, me kohëzgjatje për 24 muaj, dmth deri më 07.05.2021.

Nga auditimi u konstatua se, në bazë të Urdhër të Ministrit të MBZHR nr.131 datë 17.03.2021 nëPër përdorimin dhe shpërndarjen e burimeve financiare të shërbimit veterinarò, është planifikuar për mirëmbajtjen dhe funksionimin e sistemit elektronik, të informacionit blegtorial dhe veterinar nëRUDAò për identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve në shumën prej 8,000,000 (tetë milion) lekë, ndërsa në realitet nga MBZHR janë shpenzuar 3,186,000 lekë, vlerë e cila përkon me likuidimin e kontratës nr.2387 datë 07.05.2019.

Nga auditimi u konstatua se, për muajin maj dhe qershor të vitit 2021, në mbarim të kontratës nr.2387 datë 07.05.2019 nga buxheti i MBZHR, për mirëmbajtjen e sistemit nëRUDAò është shpenzuar 0 lekë, ky fakt tregon që sistemi nuk është mirëmbajtur nga ana teknike, duke treguar performancë të dobët nga strukturat e MBZHR, Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinare dhe Drejtoria e Buxhetit dhe Menaxhimit Financiar, në kundërshtim me ligjin nr. 10296 datë 08.07.2010 nëPër menaxhimin financiar dhe kontrollinò i ndryshuar.

Në vijim nga AKSHI është realizuar procedura e prokurimit me object nëMirëmbajtje e sistemit RUDA dhe infrastrukturës hardëareò duke lidhur kontratën nr.4559 prot datë 01.07.2021 me vlerë 23,990,000 lekë me TVSH, me kohëzgjatje për 24 muaj si dhe në këtë rast pagesat e shërbimit të mirëmbajtjes janë të planifikuar dhe do të realizohen nga buxheti I AKSHI në bazë Ligjit nr 137/2020 nëPër buxhetin e vitit 2021ò. Ligjin nr 115/2021ò Për buxhetin e vitit 2022ò, Udhëzimit nr. 4, datë 25.01.2022 òPër zbatimin e buxhetit të viti 2021ò, pika 22,23, Udhëzimit nr.1, datë 10.01.2022 òPër zbatimin e buxhetit 2022ò, pika 27 dhe 28, dhe të VKM nr 673, datë 22.11.2017 òPër organizimin e Agjencisë Kombëtare të Shoqërisë së Informacionitò, i ndryshuar.

Gjetje nga auditimi:

17. Nga auditimi u konstatua se, për muajin maj dhe qershor të vitit 2021, në mbarim të kontratës nr.2387 datë 07.05.2019 për mirëmbajtjen e sistemit nëRUDAò, nga buxheti i MBZHR, janë shpenzuar 0 lekë, çka

tregon që sistemi nuk është mirëmbajtur nga ana teknike, duke treguar mungesë vëmendje ndaj këtij sistemi nga strukturat e MBZHR, Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinare dhe Drejtoria e Buxhetit dhe Menaxhimi Financiar, në kundërshtim me ligjin nr. 10296 datë 08.07.2010 nëPër menaxhimin financiar dhe kontrollin në ndryshuar. (Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 65-66, të Raportit të Auditimit).

Konkluzione:

14. Si rezultat i mungesës së monitorimit nga strukturat përgjegjëse /DPPSUV në MBZHR, sistemi i I&R, RUDA nuk është mirëmbajtur për një periudhë 2-mjore të vitit 2021, duke riskuar sigurinë e këtij sistemi në ruajtjen e të dhënave shumë të rëndësishme që ai ka sipas moduleve të tij.

Rekomandime:

21. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural në bashkëpunim me Agjencinë Kombëtare të Shoqërisë së Informacionit të monitorojë në mënyrë sistematike, funksionimin e sistemit I&R, në mirëmbajtjen e moduleve, hedhjen e të dhënave, ruajtjen e historikut, për dhënien e besueshmërisë në marrjen e informacionit të nevojshëm që ky sistem përmban.

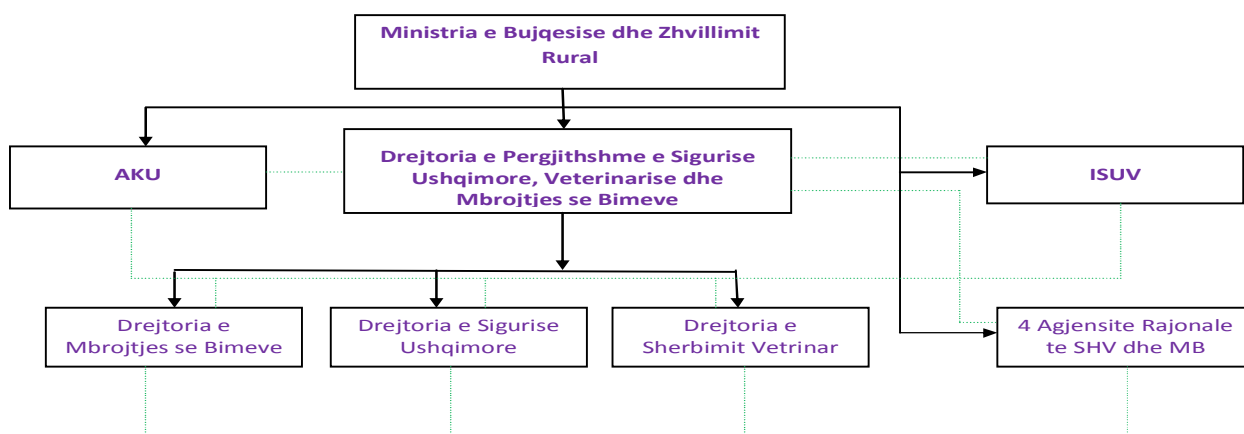
Menjëherë dhe në vijimësi

VI. Struktura e AKU/Roli dhe efienca e saj në shërbimin veterinar dhe rrjedhimisht në efektivitetin e sistemit I&R, RUDA në bashkëpunim me ISUV.

AKU, kontrollon lëvizjen e kafshëve të gjalla të ardhura nga importi (për mbarështrim) në pikat e kalimit kufitar, (PIK), duke raportuar dhe koordinuar me strukturat e MBZHR dhe AKVMB e cila më pas pasqyron numrin e krerëve të ardhur në sistemin e informacionit veterinar dhe blegtoral (RUDA). AKU gjithashtu, kryen kontrollin pranë pikave të tregtimit të produkteve blegtorale dhe verifikimin e certifikatës veterinarë të lëshuar nga AKVMB, për produktin e mishit të therur në thertore të licensuara me qëllim garantimin e sigurisë ushqimore për popullatën sipas neneve 33-39, të Ligjit Nr.10465, datë 29.9.2011 nëPër Shërbimin Veterinar në RSHo, i ndryshuar.

Për sa më sipër e dhënë në mënyrë skematike do të kishim:

Figura: Lidhja dhe varësia e subjekteve në auditim:

Nga auditimi u konstatua se, Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU) ka në strukturën e tij ka 7 laboratorë në qarqet Tiranë, Durrës, Fier, Vlorë, Korçë, Gjirokastrë, Shkodër të cilët për periudhën Janar 2019 - 11.11.2020, janë administruar nga Drejtoritë Rajonale respektive të Autoritetit Kombëtar të Ushqimit në mbështetje të Urdhrit të Kryeministrit Nr. 119 datë 10.3.2014 "Për miratimin e Strukturës dhe Organizatës së Autoritetit Kombëtar të Ushqimit", i ndryshuar dhe prej datës 11.11.2020 dhe në vijim administrohen nga Drejtoria e Përgjithshme Autoriteti Kombëtar të Ushqimit në varësi të Drejtorisë së Vlerësimit të Riskut dhe

sektorit të Koordinimit të Shërbimit Laboratorik në AKU, në mbështetje të Urdhrit të Kryeministrit nr.128 datë 26.10.2020, paraqitur si më poshtë:

Tabela 17: Numri i punonjësve të laboratorëve të AKU/sipas rajoneve:

Nr	Laboratorë	Spektori i Laboratorit (përgj+specialiste)	Numri i plan/fakt për punonjës në laboratorin e shërbimit veterinar
1	Laboratori Durrës	6	1/0
2	Laboratori Fier	5	1/0
3	Laboratori Gjirokastrë	4	1/0
4	Laboratori Korçë	5	1/1
5	Laboratori Shkodër	5	1/0
6	Laboratori Tiranë	6	1/0
7	Laboratori Vlorë	5	1/1
8	Sek Laboratorëve në AKU	4 inspektorë	2/2
Totali		39 punonjës	9 /4 punonjës

Burimi i informacionit nga AKU, përpunuar nga grupi i auditimit.

Pra sqarojmë që laboratorët e AKU nuk janë vetëm për shërbimet veterinarë, por janë kryesisht për analizat e ushqimit të përfutur nga bota shtazore dhe bimore.

Në lidhje me shërbimet veterinarë sikurse është pasqyruar në tabelën e mësipërme janë planifikuar në organikë 9 veterinerë dhe fakt janë 4.

7 Sektorët e Shërbimeve Laboratorike (AKU) ofrojnë shërbime respektivisht:

- Laboratori Kimiko-Fizik kryhen analiza në lidhje me treguesit cilësorë të produkteve ushqimore shtazore dhe jo shtazore, tregues të etiketimit, si dhe disa tregues analitik të sigurisë ushqimore.
- Laboratori Mikrobiologjik kryhen analiza në lidhje me kriteret sigurisë së produkteve ushqimore dhe ato të proceseve të higjienës.
- Laboratori i Shëndetit dhe Mirëqenies së Kafshëve, kryhen analiza për diagnostikimin e sëmundjeve dhe parazitëve të ndryshëm në kafshë të gjalla. Vlen të theksohet se, *Inspektorët AKU nuk kanë të drejtë ligjore të marrin mostra për këtë laborator. Ato duhet të merren nga shërbimi veterinar rajonal i AKVMB.*
- Laboratori i Mbrojtjes së Bimëve kryhen analiza për diagnostikimin e dëmtuesve dhe parazitëve në bimë dhe produkte bimore.

Në përgjigje të pyetësorit të grupit të auditimit me shkresë nr. 2077/2, datë 26.04.2022, drejtuar AKU, në kthimin e përgjigjes me shkresën nr. 2611, prot datë 05.05.2022, shprehen se:

“Në bazë të ndryshimit të strukturës së AKU me Urdhrin e DP së AKU nr.128, datë 26.10.2020, numri i laboratorëve është 6 laboratorë të shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve, (përfshihen mostra për analiza të ndryshme, për kafshët e gjalla deri në momentin e tyre në thertore), **nga të cilët janë aktivë vetëm 2 laboratorë në Vlorë dhe Korçë**”, me nga një veteriner, të shprehur në tabelën në vijim:

Tabela 18: Përmbledhëse e laboratorëve dhe numri i të punësuarve në secilin laborator veterinar.

Struktura e laboratorëve miratuar	Tiranë	Durrës	Fier	Vlorë	Gjirokastrë	Korçë	Shkodër
Laboratori i sigurisë ushqimore	x	x	x	x	x	x	x

Laboratori i shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve				x		x	
Laboratori i mbrojtjes së bimëve		x				x	x

Laboratorët e shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve aktualisht aktiv	Tiranë/AKU	Durrës	Fier	Vlorë	Gjirokastrë	Korçë	Shkodër
						x	
Numri i të punësuarve plan/fakt viti 2019	2/2	1/0	1/0	1/1	1/0	1/1	1/0
Numri i të punësuarve plan/fakt viti 2020	2/2	1/0	1/0	1/1	1/0	1/1	1/0
Numri i të punësuarve plan/fakt viti 2021	2/2	1/0	1/0	1/1	1/0	1/1	1/0
Numri i të punësuarve plan/fakt viti 2022	3/3	1/0	1/0	1/1	1/1	1/1	1/0
TOTALI (2019-2021) plan/fakt	2/2	1/0	1/0	1/1	1/0	1/1	1/0
Shpenzime në zërin 602 në (000 lekë) (reagent, kite, laborator) për vitet 2019-2021	620	0	0	310	0	310	0
Shpenzime në zërin 600 & 601 në (000 lekë) për vitet 2019-2021	4,956	0	0	2,478	0	2,478	0

Burimi i informacionit: sektori i buxhetit dhe menaxhimit financiar në AKU, përpunuar nga grupi auditimit.

Pra rezulton që për periudhën 2019-2021 janë kryer shpenzime për reagent, kite, laboratorë në vlerën **620,000 lekë** dhe për paga dhe kontribute të sigurimeve shoqërore në vlerën **4,956,000 lekë**.

Nga auditimi, në bazë të ligjit nr.9863, datë 28.1.2008 nëPër Ushqiminë i ndryshuar, neni 44 (Laboratorët e autorizuar të kontrollit), u konstatua se AKU nuk ka laboratorë të akredituar si dhe infrastrukturë të konsoliduar të rjetit laboratorik me pajisje, kërkesë kjo edhe nga parimet e përcaktuara nga OECD-ja dhe legjislacioni i BE-së , si kushte të përcaktuara bazuar në praktikat më të mira laboratorike. Këto mangësi reflektohen në vlerën e shpenzuar prej 620,000 lekë në zërin 602, blerje për reagentë & kite për laboratorët e shërbimit veterinar.

Kështu, sa më sipër, për shkak të problematikave si dhe në bazë të planeve vjetore të kontrolleve zyrtare me bazë risku, të planeve monitoruese dhe emergjente për efekt të kontrolleve zyrtare, AKU ka kryer pranë ISUV për periudhën në auditim 3,411 analiza, duke shpenzuar vlerën prej 9,278,012 lekë shërbimi për pagesa përkatëse të analizave të përpunuara nga ISUV, për të marrë rezultatet e tyre.

Tabela 19: Shpenzimet në likuidimin e analizave të kryera nga ISUV për AKU në lidhje me shërbimin veterinar, për periudhën 2019-2021 dhe katër mujorin I/2022.

	Tabela nr.1 BUXHETI MBI LIKUIDIMET E ANALIZAVE TE KRYERA NE ISUV)			
2019 I	NR I ANALIZAVE		VLERA	
	Plan	Fakt	Plan	Fakt
	1,355	723	4,693,900	2,244,000
2020	1,602	753	4,085,600	1,998,400
2021	2,558	1,296	5,089,417	3,342,662
2022/4 mujor	2,711	639	5,226,000	1,692,950
Totali	8,226	3,411	19,094,917	9,278,012

Burimi i informacionit, AKU, përpunuar nga grupi i auditimit.

Pra AKU megjithëse ka laboratorët e saj në funksion të mirëqenies dhe shëndetit të kafshëve, planifikon në PBA-të e saj çdo vit shuma relativisht të mëdha për kryerjen e këtyre analizave por në fund ato nuk mund të

bëhen nga ky institucion pasi nuk kanë makineritë e duhura dhe nuk janë të akredituar dhe ajo në këtë rast luan rolin e “postierit” duke i çuar në ISUV këto analiza për të marrë rezultatet e certifikuar. Pra, AKU, përveçse nuk arrin të dalë në konkluzione krijon artifica të kota në funksionin e saj duke sjellë inefficencë të burimeve njerëzore në AKU për pjesën e laboratorit veterinar por edhe vonesa në përgjigjet e analizave duke mos i shërbyer në kohë qëllimit për dyshimet e ngritura nga veterinerët në marrjen e mostrave nga kafshët apo ushqimet prej kafshëve për diagnostikim.

Afatet kohore për kryerjen e analizave të dorëzuara nga AKVMB, pranë laboratorëve rajonale të AKU-së, nuk janë të përcaktuara në asnjë urdhër apo udhëzim në fuqi, sikundër është për ISUV, veprime që përbëjnë risk në dërgimin dhe marrjen e rezultateve të vonuara pranë shërbimit veterinar rajonal/AKVMB, duke cenuar sigurinë ushqimore dhe qëllimin për të cilin janë ngritur këta laboratorë.

Pra e thënë ndryshe laboratorët e AKU jo vetëm që nuk janë efektivë por në asnjë moment edhe për analizat e kryera nuk kanë shërbyer në dhënien e rezultateve të certifikuar në kundërshtim me pikën 7 të kreut I/ të VKM nr. 1081, datë 21.10.2009 nëPër organizimin dhe funksionimin e AKU, ku citohet se:

Laboratorët Rajonalë janë pjesë administrative e DRAKU-së. Në to kryhet analizimi laboratorik për kontrollin zyrtar të ushqimit, ushqimit për kafshë, shëndetit të kafshëve dhe bimëve..

Gjithashtu për periudhën në auditim, u konstatua se, numri i mostrave të marra për kafshët e gjalla, të dërguara nga shërbimi veterinar rajonal, për analiza në laboratorët e AKU, në drejtim të 2 laboratorëve me status aktiv, ka rënie drastike duke përfunduar në vitin 2021 dhe në vazhdim të vitit 2022 drejt numrit zero, si më poshtë:

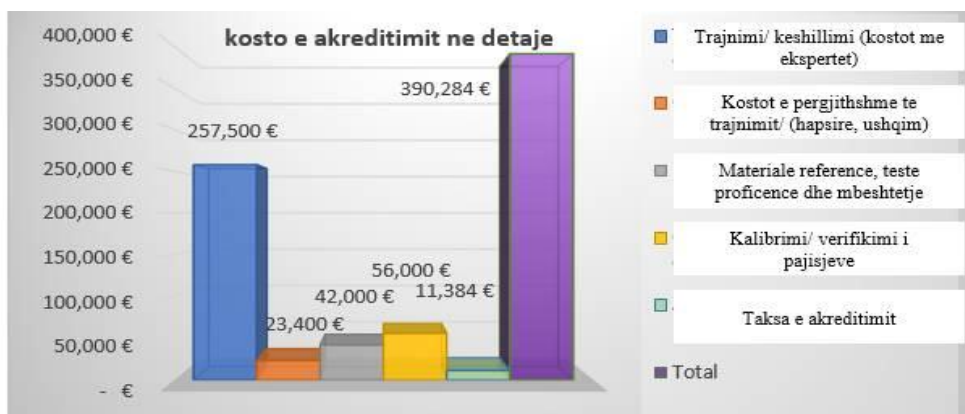
Tabela 20: Numri i mostrave të dërguara në laborator.

Nr.	Laborator AKU	Mostra të dërguara nga Shërbimi veterinar në laboratorin e shëndetit të kafshëve			
		Vitet			
		2019	2020	2021	2022
1	Laboratori Gjirokastrë	23	0	0	0
2	Laboratori Korçë	104	138	40	2
Totali		127	138	40	2

Sa më sipër nga auditimi i përgjigjeve të AKU-së, ndaj pyetësorëve të grupit të auditimit dhe si dhe nëpërmjet emailit, u konstatua se:

- (i) Autoriteti Kombëtar i Ushqimit i cili bazohet në ligjin nr.9863 datë 28.01.2008 nëPër ushqimin në ndryshuar dhe VKM nr.1081 datë 21.10.2009 nëPër organizimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar Ushqimit, ka në aktivitetin e tij laboratorë të sigurisë ushqimore, të mirëqenies së kafshëve dhe të mbrojtjes së bimëve) të cilët funksionojnë në mungesë të referencave ligjore si dhe janë të pa akredituar. MBZHR dhe AKU, nuk kanë mundur të sigurojnë buxhet financiar të mjaftueshëm nga Buxheti i Shtetit ose donacione, dhe në një studim të realizuar nga projekti IPA në bashkëpunim me AKU ka rezultuar që kostoja e akreditimit me elementët e saj shkon afërsisht në 400,000 Euro, e detajuar si më poshtë:

Detajet e koston se akreditimit

(ii) AKU zbaton dhe funksionon me ligjin e ushqimit, nr.9863, date 28.1.2008 nëPër Ushqiminò, i ndryshuar, dhe rrjedhimisht nuk mund të kontrollojë fermat apo kafshët bujqësore përpara se ato të kthehen në produkt ushqimor, ndërsa në bazë të ligjit nr. 10465 nëPër Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisëò datë 29.9.2011, i ndryshuar, Kreu IX (Laboratorët Veterinarë Shtetërorë dhe edukimi profesional veterinar) ku përfshihen nenet 120-124, përcaktojnë qartë që **të autorizuar dhe përgjegjës për kryerjen e analizave të shëndetit te kafshëve** janë laboratorët veterinarë të akredituar, pranë ISUV-it.

Gjithashtu rezulton se, inspektorët e AKU nuk kanë të drejtë ligjore të marrin kampione (mostra) për këta laboratorë, të cilat duhet të merren nga shërbimi veterinar rajonal i AKVMB, duke bërë që autoriteti i shërbimit veterinar të duket si një **strukturë varësie e AKU-së**. Pra ka mbivendosje si në funksione ashtu edhe në burime njerëzore ndërmjet AKU-AKVMB-ISUV.

ISUV, është përgjegjës për kryerjen e analizave në fushën e sigurisë ushqimore dhe veterinarisë, Organizimi dhe funksionimi i institutit përgjegjës për kryerjen e analizave të sigurisë ushqimore dhe veterinarisë përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozimin e ministrit.ò.

ISUV, buxhetohet nga ministria, fondi për veterinarinë i cili miratohet çdo vit nga ministri.

ISUV kryen analizimin e këtyre mostrave dhe informon periodikisht dhe zyrtarisht për analizat e kryera SPV në ministri AKVMB, dhe AKU. Programet e monitorimit dhe kampionet e të cilëve analizohen në ISUV, janë:

- programi i kontrollit të Plasjes;
- programi i kontrollit të Brucelozës në gjedhë;
- programi i kontrollit të Tuberkulozit në gjedhe;
- programi i kontrollit të Tërbimit;
- Programet e kontrollit të sëmundjeve me lajmërim të menjëhershëm të OIE-së, me karakter tepër ngjites dhe përhapës;
- programeve kombëtare të monitorimit të mbetjeve në kafshët e gjalla dhe produkteve me origjinë shtazore;
- programet e monitorimit të mbetjeve në pesticide;
- programet e mikrobiologjisë ushqimore;
- programet e monitorimin e molusqeve dhe ujërave.

Nga auditimi pranë shërbimit veterinar rajonal, konstatuam se në pak raste të realizimit të disa analizave (enterotoxemi, agalaxsy, mastite, etj.) nga AKU, në rast se dalin me përgjigje pozitive, AKU nuk realizon

njoftimin e menjëhershëm të analizave pranë sistemit RUDA, pasi AKU nuk ka akses në këtë sistem. AKU mjaftohet vetëm me dërgimin e emailve pranë SHVR.

(iv) numri i të punësuarve pranë laboratorëve të shërbimit veterinar në rang vendi është mjaft i ulët vetëm 4 punonjës, për shkak të mos rekrutimit nga AKU të specialistëve veterinerë në laboratorë, të procesit të ristrukturimit në vite të institucionit të AKU-së, të mos realizimit nga AKU të trajnimeve të nevojshme edhe me stafin aktual të punësuar në laboratorët e shërbimit veterinar, për pasojë ka sjellë mos funksionimin e plotë të laboratorëve për shëndetin e kafshëve, e për rrjedhojë nga buxheti i shtetit në zërin e shpenzimeve 600 & 601, është shpenzuar pa efektivitet, pa eficiencë dhe pa ekonomikitet në vlerën prej 4,956,000 lekë.

Në total nga AKU, për periudhën 2019-2021, për laboratorët e shërbimit veterinar shpenzimet e realizuara për (paga, sig shoq, blerje reagente dhe kite) është në vlerën prej 5,616,000 lekë, ndërsa vlera e pagesës në drejtim të ISUV nga AKU është 7,585,062 lekë, pra më e lartë, se vlera e shpenzuar nga AKU për sigurimin e bazës materiale (reagent dhe kite).

Trajtimi i observacionit të ardhur nga AKU me nr. Prot 4404, datë 29.07.2022, protokolluar në KLSH me nr.99/9, datë 29.08.2022.

AKU observon në lidhje me gjetjet mbi efektivitetin e laboratorëve të AKU, funksionimin e tyre dhe të performancës së punonjësve respektivë. Ndër të tjera shpreheni se é *Referuar të dhënave në tab. 19, sqarojmë se janë mostra në total të dërguara nga inspektorët e AKU në ISUV dhe jo mostra të shërbimeve veterinare, të cilat nuk dërgohen nga ata por nga AKVMB. Referuar të dhënave në tab.20, janë të dhëna që i referohen vetëm kontrollit zyrtar nga SHV dhe jo aktivitetit të kryer nga laboratorit. Nga statistikat kuptohet që nuk sillen mostra nga veterineri i DRAKVMB për në laboratorët e AKU-së, gjë e cila është pjesë e informacionit statistikor që dorqzuar dhe paraqitur KLSH-së, për laboratorët e diagnozës AKU.*

Qëndrimi i grupit të auditimit të KLSH-së.

Observacioni juaj nuk pranohet, pasi grupi i auditimit të KLSH ka shqyrtuar në mënyrë permanente dhe shumë korrekte të gjitha informacionet e marra nga AKU gjatë auditimit në terren dhe intervistat e kryera kanë qenë të shumta për të konfirmuar si shifrat në analizat e kryera ashtu edhe performancën e punonjësve të laboratorëve të AKU, e thënë ndryshe laboratorët e AKU jo vetëm që nuk janë efektivë por në asnjë moment edhe për analizat e kryera nuk kanë shërbyer në dhënien e rezultateve të certifikuara në kundërshtim me pikën 7 të kreut I/ të VKM nr. 1081, datë 21.10.2009 për organizimin dhe funksionimin e AKU, ku citohet se:

Laboratorët Rajonalë janë pjesë administrative e DRAKU-së. Në to kryhet analizimi laboratorik për kontrollin zyrtar të ushqimit, ushqimit për kafshë, shëndetit të kafshëve dhe bimëve.

Gjetje nga auditimi:

18. Rezultoi se 7 laboratorët e Shëndetit dhe Mirëqenies së Kafshëve, në varësi të AKU, në të cilët duhet të kryhen analiza për diagnostikimin e sëmundjeve dhe parazitëve të ndryshëm në kafshë të gjalla janë jo eficientë, pasi vetëm 2 laboratorë për periudhën në auditim kanë funksionuar pjesërisht ndërsa 5 laboratorët e tjerë janë jashtë funksionit si edhe numri i analizave të kryera për periudhën 2019-2020-2021 ka ardhur në rënie duke shkuar nga 138 për 2019 në 40 analiza për 2021.

Sa më sipër, si pasojë e mos akreditimit të laboratorëve në AKU, të mungesës së vazhdueshme të sigurimit të buxhetit për akreditim të këtyre laboratorëve; të mbivendosjes së kompetencave si në funksion ashtu edhe në burime njerëzore ndërmjet AKU-AKVMB-ISUV, aktiviteti i laboratorëve të AKU-së, me objekt shëndetin dhe mirëqenien e kafshëve, paraqitet me performancë negative, ndonëse krijimi i tyre është bërë për analizimin e mostrave për rastet e konstatuara ose të dyshimta, të shkaktuara nga kafsha e gjallë, me qëllim për të garantuar bio sigurinë ushqimore në ferma me qëllim reduktimin e rrezikut të hyrjes, së

zhvillimit ose të përhapjes të sëmundjeve tek kafshët në fermë përpara se ato të kthehen në produkte ushqimore për njerëzit.

Rezultoi se numri i të punësuarve pranë laboratorëve të shërbimit veterinar në rang vendi është mjaft i ulët (vetëm 4 punonjës nga 9 që duhet të jenë), për shkak të, mos rekrutimit nga AKU të specialistëve veterinerë në laboratorë, të procesit të ristrukturimit në vite të institucionit të AKU-së, si dhe të mos realizimit nga AKU të trajnimeve të nevojshme edhe me stafin aktual të punësuar në laboratorët e shërbimit veterinar, veprime që kanë sjellë mos funksionimin e plotë të laboratorëve për shëndetin e kafshëve, dhe përdorimin nga buxheti i shtetit në zërin e shpenzimeve 600 & 601, në vlerën prej 4,956,000 lekë, pa efektivitet. (Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 66-73, të Raportit të Auditimit).

Konkluzione:

15. AKU megjithëse ka laboratorët e saj në funksion të mirëqenies dhe shëndetit të kafshëve, planifikon në PBA-të e saj çdo vit shuma relativisht të mëdha për kryerjen e këtyre analizave por në fund ato nuk mund të bëhen nga ky institucion pasi AKU nuk zotëron pajisjet e duhura laboratorike, edhe për ato që nuk janë të akredituara. Në këtë rast, AKU bën dorëzimin e mostrave për analizë në ISUV, për të marrë rezultatet e certifikuara. Pra, AKU, përveçse nuk arrin të dalë në konkluzione, krijon artifica në funksionin e saj duke sjellë ineficiencë të burimeve njerëzore në AKU për pjesën e laboratorit veterinar por edhe vonesa në përgjigjet e analizave duke mos i shërbyer në kohë qëllimit për dyshimet e ngritura nga veterinerët në marrjen e mostrave nga kafshët apo ushqimet prej kafshëve për diagnostikim.

Rekomandime:

22. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural të transferojë Laboratorët e Mirëqenies dhe Shëndetit të Kafshëve nga AKU, pranë ISUV-it, si institucioni i akredituar në këtë fushë për të siguruar të plotë dhe të sigurt gjithë zinxhirin ushqimor, kjo edhe sipas motos të Komisionit Europian , Kapitulli 12 *nga lindja/mbjellja deri në tryezë*.

Brenda vitit 2023

23. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural të ngrejë një grup pune dhe të shqyrtojë vlerën 4,956,000 lekë, të përdorura pa efektivitet, pa eficiencë dhe pa ekonomikitet nga buxheti i shtetit në burimet njerëzore të AKU lidhur me laboratorët e mirëqenies dhe shëndetit të kafshëve.

Menjëherë dhe në vijimësi

4.2.2 Sa efektive janë masat e marra për trajnimet dhe ngritjen profesionale të stafit përgjegjës ekzistues dhe të futur rishtazi në shërbimet veterinarë?

Gjatë vitit 2021, Janar i Dhjetor, stafi i veterinarisë në Drejtori të Përgjithshme/AKVMB dhe ato rajonale ka kryer trajnimet në fushën e tyre si më poshtë vijon:

Për vitin 2021/Drejtorja e Përgjithshme

Tabela e përmbledhur e trajnimeve të kryera në DP/AKVMB

Nr	Temat e Trajtuar	Datat e kryerjes së trajnimit	Numri i Pjesëmarrësve
1	Kursi online i Ushtrimit të Stimulimit mbi Sëmundjen e Aftës Epizootike në Shqipëri	14-Qer-21	Drejtorja e Veterinarisë/DP
2	Foot-and-mouth Disease Drill Stimulation Exercise	7-8 Korrik 2021	Drejtorja e Veterinarisë/DP

3	Webinar Ethja Afrikane e Derrave,	14 qershor dhe 17 gusht	Drejtoria e Veterinarisë/DP
4	Lidhja e prodhuesve të vegjël të qumëshit me qasje të qëndrueshme në programin e ushqimit në shkollë	18-29.10.2021	Drejtoria e Veterinarisë/DP
5	Emergencies, their impact on livestock-related livelihoods and the emergency response	24.11.2021; 1,8,15.12.2021	Drejtoria e Veterinarisë/DP
6	Ruda System Training/The food Safety Project	14.12.2021	Drejtoria e Veterinarisë/DP

Burimi i informacionit, AKVMB, përpunuar nga grupi i auditimit

Për Drejtoritë Rajonale

A-DRVMB Elbasan ka kryer trajnime për 130 pjesëtarë të stafit, 58 prej të cilëve Nëpunës Civilë dhe 72 me Kod Pune.

- 1- Detyrat e mjekut Veterinar të kontrollit dhe shërbimit, për mbrojtjen e shëndetit të kafshëve dhe shëndetit publik veterinar.
- 2- Legjislacionin veterinar detyrat funksionale të mjekut veterinar si edhe ligji i ri i shërbimit veterinar 71/2020.
- 3- Baza ligjore për identifikim regjistrimin e kafshëve, regjistrimi i fermave blegtorale, Gjurmueshmeia nga Ferma në thetore, biosiguria, programi për mbrojtjesn e kafshëve dhe roli i veterinerit në njohjen dhe zbatimin e procedurave në fermat blegtorale.
- 4- Kontrolli i thetoreve, Kontrolli i kafshëve para, gjate dhe pas therjes.
- 5- Ushtrim stimulimi për Semundjen e Aftes Epizotike.

Trajnimet e mësipërme janë kryer Urdhri Profesional i Mjekut Veterinar, AKVMB, MBZHR dhe The food safety project, OIE.

B-DRVMB Vlorë ka kryer trajnim e 144 personave nga Urdhri Profesional i Mjekut Veterinar, me temën:

-Siguria Ushqimore, sëmundjet infektive dhe zoonozat, në datat 1.10.2021, 4.10.2021, dhe në 6.10.2021.

C-DRVMB Tiranë ka kryer trajnim 78 persona, 39 Nëpunës Civil dhe 39 me Kod Pune, me temat 1.

Patologjite kryesore në kafshë, mostrimi i tyre.

2. Biosiguria, gjurmueshmëria, detyrat e veterinerit zyrtare.

Këto trajnime janë kryer nga Urdhri Profesional i Mjekut Veterinar.

D-Për DRVMB Shkodër është kryer trajnimin me temë: Kontrolli para dhe pas therjes, në datën 02.12.2021.

Ky trajnim është kryer nga Urdhri Profesional i Mjekut Veterinar.

Sikurse konstatohet kemi një shpërndarje të pabarabartë të trajnimeve përse i përket DRSHVB-ve, ku më shumë trajnime rezulton të ketë kryer vetëm DRSHVMB Elbasan, dhe gjithashtu mungon një regjistër konkret nga sektori i burimeve njerëzore në DP, ku të jenë të saktësuara datat e kryerjes së këtyre trajnimeve në DR, nevojat për trajnim pasi sikurse e kemi theksuar kemi një shtim punonjësish të konsiderueshëm për vitin 2021 dhe kjo në shërbimin veterinar, të cilët duhet të trajnohen për të rritur efikasitetin dhe eficientësinë në punë dhe në përdorimin e sistemit RUDA.

Aktualisht

Pra Sektori i burimeve njerëzore në DP si dhe sektori i Zbatimit të Masave Profilaktike dhe IR nuk kanë miratuar një plan vjetor për trajnimin e veterinerëve.

Gjithashtu për periudhën 2019-2020, rezulton të mos jenë kryer trajnime për ish-ARSHVMB, nga SEIRSH dhe SSHMK, në MBZHR, veprime në kundërshtim me detyrat funksionale të sektorit sipas rregullores nr 1, datë 27.02.2019 Për organizimin dhe funksionimin e brendshëm në MBZHR, fq 49-50., *Detyrat dhe përgjegjësitë kryesore të Sektorit të shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve.*

Gjetje nga auditimi:

19. Nga auditimi u konstatua se, për vitin 2021, Sektori i burimeve njerëzore në Autoritetin Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve si dhe sektori i Zbatimit të Masave Profilaktike dhe IR në Drejtorinë e Veterinarisë nuk kanë miratuar një plan vjetor për trajnimin e veterinerëve, të punësuar rishtazi, numri i të cilëve aktualisht është 534.

-Nuk ka një regjistër të DR për numrin e veterinerëve të trajnuar dhe të atyre që nuk janë trajnuar, si dhe nuk ka një shpërndarje të barabartë të numrit të temave për trajnim. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 75-77, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

16. Si rezultat i mungesës së një plani nevojash për trajnime shumë të nevojshme për veterinerët e rinj të punësuar rishtazi për Autoritetin Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së bimëve, gjatë vitit 2021 e në vazhdim, mos përcaktimit të saktë nga ana e DR-vë të temave më të nevojshme për trajnim, mungesa e një regjistri tip për të gjitha DR-të nga sektori i burimeve njerëzore në DP, ka sjellë performancë të ulët në punën e veterinerëve për detyrat e tyre funksionale.

Rekomandime:

24. Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve në bashkëpunim me Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural të hartojnë çdo fillim viti një plan të detajuar trajnimesh me tema të mirë përcaktuara, si dhe duke i evidentuar ato në regjistër tip për të gjithë veterinerët e trajnuar me ditët e trajnimit.

Brenda gjashtëmuajt të parë të vitit 2023 e në vijim

4.3 A zbatohen në mënyrë efektive politikat e vendosura për sistemin (RUDA), sigurinë ushqimore dhe parandalimin e sëmundjeve të kafshëve?

4.3.1 A është sistemi i informacionit efektiv në sigurimin e një kontrolli të mirë të shëndetit të kafshëve që nga lindja, lëvizja, therja ose vdekja, si dhe gjurmueshmëria e kafshëve dhe mbikëqyrja epidemiologjike?

Sistemi i informacionit RUDA, niveli i aksesit, integriteti i të dhënave.

RUDA është një sistem elektronik informacioni që mundëson identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve si, gjedhit, të imëtave, derrave, njëhundrakëve, shpendëve dhe bletëve, si dhe regjistrimin e fermave blegtorale. Sistemi është i tipit klient-servër. Pra, i gjithë informacioni që krijohet, konsultohet, përpunohet, ruhet në një bazë të dhënash në serverin e sistemit dhe/ose në kompjuter pavarësisht se nga kush është krijuar, modifikuar dhe në cilin rrjet kompjuteri është punuar. RUDA ka dy komponentët e saj "Identifikimi dhe Regjistrimi" dhe "Epidemiologjia Veterinare".

Karakteristikat më të nevojshme dhe të pashmangshme të të dhënave të RUDA-s duhet të jenë: relevante, të besueshme, të plota, në kohë, të kuptueshme, të verifikueshme dhe të aksesueshme. Administrimi i bazës së të dhënave të sistemit RUDA, duhet të bëhet në përputhje me legjislacionin në fuqi për bazën e të dhënave. Rregulloret për organizimin dhe funksionimin e brendshëm të bazës së të dhënave shtetërore përcaktohen

nga institucioni drejtues dhe miratohen nga titullari i tij në përputhje me standardet, rregullat dhe procedurat e përcaktuara nga legjislacioni në fuqi³.

MBZHR duhet të krijojë një rregullore të shkruar për menaxhimin e aksesit në sistem sipas kërkesave të institucionit. Kjo rregullore duhet të specifikojë qartë të gjitha kërkesat për ruajtjen e gjurmueshmërisë përkatëse⁴.

Sistemi i kontrollit të brendshëm është një parakusht për prodhimin e informacionit (raporteve) të besueshme⁵. Kontrollat e raportit (outputet e sistemit RUDA) duhet të zhvillohen për t'u siguruar që të dhënat në sistem janë marrë në mënyrë korrekte. Kontrollat e raporteve duhet të sigurojnë që baza e të dhënave të sistemit të jetë efiçiente dhe efektive. Shumë nga këto kontrolle ofrohen nga ngritja e sistemit të menaxhimit të bazës së të dhënave⁶.

Për të testuar nëse MBZHR-ja dhe AKVMB-ja kanë zbatuar mbikëqyrje dhe kontrolle të mjaftueshme mbi sistemin RUDA, ne rishikuam udhëzimet e kontrollit të sistemit dhe standartet e publikuara, për të cilat vumë re se MBZHR-ja nuk ka miratuar me VKM bazën e të dhënave të sistemit RUDA, përkatësisht aktin e krijimit të bazës së të dhënave shtetërore. Nuk ka miratuar; rregulloret për organizimin dhe funksionimin e brendshëm të bazës së të dhënave shtetërore, e cila duhet të përcaktohen nga institucioni administrativ MBZHR-ja dhe të miratohen nga titullari i tij. Përveç vlerësimit të mbikëqyrjes dhe menaxhimit të MBZHR-së dhe AKVMB-së për sistemin RUDA, ne vlerësuam gjithashtu besueshmërinë e informacionit të programit, **ku konstatojmë se; sistemi RUDA nuk ka menaxhuar llogaritë e përdoruesve të sistemit**, për të siguruar që qasja në të dhëna është e kufizuar në mënyrë të përshtatshme dhe se përdoruesit kanë vetëm privilegjet që u nevojiten për të kryer punën e tyre. Për shembull, u vu re se lista e përdoruesve aktivë dhe joaktivë të sistemit nuk jep informacion në lidhje me datën e hapjes së llogarisë së përdoruesit, datën e mbylljes së llogarive të përdoruesve dhe nuk mbështetet nga autorizimet e lëshuara dhe të protokolluara për këto veprime. Ishin gjithsej 312 përdorues dhe aktualisht janë 216 përdorues aktivë të sistemit, për të cilët MBZHR nuk ka raporte auditimi për aktivizimin dhe çaktivizimin e llogarive si përdorues, kohën, pajisjen dhe veprime në sistem.

Gjatë aktivitetit të përditshëm të stafit të AKVMB-së janë konstatuar disa probleme në lidhje me sistemin si:

- ✓ Sistemi nuk ofron të dhëna në seksionet **"Eliminimet sanitare", "Therje sanitare" dhe "Formularët e gjurmimit"** pasi përdoruesit nuk kanë akses në të dhënat e eksportit në program.
- ✓ Eksporti i numrit të përgjithshëm të **certifikatave veterinare të lëvizjes në sistem** nuk është realizuar.
- ✓ Nuk ka ndarje të të dhënave sipas DRVMB-ve në momentin e eksportimit për formate të ndryshme raporti.
- ✓ Mungon një raport i veçantë për regjistrimin e kafshëve të imëta për therje dhe regjistrimin e gjedheve për therje etj.

Edhe pse disa operatorë të sistemit kryesisht në MBZHR dhe AKVMB përdorin disa raporte të sistemit për t'i ndihmuar në punën e tyre (p.sh, raporte në lidhje me inventarin e kafshëve, vaksinimin, testimin dhe mbikëqyrjen e sëmundjeve), shumë nga operatorët raportuan se përdorin rrallë raporte të sistemit. Ata shpjeguan se raportet kanë probleme pasi jo gjithmonë janë të sakta dhe nuk pasqyrojnë 100% gjendjen reale të kafshëve në ferma, kjo e trashëguar që nga koha kur shërbimet veterinare kryheshin nga klinikat private. Gjithashtu, menaxhmenti në DRVMB Rajonale nuk është i sigurtë se si t'i përdorë raportet e sistemit.

³Ligj. Nr. 10 325, datë 23.9.2010 "Për bazën e të dhënave shtetërore".

⁴Urdhri nr. 109 datë 10.06. 2016 i Drejtorit të Agjencisë Kombëtare të Sigurisë Kompjuterike (ALCIRT)

⁵https://akshi.gov.al/ep-content/uploads/2018/03/vkm_945_02_11_2012.pdf

⁶Urdhri nr.5 datë 12.04.2016 i Drejtorit të Agjencisë Kombëtare të Sigurisë Kompjuterike

Disa nga operatorët që kryejnë popullimin e sistemit theksuan se; **trajnimet për plotësimin e informacionit në sistem nuk kanë qenë të mjaftueshme** dhe se nuk ka një person kontakti nga AKVMB, që të shërbejë vetëm për konsultimin e problemeve me popullimin e sistemit dhe zgjidhjen e tyre në vazhdimësi, po ashtu sqaruan se **formularët e plotësuar nga veterinerët e shërbimit zyrtar vijnë me gabime dhe në shumë raste të palexueshme**, gjë që ka ndikuar në futjen e të dhënave në sistem jo në kohë dhe me gabime.

Gjetje nga auditimi:

20. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nuk ka miratuar me akt normativ, bazën e të dhënave të sistemit RUDA si aktin e krijimit të bazës së të dhënave shtetërore; nuk ka miratuar rregulloret për organizimin dhe funksionimin e brendshëm të bazës së të dhënave shtetërore, të cilat duhet të përcaktohen nga institucioni administrativ dhe të miratohen nga titullari i tij.

21. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural në lidhje me kontrollin, aktivizimin dhe çaktivizimin e llogarive në sistemin RUDA, nuk ka menaxhuar llogaritë e përdoruesve të sistemit RUDA, për të siguruar që qasja është e kufizuar në mënyrë të përshtatshme dhe që përdoruesit të kenë vetëm privilegjet që u nevojiten.

22. Sistemi RUDA nuk jep informacion për datën e hapjes së llogarisë së përdoruesit, datën e mbylljes së llogarisë së përdoruesit dhe nuk mbështetet nga autorizimet e lëshuara dhe të regjistruara për këto veprime. Rezultuan fillimisht gjithsej 312 përdorues, dhe aktualisht janë 216 përdorues, për të cilët mungojnë datat e aktivizimit dhe çaktivizimit të llogarive të përdoruesve.

23. Sistemi RUDA në seksionin "certifikata individuale e lëvizjes", *lejon regjistrimin e certifikatave të lëvizjes së kafshëve me numra serialë të njëjtë*, ku për periudhën nën kontroll janë regjistruar 22,642 certifikata lëvizjeje në total, prej tyre të **dublikuara janë 3,426 ose 15.1%**, domethënë numri i serisë së certifikatave të lëvizjes së kafshëve nuk është unik, gjë që bie ndesh me udhëzimin për përdorimin e sistemit RUDA i cili thotë se *ñVlerëson përputhshmërinë e të dhënave të certifikatës që po regjistrohet me të dhënat e certifikatës së regjistruar më parë. Në rast se aplikacioni konstaton se keni regjistruar një certifikatë me të njëjtin numër serie, atëherë certifikata nuk do të regjistrohet dhe do të merrni mesazhin me ngjyrë të kuqe*". Për rrjedhojë, rezulton se sistemi RUDA në këto raste nuk ka mekanizmat e duhur parandalues për të mos lejuar dublimin.

24. Sistemi RUDA, nuk ofron të dhëna në seksionet – "*Eliminimet sanitare*", - "*Therje sanitare*" e "*Formularët e gjurmimit*", pasi nuk ka akses në të dhënat e eksportit në program, gjithashtu eksporti i numrit total të certifikatave veterinarë të lëvizjes në sistem nuk realizohet, duke ndikuar kështu, në prodhimin e raporteve të paplotë nga sistemi RUDA në lidhje me gjurmimin e kafshëve dhe uljen e efektivitetit të masave profilaktike kundër sëmundjeve të kafshëve. Struktura dhe organizimi raportues i sistemit RUDA nuk përputhet me strukturën organizative të AKVMB-së; sistemi nuk prodhon raporte të bazuara në DRVMB; si dhe operatorët dhe stafi i AKVMB-së nuk janë mjaftueshëm të trajnuar për përdorimin si duhet të sistemit. Gjithashtu mungesa e popullimit të sistemit *jo direkt nga veterinerët e shërbimit zyrtar ndër vite*, por nga një operator në çdo rreth, mungesa e një sistemi unik statistikor dhe analiza periodike mujore e miratuar nga organet e prore nga qendra në bazë, në lidhje me raportet e monitorimit të saktësisë së popullimit të sistemit RUDA, kanë çuar në mbartjen e gabimeve dhe pasaktësive, duke ulur ndjeshëm eficiencën e shërbimeve veterinarë, efektivitetin dhe cilësinë e të dhënave të sistemit të informacionit RUDA. (*Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 77-97, të Raportit të Auditimit*).

Konkluzione:

17. Kontrollët e pamjaftueshme të sistemit RUDA dhe mungesa e rregulloreve për menaxhimin dhe administrimin e sistemit, kontribuojnë në mungesën e integritetit dhe besueshmërisë dhe që raportet e të

dhënave të përfaqësojnë me saktësi performancën. Si rezultat, sistemi RUDA mund të keqpërdoret dhe të mos arrijë qëllimet për të cilat është krijuar.

18. Mungesa e kontrollit mbi sistemin RUDA, nga MBZHR-në dhe AKVMB ka ulur besimin në integritetin e të dhënave dhe nuk ka përmirësuar transparencën e raporteve dhe aktivitetit të AKVMB-së.

19. Ka munguar mbikëqyrja efektive nga AKVMB-ja e rakordimit të të dhënave të sistemit RUDA për të gjitha kafshët sipas inventarit, matrikulimit dhe lëvizjes së kafshëve, për t'u siguruar që të dhënat janë të sakta.

Rekomandime:

25. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural të hartojë draft vendimin e aktit të krijimit të bazës së të dhënave shtetërore për RUDA-n dhe të hartojë një rregullore për organizimin dhe funksionimin e brendshëm të bazës së të dhënave të RUDA-s. Të analizojë problemet e konstatuara në lidhje me përdoruesit e sistemit RUDA, duke marrë masat e nevojshme për aktivizimin dhe çaktivizimin në kohë të llogarive dhe të mbajë gjurmët e auditimit të tyre, veçanërisht të përdoruesve. Gjithashtu të përcaktojë qartë lidhjen e attributeve të përdoruesve të sistemit me pozicionin e punës, të zhvillojë sistemin për popullimin e tij nga "veterinerët e shërbimit" e "veterinerët e kontrollit" në kohë reale dhe të prodhojë raporte statistikore sipas DRVMB-ve.

Brenda vitit 2023

26. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural të analizojë rastet e konstatuara të dublimit të numrave të serive të certifikatave të lëvizjeve të kafshëve dhe të marrin masat e nevojshme për parandalimin automatik nga sistemi.

Brenda vitit 2023

27. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, të shqyrtojë dhe t'a japë zgjidhje ankesave të përdoruesve të sistemit RUDA, për seksionet "Eliminimet sanitare", "Therja sanitare", "Formularët e gjurmimit" dhe për eksportin e numrit të përgjithshëm të certifikatave veterinarë të lëvizjes në këtë sistem.

Brenda vitit 2023

Regjistrimi & Identifikimi në sistemin RUDA, si parakusht për gjurmueshmërinë e kafshëve.

Nga të dhënat e sistemit RUDA rezulton se 67,945 gjedhë janë mbi 10 vjeç. Mosha relativisht e lartë e kafshëve dhe numri i vogël i çregjistrimeve të kafshëve nga sistemi RUDA për periudhën 2010-2018, vlerësohet si faktor risku për mospërputhjen e numrit të kafshëve të matrikuluara në sistem me numrin e kafshëve të pranishme në fermat blegtorale.

Identifikimi i saktë i të gjitha kafshëve është thelbësorë për funksionimin efektiv të sistemit RUDA.

Për gjedhin, duhet të identifikohen të gjitha kafshët e fermës që kanë një sistem identifikimi që nuk përputhet me sistemin RUDA, kafshët e importuara ose kafshët e mbarështimit (afati 15 ditë); identifikimi fillon me matrikulimin e kafshës së cilës i vendoset nga një matrikul në secilin vesh. Kafsha konsiderohet e identifikuar kur vendosen matrikujt, plotësohen formularët dhe përditësohet baza e të dhënave kompjuterike (sistemi RUDA). Pasaporta e identifikimit të kafshës plotësohet dhe dorëzohet te mbajtësi i kafshës.

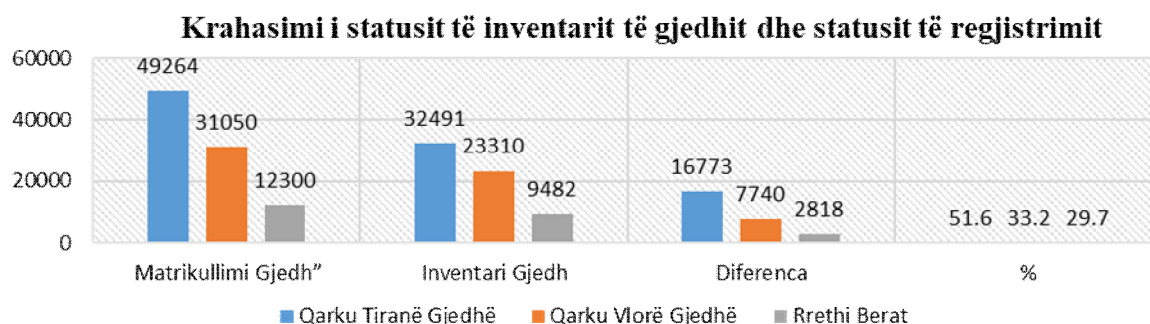
Pronari i kafshës (fermeri) njofton shërbimin veterinar dhe veterinerin përgjegjës për fermën; për lindjen e kafshëve të reja, brenda 2 javësh nga lindja, për **gjedhin** dhe brenda 9 muajve nga lindja për **kafshët e imëta** (dele dhe dhi). Kafshëve të mbarështimit të të imëtave u vendosen matrikuj në të dy veshët, ndërsa atyre për therje u vendosen matrikuj vetëm në një vesh⁷.

- MBPZHR deri në vitin 2020 duhet të kryejë 100% identifikimin e derrave⁸.

⁷Agricultural.gov.al Manual i procedurave për identifikimin e kafshëve dhe regjistrimin e fermave blegtorale

⁸Sipas objektivave të planeve vjetore dhe strategjike të MBZHR.

Nga të dhënat për inventarin e gjedhëve në sistemin RUDA, krahasuar me të dhënat e modulit të matrikulimit (grafiku nr. 1) janë konstatuar mospërputhje të mëdha, të cilat janë shtrirë në të gjitha qarqet e vendit dhe varion në përqindje **nga 29% në 51% më shumë të numrit të kafshëve të matrikuluara, sesa janë në fakt sipas inventarit të fermës**. Më afër realitetit janë të dhënat e inventarit sipas rubrikës në sistem në Gjendja e kafshëve të fermës, pasi për të, u ndërмор një regjistrim, i cili u fokusua vetëm në inventarizimin e kafshëve dhe pastrimin e të dhënave të inventarit të kafshëve nga të dhënat fiktive.

Grafiku nr 1. Punoi: grupi i auditimit. Burimi sistemi RUDA.

Për realizimin e këtij regjistrimi janë kontraktuar 460 operatorë anketues nga Agjencitë Rajonale të Shërbimit Veterinar dhe Mbrojtjes së Bimëve (ARSHVMB), puna e të cilave mbikëqyrej nga ky institucion. Procesi i inventarizimit të të dhënave është kryer në terren gjatë periudhës 5 nëntor 2019 deri më 31 dhjetor 2019. Rezultatet e regjistrimit; numri i fermave para regjistrimit ishin 336,814 ferma dhe pas regjistrimit shkuan në 205,402 ferma në sistem; ndërsa inventari individual i gjedhëve para regjistrimit ishte 486.489 krerë dhe pas regjistrimit shkoi 298.450 krerë; si dhe për kafshët e imëta (dele, dhi) para regjistrimit ka qenë 3.407.259 krerë dhe pas regjistrimit ka shkuar në 1.893.384 krerë. Siç shihet edhe nga shifrat e regjistrimit, pasaktësitë e bartura nga viti 2010 në 2019 në sistemin RUDA janë shumë të mëdha. MBZHR-ja u detyrua të mobilizonte burime shtesë financiare dhe burime njerëzore për të sakësuar numrin e fermave aktive dhe gjendjen e kafshëve në to.

Nga ana tjetër, nuk është bërë regjistrim për matrikulimin e për pasojë në moduli i matrikulimit në sistemin RUDA mbart pasaktësi njëloj si dhe regjistrimi i kafshëve (Grafiku nr. 1). Kjo situatë ka ardhur si pasojë e punës së dobët të klinikave private dhe veterinerëve me kontratë gjatë viteve 2010-2019, si dhe mungesës së mbikëqyrjes së tyre nga MBZHR. Diferenca e matrikujve më shumë se gjendja e kafshëve në sistemin RUDA, ka ardhur si rezultat i mos shkarkimit të kafshëve nga thertoret e për pasojë ato janë akoma në sistem, duke mos pasqyruar realitetin e identifikimit të kafshëve në ferma. Kjo ka ndikuar negativisht në të gjithë gamën e masave për planifikimin, gjurmimin, vaksinimin, regjistrimin dhe bazën materiale për luftimin dhe çrënjosjen e sëmundjeve infektive të kafshëve në tërësi.

Nga grupi i auditimit u vlerësua, respektimi i afatit të njoftimit nga pronari apo kujdestari i kafshëve për regjistrimin dhe identifikimin e kafshëve, ku nga analiza e të dhënave të sistemit **RUDA është konstatuar se janë 195 899 gjedhe të identifikuar jashtë afatit prej 15 ditësh**, që përbën rreth 50% të gjendjes së gjedheve në vend për tre vitet 2019-2021. Ndërsa specia e derrit, është e identifikuar në një numër të papërfillshëm krerësh krahasuar me gjendjen e inventarit në total në vend, **nga 87723 krerë sipas inventarizimit janë të identifikuar 1180 krerë ose 1.3% e totalit**, d.m.th. objektivi i planifikuar që në vitin 2020 për regjistrimin dhe identifikimin e derrit nuk është arritur, megjithëse 13,950 matrikuj për identifikimin e derrit janë blerë dhe janë gjendje në magazinë.

Përveç diferencave të të dhënave të mësipërme veçanërisht për gjedhët dhe të imëtat, ne kemi kryer një sërë vizitash dhe intervistash me fermerë në disa ferma pothuajse në të 4 DRVMB-të në të gjithë vendin. Ku kemi konstatuar se fermerët **kishin gjedhë dhe të imëta të paregjistruara&identifikuara** dhe megjithëse regjistrimi është tashmë pa pagesë fermerët ishin të pamotivuar për të regjistruar kafshët, e vetmja arsye për të aplikuar për regjistrim ishte vetëm përfitimi nga skema e subvencionimit të AZHBR-së. Fermerët as që e dinin se po bënin shkelje të ligjit për mosregjistrimin dhe identifikimin e kafshëve dhe se ndaj tyre kishte sanksione ligjore. Megjithëse AKVMB-ja kryen kontrole zyrtare dhe veterinerët zyrtarë të kontrollit janë pajisur me kartën e inspektorit dhe marrin shtesë page si inspektor kontrolli, nga ata nuk rezultoi të ishin kryer inspektime online, apo të ishin marrë të gjitha masat administrative ndaj shkeljeve, numri i masave administrative ishte shumë i ulët.

Gjetje nga auditimi:

25. Në dy raportet e sistemit RUDA të gjendjes së kafshëve sipas ñregjistrimitò dhe ñmatrikulimitò, vërehen dallime të dukshme shifrash mes tyre. Të dy raportet duhet të japin të njëjtin rezultat (duhet të jenë të barabartë) në të njëjtën datë për kategoritë e gjedhit dhe të imëtat. Për qarkun e Tiranës dhe qarkun e Vlorës, që janë marrë në konsideratë, në rubrikën ñMatrikulimiò, ñKonsultimi i kafshëveò krahasuar me ñInventarin sipas fermaveò, ñRegjistri i fermaveò rezultatet janë të ndryshme me diferenca në përqindje nga 29-50 % më shumë matrikulime sesa numri i krerëve fizike, duke ndikuar në uljen e efektivitetit të sistemit RUDA.

26. Pothuajse gjysma e popullsisë së gjedhit, që përbën 195,899 krerëve, janë regjistruar jashtë periudhës 15-ditore të regjistrimit dhe identifikimit, gjë që bie ndesh me manualin e procedurave për identifikimin e kafshëve dhe regjistrimin e fermave blegtorale⁹. Janë vendosur sanksione ligjore të papërfillshme në numër ndaj fermerëve për shkelje të legjislacionit veterinar.

27. Pasaktësitë e të dhënave rrezikojnë të rrisin më tej kostot e burimet njerëzore dhe materiale për pastrimin e sistemit, si dhe do të ulin integritetin e masave profilaktike për luftën dhe çrrënjosjen e sëmundjeve infektive, shpërblimet për eliminimin e kafshëve dhe monitorimin etj. Inventari i derrave nuk është identifikuar dhe regjistruar në sistemin RUDA, duke mos përmbushur objektivat e planifikuara për matrikulimin e derrave brenda vitit 2020 nga MBZHR-ja dhe duke ndikuar në këtë mënyrë në uljen e efektivitetit të sistemit RUDA. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 77-97, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

20. Skema e regjistrimit & identifikimit të kafshëve në sistemin RUDA, nuk paraqet me saktësi gjendjen reale të performancës, dhe sistemi trashëgon nga e kaluara shumë gabime dhe pasaktësi. MBZHR-ja dhe AKVMB-ja, kanë dështuar gjatë viteve të monitorojnë dhe mbikëqyrin zbatimin e saktë të popullimit të sistemit RUDA dhe efektivitetin e tij.

21. Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve nuk ka kryer kontrole zyrtare referuar detyrimit ligjor. Nuk janë dhënë sanksione ndaj fermerëve që nuk i regjistrojnë apo identifikojnë kafshët e tyre e cila është një nga arsyet kryesore të mos regjistrimit dhe identifikimit të kafshëve në ferma.

Rekomandime:

28. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, të marrin masa për pastrimin e sistemit RUDA nga regjistrimet e kafshëve fiktive dhe t'ia monitorojnë atë.

Brenda 6 muorit të parë të vitit 2023

29. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve të marrin masa të vendosin sistemin e vetë deklarimit emrin e pronarit ose kujdestarit të kafshëve dhe t'ia monitorojnë e kontrollojnë atë.

⁹.bujqësia.gov.al

Brenda 6 mujorit të parë të vitit 2023

30. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural në bashkëpunim me Autoritetin Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, të kontrollojnë e marrin masat konkrete ndaj personave përgjegjës për objektivin e përcaktuar për specien e ndërrit nga mbajtësit e kafshëve.

Brenda 6 mujorit të parë të vitit 2023

Fillimi i sëmundjeve dhe raportimi në sistemin RUDA.

Zbulimi i hershëm dhe paralajmërimi i shpërthimeve të sëmundjeve të kafshëve ka një rëndësi të madhe për rritjen e efektivitetit të sistemeve veterinarë, për t'u përgjigjur me efektivitet me masa parandaluese, për të zvogëluar rrezikun dhe për të zbutur pasojat e sëmundjeve infektive të shfaqura te kafshët.

Në Shqipëri, sistemi i njoftimit në rast dyshimi për një sëmundje të kafshëve është i detyrueshëm me ligj për të gjithë¹⁰. Zinxhiri i raportimit fillon në fermë dhe përfundon në Drejtorinë e Politikave të Programit të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë në MBZHR. Kur ka vatra sëmundjesh infektive ose dyshime për kafshë të sëmura ose të ngordhura, pronari ose kujdestari i kafshëve është i detyruar të njoftojë veterinerin më të afërt. Veterinerët identifikojnë sëmundjen dhe marrin masa të përgjithshme profilaktike dhe sanitaro-veterinare. Njoftojnë me shkrim shërbimin veterinar zyrtar më të afërt, duke plotësuar të dhënat e "Formulari i Raportimit të Sëmundjeve të Kafshëve" (seksioni A). Veterinerët e kontrollit pas marrjes së formularit standard janë të detyruar të verifikojnë rastin, të marrin mostra, të kontrollojnë situatën epizootike të sëmundjes së manifestuar te kafshët dhe përhapjen e saj në fermë/fshat/njësi administrative, me qëllim mbrojtjen e shëndetit të kafshëve dhe publikut. Ai merr masa veterinarë, ku pas përfundimit të kësaj procedure, duhet të plotësojë formulari tip (seksioni B), të cilin ia dërgon operatorit të bazës së të dhënave RUDA për ta populluar në sistem.

Nga rishikimi i raporteve të sistemit RUDA për shpërthimet e sëmundjeve infektive ngjithëse gjatë viteve 2019-2020, kemi vërejtur se, rastet e shpërthimit janë të populluara në sistem, këto të dhëna përbëjnë materialitetin dhe raportin e mbikëqyrjes pasive të sëmundjeve të kafshëve në vendin tonë. Numri i rasteve të raportuara në sistemin për shpërthime të sëmundjeve të kafshëve gjatë periudhës 2019-2021 është 4,365 raste të dyshuara. Nga këto, përqindja e numrit të rasteve të dërguara në ISUV në mbështetje të mbikëqyrjes pasive në vitin 2019 është 26% e rasteve, në vitin 2020 janë dërguar 34% e rasteve, ndërsa në vitin 2021 janë dërguar 43% (Tabela nr. 1). Vihet re se nga viti në vit numri i rasteve të dërguara për analiza laboratorike për konfirmimin e sëmundjeve është rritur, gjë që shkon në të njëjtën tendencë me rritjen e rasteve të shpërthimeve ndër vite. Megjithatë, numri i rasteve të dërguara për analiza laboratorike është një numër shumë i vogël krahasuar me numrin e shpërthimeve të sëmundjeve të raportuara. Duke qenë se njihet si një disavantazh i mbikëqyrjes pasive, potenciali që ka ajo për nën-raportim, për pasojë është evident dështimi për të ofruar informacion të besueshëm mbi gjendjen reale të sëmundjes së një popullate kafshësh bazuar vetëm në mbykëqyrjen pasive.

Tabela nr 1 . Përmbledhje e të dhënave për rastet e shpërthimeve të sëmundjeve.

emërtimi	2019	2020	2021
Totali i rasteve të raportuara të shpërthimeve	1013	1523	1828
Rastet e dërguara në laborator. ISUV	266	525	791
Rastet e dërguara në laborator. AKU	6	15	8

¹⁰nenit 19 dhe nenit 22, të ligjit nr. 10 465, datë 29.9.2011 "Për Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë" i ndryshuar.

Rastet pa datë përfundimi	200	254	143
Rastet me rezultat pozitiv	191	368	154
Rastet me rezultate negative	65	88	611
Rastet pa përfunduar datën e analizës	65	12	35
Rastet pa kryer testin laboratorik	71	2	30

Punoi: ekipi i auditimit. Burimi RUDA System, MBZHR.

Edhe pse sistemi i ëeb i RUDA është online, nga intervistat me drejtuesit e AKU-së, ISUV-it, MBZHR-së dhe AKVMB-së u vu re se sistemi nuk konsultohet nga AKU-ja dhe ISUV-i. Nuk ka gjithashtu asnjë sistem automatik njoftimi me email të aktorëve kryesorë të zinxhirit komandues të shërbimeve veterinarë të MBZHR-së, AKVMB-së, AKU-së dhe ISUV-it menjëherë sapo të raportohen raste të sëmundjeve ngjitëse në sistem, ose të kenë dijeni për vaksinimet e kafshëve. Ky shërbim, që sipas intervistave sistemi e ka pasur më parë, duhet të aktivizohet ose zhvillohet në sistemin RUDA.

Nga sistemi RUDA, pas popullimit të formularëve të plotësuar seksioni në të "fillimit" dhe seksioni në "Bë të raportimit" të sëmundjeve, megjithë kufizimet e tij prodhohet një raport shumë i vlefshëm i performancës dhe ndjekjes së shpërthimeve të sëmundjeve të kafshëve. Për periudhën 2019-2021 për 2,015 raste të shpërthimit të sëmundjeve, nuk janë plotësuar në formularë dhe më pas në sistem të dhënat si; në Data e analizës dhe në Test laboratorik për rastet e dërguara në ISUV.

Më tej nga intervistat me menaxherët dhe veterinerët në 4 DRVMB-të, u arrit në përfundimin se vonesat në raportimin e shpërthimeve të sëmundjeve të kafshëve u përshpejtuan nga komunikimi i dobët midis mbajtësve të kafshëve dhe veterinerëve në terren. Mungesa e motivimit dhe mjeteve të transportit, laptopë, PC desktop dhe lidhje interneti në nivelin e veterinerit të shërbimit të DRVMB-së, si dhe vonesat në raportimin e rasteve të sëmundjeve të kafshëve çuan në mungesën e reagimit të shpejtë të masave veterinarë ndaj sëmundjeve. Duke rrezikuar kështu përhapjen e mëtejshme të sëmundjeve të kafshëve, madje edhe ngordhjen e një numri të madh të kafshëve në zona të caktuara. Gjithashtu nga rishikimi i strategjisë së mbikëqyrjes pasive, si dhe përmes analizës së të dhënave të sistemit RUDA në lidhje me respektimin e afateve të datës së raportimit krahasuar me datën e fillimit të sëmundjes (Shtojca nr. 1) dhe datën e konfirmimit të rezultateve laboratorike të saj, rezultoi se:

Gjetje nga auditimi:

28. Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve për sëmundjet infektive të konfirmuara pozitiv si, ngjuha bluë ka raportuar 140 raste me 2 i 17 ditë vonesë; dhe për "artrit encefalit" 1 rast vonesë prej 11 ditësh, kur ky raportim duhet të kryhej brenda 24 orëve sipas OIE-së; për sëmundje të tjera si të nëbrucelozës së gjedhit të konfirmuara pozitiv janë raportuar 28 raste ku për 8 raste ka pasur raportim deri në 45 ditë vonesë. Gjithashtu 50% e sëmundjeve raportohen me më shumë se 48 orë vonesë nga data e shfaqjes së sëmundjes. Për të gjitha sëmundjet përkatëse, nuk është vendosur një sistem paralajmërimi i hershëm.

29. Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve nuk i ka dërguar për analizë të gjitha rastet e raportuara si shpërthime të sëmundjes për periudhën e audituar. Gjithashtu, për rezultatet e analizave laboratorike përgjigjet nga ISUV-i janë kthyer jashtë afateve të parashikuara ligjore, konkretisht:

- për sëmundjen e nëplasjes për 33 raste janë kthyer përgjigje jashtë afatit 5 ditor,
- për sëmundjen e nëbrucelozës, për 21 raste janë kthyer përgjigje jashtë afatit 21 ditor,
- për ngjuha bluë për 95 raste janë kthyer jashtë afatit 10 ditor dhe
- 3 raste të gripit të shpendëve janë kthyer jashtë afatit 2 ditor.

Këto afate janë shpallur nga ISUV për kohën maksimale të kryerjes së analizave përkatëse ¹¹, dhe megjithë kohën maksimale në dispozicion përgjigjet janë kthyer në tejkalim të këtyre afateve të mirëpërcaktuara në ligj.

30. Sistemi RUDA nuk jep automatikisht informacion në email në kohë reale për aktorët kryesorë në zinxhirin komandues të shërbimeve veterinarë MBZHR-në, AKVMB-në, AKU-në dhe ISUV-in, menjëherë pas plotësimit të formularit të fillimit të një shpërthimi sëmundjeje, duke ulur efektivitetin e sistemit RUDA dhe duke mos përmbushur detyrat e tij funksionale. (*Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 77-97, të Raportit të Auditimit*).

Konkluzione:

22. Mungon një politikë e përditësuar si për regjistrimin dhe identifikimin, në lidhje me transmetimin e informacionit për sëmundjet me "**lajmërim të menjëhershëm**" dhe "**të lajmërueshme**". Gjithashtu infrastruktura e pamjaftueshme dhe mungesa, në trajnimin e stafit në lidhje me mbikëqyrjen pasive, dokumentimin e fillimit të sëmundjes nga fermeri, afateve të kontrollit, raportimit dhe dërgimit të mostrave për analizë, e komunikimit të dobët ndërmjet mbajtësit të kafshëve dhe veterinerët në terren, e motivimit dhe e mjeteve të punës si laptopë, automjete, PC desktop dhe pajisje interneti në nivelin bazë veterinerëve në terren kanë ndikuar në uljen e efektivitetit të përcjelljes së informacionit për sëmundjet infektive dhe uljen e efektivitetit të sistemit të informacionit RUDA.

23. Mungesa e automatizimit të njoftimit të menjëhershëm në email sapo lajmërohet një shpërthim sëmundjeje në sistemin e të gjithë aktorëve kryesorë të zinxhirit komandues të shërbimeve veterinarë, ka ulur efektivitetin e sistemit RUDA. Mos dërgimi i të gjitha rasteve të raportuara për konfirmime me analiza laboratorike, ndikon në saktësinë e përcaktimit të nivelit dhe ecurisë së sëmundjeve, prevalencën dhe incidencën reale të tyre. Sipas vlerësimit të grupit të auditimit kjo ka ardhur si pasojë e demotivimit të strukturave veterinarë në zonat e thella të vendit, pasi pothuajse të gjitha mostrat dërgohen me dorë nga një specialist i sektorit veterinar të rrethit përkatës për në Tiranë në ISUV, ku edhe përgjigja në shumicën e rasteve merret manualisht duke rritur kostot dhe duke ulur efektivitetin e sistemit RUDA.

24. Moskonfirmimi në kohë i analizave nga ISUVI në disa raste ka ardhur si pasojë e mosfunksionimit të sistemit të menaxhimit të cilësisë së laboratorëve dhe vonësive në kryerjen e procedurave të prokurimit dhe kompleteve të analizave, gjë që ka ulur efektivitetin e aseteve të ISUV për kontrollin e sëmundjeve të kafshëve dhe shërbimeve veterinarë në përgjithësi e sistemit RUDA në veçanti.

Rekomandime:

31. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve të rishikojnë politikën e përcjelljes së informacionit për rastet e shpërthimeve të sëmundjeve "**menjëherë të lajmërueshme**" dhe "**të lajmërueshme**", ku të përcaktohen mënyrat e raportimit dhe dokumentimit,...

Brenda 6 muajit të parë të vitit 2023

32. Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë të marrë masa për akreditimin e analizave laboratorike të sëmundjeve të kafshëve, si dhe njoftimin e menjëhershëm të rezultateve të analizave në Autoritetin Kombëtar të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve.

Brenda 6 muajit të parë të vitit 2023

4.3.2 A është sistemi RUDA efektiv për planifikimin e matrikulimit, masat veterinarë profilaktike, çrrënjosjen e sëmundjeve infektive, për kafshët, kontrollin veterinar gjatë eksportit e të importit?

¹¹<http://www.isuv.gov.al/en/sherbime/> _

Certifikatat e lëvizjes së kafshëve, tregjet dhe sistemi RUDA.

Një kontroll kyç kundër sëmundjeve infektive të gjedhit; për shembull, për "tuberkulozin" e gjedhit, është testimi i kafshëve në aplikimin e mbikëqyrjes pasive dhe aktive në njësitë blegtorale dhe kur konstatohen raste pozitive, bëhet gjurmimi i lëvizjes së kafshëve drejt e nga fermat të cilat kanë rezultuar pozitive nga testimi për sëmundje infektive. MBZHR ka theksuar se sistemi RUDA do të ndihmojë shumë në kontrollin e tuberkulozit, brucelozës së kafshëve etj, duke kontrolluar lëvizjet e kafshëve përmes sistemit. Megjithatë, në praktikë, veterinerët në bazë nuk e kanë përdorur rregullisht sistemin për të ndihmuar në gjurmimin e lëvizjes së kafshëve të sëmura, ai nuk është përdorur aq sa shpresohet. Pjesërisht kjo ka ndodhur sepse, sistemi mbart shumë pasaktësi si dhe **mungesës së aksesit në sistem nga veterinerët në bazë** e shoqëruar me mungesën e kontrollit të rreptë nga MBZHR dhe AKVMB të lëvizjes së kafshëve në tregje e thertore. Gjithashtu të dhënat në sistemin e informacionit futen me vonesë në bazën e të dhënave veterinarë të RUDA-s, të paktën me një javë.

Në manualin e procedurave për identifikimin e kafshëve dhe regjistrimin e fermave blegtorale "certifikata veterinarë" për lëvizjen e kafshëve lëshohet nga mjekët veterinarë. Ajo shoqëron kafshët në rastet e lëvizjes të tyre në tregje dhe panairë, ekspozita, gara sportive, vende të ndryshme grumbullimi, kur dërgohen jashtë zonës administrative, për shitje ose kalim pronësie, për therje dhe për lëvizjen e tyre në kullota. Certifikata veterinarë për lëvizjen e kafshëve është e vlefshme për 3 ditë nga data e lëshimit, ajo ka numër serie dhe lëshohet në 3 kopje. Përditësohet regjistri i fermës për daljen e kafshës, seksionin A nënseksionin nDALJE në bazën e të dhënave (sistemin RUDA)¹². Certifikatat lëshohen nga veterineri i Shërbimit me kërkesë paraprake të pronarit ose mbajtësit të kafshëve dhe veterineri i Kontrollit në tregje dhe thertore.

Nga shqyrtimi i raporteve të sistemit RUDA në lidhje me popullimin e certifikatave të lëvizjeve të kafshëve rezultoi se, në vitin 2019 janë lëshuar 5,723 certifikata me destinacion dhe, **1475 certifikata pa destinacion**, në vitin 2020 janë lëshuar 3,652 certifikata me destinacion dhe **477 pa destinacion**, në vitin 2021 janë lëshuar 8,742 certifikata me destinacion dhe **56 janë lëshuar sipas destinacionit**. Sa më i lartë numri i certifikatave të lëvizjes së kafshëve të populluara në sistem pas një rënije në vitin 2020 është ndjekur nga një rritje prej 30% në vitin 2021 krahasuar me vitin 2019, ndryshimi i administrimit të tregjeve nga pushteti vendor në AKVMB ka sjellë këtë rritje. Të gjitha certifikatat e "**lëvizjeve të kafshëve**", sipas kuadrit rregullator në fuqi është e detyrueshme të plotësohen në sistem **si destinacioni i nisjes** ashtu edhe **destinacioni i mbërritjes**.

Një nga pikat më kritike të kontrollit të lëvizjes së kafshëve janë tregjet, të cilat deri në tetor të vitit 2021 administroheshin nga veterinerët të pushtetit vendor, të cilët nuk arritën të kryenin me sukses detyrën, nuk funksiononin në përputhje me legjislacionin veterinar në fuqi. Tashmë nga pikëpamja e kontrollit dhe lëvizjes së kafshëve janë nën administrimin e AKVMB-së. Sërish pas marrjes nga AKVMB të tregjeve për shërbimet veterinarë, këto tregje vuajnë nga mungesa e pajisjeve. Disa prej tyre nuk kanë zyra dhe ambiente të përshtatshme, kompjutera dhe lidhje interneti për të shfrytëzuar mundësitë e përcjelljes së informacionit përmes popullimit në kohë reale të sistemit RUDA, të **certifikatave të lëvizjes së kafshëve** për rritjen e nivelin të kontrollit online të lëvizjes së kafshëve dhe gjurmueshmërisë së sëmundjeve.

Aktualisht në Shqipëri ka 7 tregje të licencuara blegtorale dhe 14 tregje të palicencuara në të gjithë vendin, ato hapen në ditë të caktuara, zakonisht në fundjavë. Tregtimi i kafshëve të gjalla në to, fillon që në orët e para të mëngjesit. Në vizitua disa tregje dhe thertore në terren. Ajo që bie më shumë në sy janë kushtet e papërshtatshme higjeno-sanitare të terreneve të ushtrimit të këtij aktiviteti. Asnjë nga tregjet nuk ka gropa dezinfektimi në hyrje për dezinfektimin e kafshëve dhe mjeteve të transportit etj.

¹² *bujqesia.gov.al Manuali i procedurave për identifikimin e kafshëve dhe regjistrimin e fermave blegtorale*

Tregjet që vizituam sipas gjykimit tonë janë qendra të përhapjes së sëmundjeve infektive mes kafshëve dhe njerëzve që punojnë në këto qendra, ato duhet të identifikohen si pika kritike të kontrollit të rreptë veterinar. Certifikata e lëvizjes është një nga dokumentet e nevojshme për të vërtetuar gjendjen shëndetësore të kafshës por edhe origjinën e saj. Ky monitorim i rëndësishëm nga strukturat e AKVMB-së, ishte pjesërisht efektiv, pasi në treg tregtohen kafshë pa certifikata veterinare të lëshuara nga veterineri i shërbimit dhe të paidentifikuara (pa matrikuluara).

Tregu i Rrogozhinës, si një nga më të njohurit për një pjesë të Shqipërisë së Mesme, Myzeqesë apo qarqeve të Beratit dhe Skraparit në 10-20% të kafshëve ishin pa ndercertifikata lëvizje dhe pa matrikuj ose matrikuj të rënë, veçanërisht ato të llojit të imëta. Tregu hapet shumë herët në orën 04 të mëngjesit, në këtë orë duhet të jetë i pranishëm edhe veterineri i kontrollit, por nuk ndodh në shumicën e rasteve. Duke qenë një numër i konsiderueshëm i kafshëve pa certifikatë veterinare, për rrjedhojë nuk dihet origjina dhe sëmundshmëria e kafshëve, duke paraqitur kështu rrezik për përhapjen e sëmundjeve tek kafshët dhe për konsumatorin. Disa nga pronarët e kafshëve nuk ishin mbarështues të kafshëve, por thjesht tregtarë. Nga intervistat me ta, ata nuk ishin në dijeni të certifikatave të lëvizjes së kafshëve dhe sanksioneve që mund të merrnin për mungesën e tyre. Nuk kishte gropa dezinfektimi në hyrje të tregut për kafshë dhe mjetet e transportit, nuk respektoheshin masat higjienike dhe të biosigurisë.

Tregu Tapizës, si një nga më të njohurit në Tiranë, Krujë dhe Durrës e më gjerë, nga vizitat dhe verifikimet tona rezultoi se në treg kishte afërsisht 10 deri në 20% të kafshëve pa matrikuj ose me matrikuj të rënë dhe për rrjedhojë pa certifikata veterinare e si pasojë pa asnjë gjurmim të sëmundjeve infektive të kafshëve në treg. Disa nga pronarët e kafshëve që nuk ishin mbarështues të kafshëve por thjesht tregtarë dhe disa fermerë, nuk kishin informacion për certifikatat e lëvizjes së kafshëve. Tregu nuk kishte gropa dezinfektimi në hyrje për kafshë dhe mjetet transportit, nuk respektoheshin masat higjienike dhe të biosigurisë.

Tregu i Shupenzës, si një nga më të njohurat në Dibër, Burrel e Bulqizë e më gjerë, nga vizita dhe verifikimet tona rezultoi se në treg kishte 10 deri në 20% të kafshëve pa certifikata lëvizje, apo pa matrikuj dhe për rrjedhojë pa asnjë gjurmim të sëmundjeve infektive të kafshëve në treg. Disa nga tregtarët dhe fermerët që intervistuaam nuk kishin informacion mbi certifikatat veterinare të lëvizjes së kafshëve. Nuk

kishte gropa dezinfektimi në hyrje të tregut për kafshët dhe mjetet transportit, nuk respektoheshin masat higjienike dhe të biosigurisë.

Në Shqipëri, tregtarët (**tregtarët e kafshëve**) nuk raportojnë për lëvizjen e kafshëve në tregjet e shumicës së kafshëve. Tregtarët janë një hallkë e ndërmjetme që nuk janë konsideruar nga kuadri rregullator dhe autoritetet veterinare që të regjistrohen si njësi blegtorale në sistemin RUDA, kjo është një mangësi në drejtim të kontrollit të lëvizjes së kafshëve dhe gjurmimit të sëmundjeve, pasi tregtarët realizojnë një volum të madh të transportit dhe shitjes në të gjitha tregjet e vendit. Rregullimi dhe kontrolli i tyre si njësi blegtorale, do të ndikojë që të dhënat për lëvizjen e kafshëve në Shqipëri të jenë më të sakta, kjo do të rriste efektivitetin e sistemit RUDA dhe burimeve të tjera të AKVMB-së. Ne vizituam edhe disa thertore në 4 DRVMB, vumë re se ka ende thertore që nuk kanë kompjuter dhe lidhje interneti për funksionimin e sistemit RUDA, për pasojë verifikimi në kohë reale i certifikatave të lëvizjes dhe çregjistrimet nuk kryhen në kohë reale në sistem.

AKU nëpërmjet sektorit të inspektimit në PIK në qendër dhe drejtorive rajonale përkatëse në qarqe është përgjegjëse për parandalimin e hyrjes dhe përhapjes së sëmundjeve nga importi i kafshëve të gjalla me sëmundje të ndryshme infektive, me synim rritjen e sigurisë ushqimore dhe mbrojtjen e konsumatorit. .

Në ligjin nr. 10465, datë 29.9.2011 nëPër Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë i ndryshuar, neni 33, thuhet se importi, eksporti dhe transiti i ngarkesave të kafshëve të gjalla lejohen vetëm në pikat e inspektimit kufitar (PIK) dhe janë objekt për kontrollin veterinar nga inspektorët veterinar kufitar. Në manualin e AKU për disa procedura teknike që duhet të ndiqen nga PIK gjatë importimit të kafshëve të gjalla dhe produkteve shtazore në Shqipëri, ¹³ në pikën 4.3 MOSTRIMI thotë se: Për të përcaktuar gjendjen shëndetësore të kafshëve mund të jetë e nevojshme të merren mostra për analiza (serologjike ose të tjera); - çdo muaj ose çdo vit në rastet kur ka shumë pak ngarkesa, frekuenca e marrjes së mostrave duhet të shfaqet me një minimum prej 3% të ngarkesave. Mostrat duhet të merren nga të paktën 10% e kafshëve të ngarkesës ose nga të paktën 4 kafshë.

Nga rishikimi i politikës së importit të kafshëve, raportet dhe analizat e AKU-së për veprimtarinë dhe mbikëqyrjen e PKI-së, pyetësorët dhe intervistat me stafin dhe vizitat në pikën kufitare të Kapshticës, Kakavijës dhe Bllatës në lidhje me inspektimin dhe kontrollin e sëmundjeve të kafshëve që janë importuara në vendin tonë në periudhën 2019-2021, u konstatua se gjatë inspektimit të kafshëve nuk u mbuluan çështje kritike si vlerësimi i gjendjes shëndetësore për çdo inspektim për të kontrolluar dhe parandaluar sëmundjet e kafshëve. Inspektorët i kushtuan më shumë vëmendje vetëm lejeve dhe certifikatave të qarkullimit nga vendet eksportuese të përcaktuara në urdhrat e ministrit të MBZHR-së si dhe ndalimeve të importit nga vendet që kanë statusin e sëmundjes infektive. Kafshët inspektohen për të përcaktuar gjendjen

¹³ http://aku.gov.al/wp-content/uploads/2016/06/Manual_per_Pikat_e_Inspektimit_Kufitar1-Urdheri-

e tyre shëndetësore dhe kjo përfshin vetëm vlerësimin vizual, **por nuk kanë marrë mostra kafshësh për analiza laboratorike** në PIK. Në pikat kufitare nuk kishte qendra karantine, paketa mjekësore dhe minilaboratorë, të cilat janë kritike për inspektime efektive. Veterinerët e AKU nuk kanë akses në sistemin RUDA, pasi vetë sistemi nuk është krijuar për të pasur atributet e përdoruesve të veterinerëve të PIK. Sa më lart rezultoi se:

Gjetje nga auditimi:

31. Në shumicën e tregjeve dhe në një pjesë të mirë të thertoreve, veterinerët e kontrollit nuk kanë akses të plotë në sistemin RUDA, gjithashtu lëvizja e kafshëve me certifikatë veterinarë, identifikimi dhe regjistrimi i tyre **është një objektiv** i paarritur plotësisht nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe i Mbrojtjes së Bimëve. Certifikatat e lëvizjes që lëshohen, nuk plotësohen me të gjitha të dhënat, në lidhje me destinacionin e saktë të lëvizjes, detyrim ligjor i veterinerëve, duke riskuar sigurinë ushqimore pasi ndalohej lëvizja ose transportimi i kafshëve ose kafshëve të paidentifikuara, në të cilat nuk janë kryer masat e programit shtetëror të profilaksisë¹⁴.

32. Tregtarët e kafshëve nuk njihen si njësi e veçantë blegtorale. Tregjet e kafshëve nuk kanë gropa për dezinfektimin e kafshëve apo mjetet e transportit në hyrje, për pasojë çënojnë sigurinë ushqimore të konsumatorit.

33. Gjatë periudhës 2019-2020, AKU nuk ka kryer asnjë analizë laboratorike për të identifikuar sëmundjet e kafshëve në PIK siç parashikohet në manualët që duhet të ndiqen në PIK, pasi kërkohet që frekuenca e marrjes së mostrave të jetë **minimale prej 3% të ngarkesave**. Gjithashtu, mostrat duhet të merren nga të paktën 10% e kafshëve të ngarkesës ose nga të paktën 4 kafshë. Inspektorët e AKU në PIK nuk kanë akses dhe attribute për të përdorur sistemin RUDA për të regjistruar kafshët sipas destinacioneve të tyre përkatëse për thertore ose ferma të remontit. Mungesa e marrjes së mostrave në PIK nga kafshët për testime më të thelluara, dhe mjaftueshmëria vetëm me inspektimet fizike të tyre, si dhe mungesa e qendrave të karantinës¹⁵, tregon për një performancë jo efektive të Autoritetit Kombëtar të Ushqimit në zbatimin e politikave të inspektimit dhe kontrollit të kafshëve të gjalla gjatë importit në PIK, duke ndikuar në uljen e sigurisë ushqimore në vend. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 86-89, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

25. Mungesa e funksionimit efektiv të tregjeve sjell rritjen e mundësisë së përhapjes së sëmundjeve infektive të kafshët dhe për rrjedhojë ul efektivitetin e masave profilaktike të marra nga shërbimet veterinarë dhe të sistemit RUDA në tërësi.

26. Mospërdorimi i sistemit Ruda si pasojë e mungesës së aksesit të veterinerëve të kontrollit të tregjeve në kohë reale për kontrollin e certifikatave të lëvizjes së kafshëve, ka ulur efektivitetin e këtij sistemi.

27. Performanca e sistemit Ruda paraqitet e dobët si rezultat i mungësës së aksesit të inspektorëve veterinarë të PIK për të ndërhyrë në popullimin e tij me të dhënat për kafshët e importuara në Shqipëri në kohë reale si dhe për lëvizjen e kafshëve të importuara nga DRVMB-të.

Rekomandime:

33. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, të hartojnë një memorandum bashkëpunimi me Drejtorinë e Përgjithshme të Policisë së Shtetit, për të përgatitur inspektime të përbashkëta dhe të vazhdueshme në pikat kritike, si tregjet e kafshëve dhe rrugët për të ndaluar lëvizjen e kafshëve të pacertifikuara si dhe të bashkëpunojnë e Bashkitë për përgatitjen e një programi dhe mbikëqyrjen e zbatimit të tij për përmirësimin e kushteve higjeno-sanitare dhe dezinfektimin e kafshëve në hyrje të tregjeve.

Brenda 6 muajit të parë të vitit 2023

¹⁴Ligji nr. 10465, datë 29.9.2011 “Për Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë” i ndryshuar.

¹⁵<https://rr-africa.oie.int/en/news/new-oie-terrestrial-codes-available-for-download-in-pdf-2021/> Neni 5.6.2.

34. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve të marrin masa për hapjen e aksesit në sistemin RUDA për "veterinerët e shërbimit" dhe "veterinarët e kontrollit" që lëshojnë "certifikatat e lëvizjes" në sistemin RUDA, në të gjitha feramat, tregjet e thertoret e vendit.

Brenda 6 mujorit të parë të vitit 2023

35. Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve të bashkëpunojë me Bashkitë për përgatitjen e një programi dhe mbikëqyrjen e zbatimit të tij për përmirësimin e kushteve higjeno-sanitare dhe dezinfektimin e kafshëve në hyrje të tregjeve.

Brenda 6 mujorit të parë të vitit 2023

36. Autoriteti Kombëtar Veterinar e Mbrojtjes së Bimëve të marrë masa që tregtarët e kafshëve të regjistrohen dhe kodohen si ñnjësi blegtorale dhe të regjistrohen në sistemin RUDA.

Brenda 6 mujorit të parë të vitit 2023

37. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural të rishikojë politikat dhe procedurat e kontrollit të kafshëve në import në përputhje me Kodin e Tokës së Shëndetit të Kafshëve, të zhvillojë gjithashtu sistemin RUDA për t'i dhënë akses popullimit të sistemit për kafshët e importuara në pikat e kalimit kufitar.

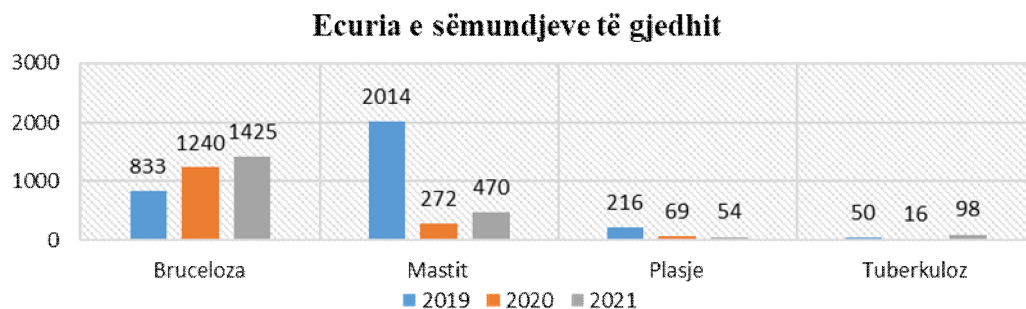
Brenda 6 mujorit të parë të vitit 2023

Gjurmimi i sëmundjeve infektive, gjedhit etj.

Shpërthimet e sëmundjeve të kafshëve mund të prekin një numër të madh kafshësh, duke rezultuar në pasoja të rënda ekonomike, duke përfshirë shkallën e lartë të vdekshmërisë, shkallën e lartë të sëmundjeve dhe humbjen e prodhimit. Shpërthimet e sëmundjeve të kafshëve mund të ndikojnë gjithashtu në shëndetin e njeriut pasi disa nga sëmundjet janë zoonotike (të përhapura nga kafshët te njerëzit). Humbja e kafshëve dhe e mjeteve të jetesës nga shpërthimi i sëmundjeve të kafshëve mund të ketë pasoja të rënda psikologjike për fermerët e prekur dhe ata të ekspozuar ndaj kafshëve.

Gjatë periudhës 2019-2021 është zbatuar mbikëqyrja pasive ku kafshët testohen vetëm nëse shfaqin simptoma klinike dhe nëse zbulohen simptoma raportohen tek autoritetet. Mbikëqyrja pasive është e vazhdueshme dhe nuk kufizohet në një periudhë të caktuar kohore, përmes saj kursehen të ardhurat, sepse burimet nevojiten vetëm nëse dyshohet për sëmundje. Një disavantazh jo i parëndësishëm i mbikëqyrjes pasive është potenciali për nën-raportim dhe rrjedhimisht mundësia e dështimit për të siguruar informacion të besueshëm mbi gjendjen aktuale të sëmundjeve të një popullate kafshësh. Megjithatë, mbikëqyrja pasive luan një rol të rëndësishëm në sistemet e paralajmërimit të hershëm.

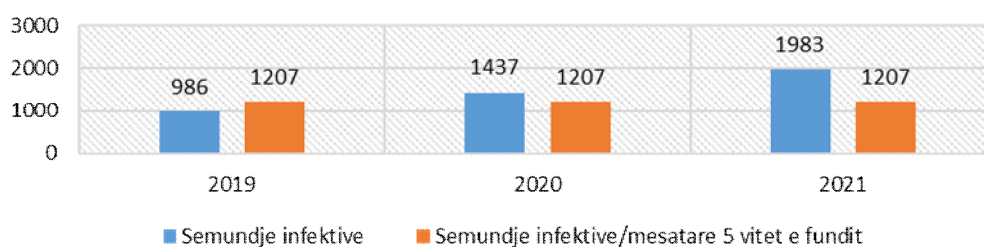
Inventari total i gjedheve në fund të vitit **2021 në Shqipëri ishte 306,776 krerë**. Sëmundjet më të rëndësishme që prekin tufën e kafshëve në Shqipëri sipas të dhënave të sistemit RUDA (grafiku nr. 2), kanë qenë "bruceloza e gjedhit", "tuberkulozi i gjedhit", "plasja" dhe "mastiti" etj. Sipas të **dhënave të mbikëqyrjes pasive për sëmundjet të raportuara në sistem si të dyshuara të "tuberkulozit të gjedhit"** rezulton se; 50 raste janë raportuar në vitin 2019; 16 raste janë raportuar në vitin 2020 dhe në vitin 2021 janë raportuar 98 raste. Raste të reja të dyshuara me ñbrucelozë të gjedhitò konstatohet çdo vit, kjo sëmundje përbën më shumë se 59% të sëmundshmërisë së gjedhit. Përkatësisht në vitin 2019 ishin 833 raste, në vitin 2020 ishin 1240 raste dhe në vitin 2021 ishin 1425 raste.

Grafiku nr 2. Punoi: grupi i auditimit. Burimi sistemi RUDA

Pavarësisht përpjekjeve për uljen e sëmundshmërisë së kafshëve në vend, AKVMB nuk ka arritur të parandalojë dhe kontrollojë shpërthimet dhe përhapjen e disa sëmundjeve të kafshëve në vend. Trendi i rasteve të raportuara të sëmundjeve të kafshëve për një periudhë trevjeçare nga viti 2019 deri në vitin 2021 (grafiku nr. 3), tregon për një rritje në dy vitet e fundit. Në vitin 2021 krahasuar me mesataren e 5 viteve të fundit është 164%, ndërsa rritja në vitin 2020 është 119%.

Performanca krahasuar me nivelin mesatar të sëmundjes në 5 vitet e fundit.

Grafiku nr.3. Punoi: grupi i auditimit. Burimi sistemi RUDA.

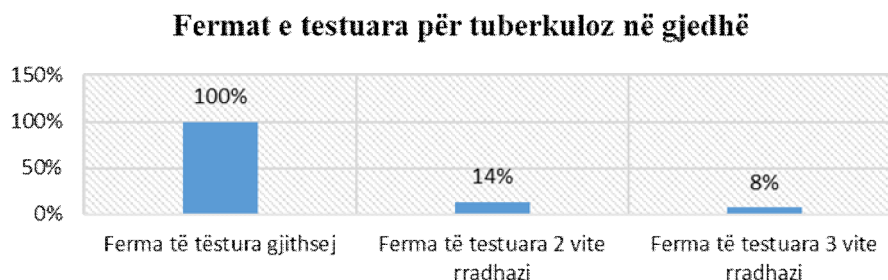
Gjatë periudhës së auditimit, MBZHR dhe AKVMB, kanë hartuar dhe zbatuar programe të mbikqyrjes aktive për “tuberkulozin e gjedhit”, në vitin 2019 janë testuar 20332 krerë **ku në testin e parë** kanë rezultuar pozitivë 64 krerë, në vitin 2020 janë testuar 22486 krerë, ku kanë dalë 100 krerë pozitive dhe në vitin 2021 janë testuar 24741 krerë, ku kanë dalë pozitivë 134 krerë.

Sipas objektivit të Strategjisë për Mbrojtjen e Konsumatorit dhe Mbikëqyrjen e Tregut 2014-2020, për zbulimin e sëmundjes së tuberkulozit të gjedhit duhet të testohen 10% e krerëve në vit; **ndërsa në fakt është realizuar 7.3% .**

Nga krahasimi i të dhënave për periudhën trevjeçare të auditimit, rezultoi se gjatë zbatimit të programit të monitorimit janë kryer dy ose më shumë teste për të njëjtët matrikuj gjithsej 18521 krerë për të njëjtat matrikuj ose 27% ¹⁶, kundrejt 49,135 krerëve që janë testuar vetëm një herë. E njëjta situatë është vërejtur edhe për fermat ku gjatë viteve 2019-2021 janë kryer teste në 4014 ferma, nga të cilat në 556 ferma

¹⁶ Të njëjtat kafshë janë testuar në dy ose më shumë vite radhazi 2019,2020,2021

ose 14% (Grafiku nr. 4) e totalit janë testuar si gjatë vitit 2019 ashtu edhe në vitin 2020, ndërsa 326 ferma. ose 8% janë kampionuar për testim në vitin 2021¹⁷.

Grafiku nr.4. Punoi: grupi i auditimit. Burimi sistemi RUDA

AKVMB ka ndërmarrë disa programe të gjurmimit për sëmundje të tjera për vitet 2019-2021. Në vitin 2021 për sëmundjet infektive si; ñGjuha e bluò janë marrë për analizë 401 mostra, për ñ FMD” janë marrë për analizë 374 mostra, për ñartriti encefalitò janë marrë 401 mostra, ndërsa për ñbrucelozën e gjedhitò janë marrë 40,111 mostra në vitin 2021 te gjedhët ku 46 krerë janë konfirmuar pozitivë në ISUV, ndërsa në vitin 2020 janë testuar 1015 ferma me 22,324 krerë gjedhë. Për të gjitha këto programe monitorimi, të dhënat në sistemin RUDA nuk janë të plotësuara dhe të lidhura me statusin e matkulimit të kafshëve. Objektivi sipas strategjisë për gjurmimin e brucelozës në gjedhë ka qenë 10% e krerëve në vit¹⁸, ndërsa është i realizuar **në fakt 7.2% e krerëve**.

Sipas një studimi të pavarur të vitit 2018, nga Akademikët e Fakultetit të Mjekësisë Veterinare Kamëz, për sëmundjen e ñtuberkulozit të gjedhitò, ka rezultuar se prevalenca e ñtuberkulozit të gjedhitò në një kampion prej 141 krerësh ishte 1,4%¹⁹. Gjithashtu nga një tjetër studim i pavarur i vitit 2019, po nga Akademikët e Fakultetit të Mjekësisë Veterinare Kamëz, paraqitet një situatë më e rënduar për ñbrucelozën e gjedhit”, për të cilën MBZHR ka një program për mbikëqyrje aktive. Nga studimi i pavarur mbi seroprevalencën e përgjithshme të tufës për sëmundjen e "brucelozës së gjedhit" në popullatën e gjedhit të testuar viça ishte 55%, ndërsa prevalenca mesatare e përgjithshme brenda tufës (duke përfshirë vetëm tufat pozitive) ishte 38.3%. U identifikuan tre shtame B. abortus, dy nga nyjet limfatike supra-mamare të dy lopëve dhe një nga epididymis e një demi seropozitiv²⁰. Kjo tregon një prani të lartë të ñbrucelozës së gjedhitò në Shqipëri.

Gjetje nga auditimi:

34. Nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, ka rezultuar një testim i ulët i kafshëve në fazën e zbatimit të mbikëqyrjes aktive për "tuberkulozin e gjedhit" Në sistemin RUDA nuk janë të populluara të dhënat e gjurmimit të sëmundjeve **"bruceloza në gjedhë", "gjuha blu", "FMD" dhe "encefaliti i të imëtave"**, me qëllim ruajtjen e shëndetit publik dhe shëndetit të kafshëve nga sëmundjet zoonotike të transmetueshme nga kafshët. Mungesa e realizimit të plotë/pjesëshëm të objektivave strategjike nga MBZHR, në vlerësimin tonë tregon mungesë koordinimi ndërmjet strukturave të MBZHR-së dhe institucioneve të varësisë, në bashkërendimin e

¹⁷Janë testuar 556 ferma për 2 vite rradhazi, për shembull si në vitin 2019 ashtu edhe në vitin 2020, ndërsa 326 ferma janë testuar në tre vitet 2019,2020,2021. iii) Zgjedhja e mostrës së Kodit të Shëndetit të Kafshëve Toka të OIE. Metodatat e kampionimit të bazuara në probabilitet, si: - kampionimi i thjeshtë i rastësishëm - kampionimi në grup - kampionimi i shtresuar - kampionimi sistematik - kampionimi i bazuar në rrezik.

¹⁸Strategjia për Mbrojtjen e Konsumatorit dhe Mbikëqyrjen e Tregut 2014-2020

¹⁹<https://juniperpublishers.com/jdvs/JDVS.MS.ID.555710.php> studimi 2018 i z.Xh Koleci dhe znj.A Cone Faculty of Veterinary Medicine

²⁰<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32134953/> studimi i vitit 2019 **Fero E**, Juma A, Koni A, Boci J

veprimeve dhe marrjen e masave konkrete për arritjen e objektivave strategjike, të cilat synojnë përfundimisht të kontrollojnë deri në çrrënjosjen e sëmundjeve infektive të kafshëve.

35. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nuk ka arritur objektivat strategjike të SMKMT 2014-2020 për gjurmimin e sëmundjes infektive të "tuberkulozit të gjedhit" dhe "brucelozës së gjedhit" të cilat u realizuan **përkatësisht 7.3% dhe 7.2% të gjendjes të gjedheve** në vend, kundrejt 10% të parashikuar në SMKMT. (*Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 88-90, të Raportit të Auditimit*).

Konkluzione:

28. MBZHR-ja ka lënë jashtë planit në programet e monitorimit një numër më të madh kërresh për testim për shkak të mungesës së buxhetit të nevojshëm për këtë aktivitet, duke cuar në një pasqyrim jo të plotë të prevalencës së tuberkulozit të gjedhit në vend. Sistemi RUDA rezulton të mos jetë populluar me të dhënat e monitorimit për 4 sëmundje (sic janë: "bruceloza në gjedhë", "gjuha blu", "FMD" dhe "encefaliti i të imëtave").

Rekomandime:

38. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural në bashkëpunim me Autoritetin Kombëtar Veterinar për Mbrojtjen e Bimëve, të shtojë fondet për, çrrënjosjen e "tuberkulozit të gjedhit" e "brucelozës së gjedhit", rritjen e numrit të testeve, kryerjen në kohë të fushatës vaksinimit të "brucelozës së të imëtave dhe programeve të monitorimit të sëmundjeve për të cilat realizohet mbikëqyrje aktive.

Brenda 6 muajit të parë të vitit 2023

39. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, të hartojë dhe miratojë strategjinë e re të zhvillimit të sektorit veterinar, pjesë e së cilës duhet të jenë objektivat e pa realizuara deri në fund të vitit 2020.

Brenda 6 muajit të parë të vitit 2023

Imunizimi si masë profilaktike për çrrënjosjen e sëmundjeve infektive të kafshëve.

Kontrolli i sëmundjeve infektive si "dermatofitoza nodulare" në gjedhë, "bruceloza" në të imëta dhe "plasjes" në gjedhë dhe të imëta etj, nuk është e mundur pa një sistem të besueshëm identifikimi dhe regjistrimi (RUDA), kontrolli të lëvizjes së kafshëve, rritje të kapacitetit të inspektimit dhe monitorimit, rritje të kapacitetit laboratorik, rritje të burimeve financiare dhe njerëzore të trajnuara etj. Këto parakushte janë të zbatueshme për kontrollin dhe çrrënjosjen e të gjitha zoonozave tek gjedhët, të imëtave, derrat, shpendët dhe njëthundrakët, etj.

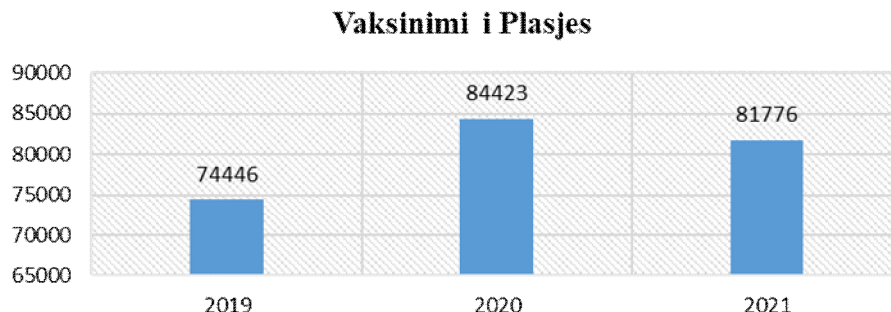
Në fushën e shëndetit të kafshëve, MBZHR prej vitesh ka miratuar programe të profilaksisë veterinarë ²¹. Ku krahas programit të gjurmimit të sëmundjeve infektive që trajtuam më sipër, ka zhvilluar programe të rregullta për zbatimin e; -vaksinimi i kafshëve kundër "plasjes"; -vaksinimi i kafshëve të imëtave kundër "brucelozës"; -vaksinimi kundër "dermatofitozës nodulare" të gjedheve.

Grupi i auditimit mori në shqyrtim raportet dhe analizat e MBZHR-së dhe të dhënat në sistemin RUDA, përmes të cilave konstatuam se në Shqipëri vitet e fundit ka pasur një tendencë inkurajuese të rënies së numrit të rasteve të sëmundjeve zoonotike të njerëzimit. Një nga faktorët kryesorë të kësaj rënieje është vaksinimi masiv i kafshëve, i cili duhet ruajtur dhe përmirësuar më tej përmes zbatimit të rreptë të masave veterinarë të shëndetit të kafshëve.

Sëmundja e "plasjes", e cila është një sëmundje që mund të haset në të gjitha llojet e gjitarëve duke përfshirë dhe njeriun është endemike në vend. Nga rishikimi i raporteve dhe analiza e të dhënave në

²¹Ligji nr.10 465, datë 29.9.2011 "Për shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë" Neni 28 pika 2. Ministri urdhëron zbatimin e vaksinimit në rast të përhapjes në shkallë të gjerë të një ose disa sëmundjeve.

sistemin RUDA për vitet 2019-2021, numri i shpërthimeve të saj është 51 shpërthime në vitin 2019, 54 shpërthime në 2020 dhe 53 shpërthime në vitin 2021. Progresi i vaksinimit kundër ñplasjesò për periudhën 2019-2020 është si më poshtë (grafiku nr. 5).

Grafiku nr. 5. Grupi i auditimit ka punuar. Burimi sistemi RUDA

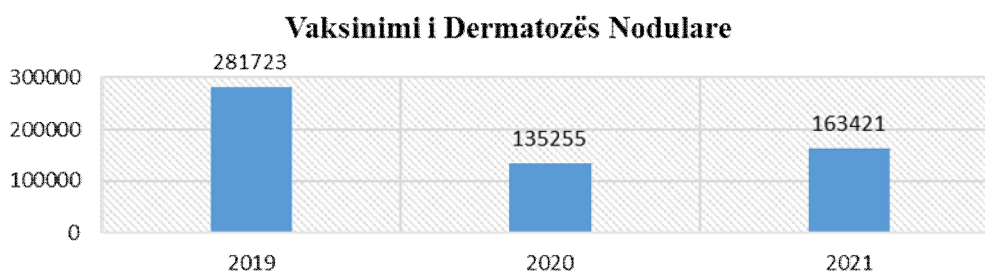
Vaksinimi ndaj plasajes bazohet në një program kontrolli sipas të cilit, vaksinimi i kafshëve bëhet bazuar në një vlersim risku, në cdo vatër të shfaqur kryhet vaksinimi 3 vjet rrjesht pas shpërthimit, si një nga masat kryesore për të luftuar dhe çrrënjosur sëmundjen. MBZHR dhe AKVMB kanë vepruar në përputhje me programet e miratuara. Sistemi RUDA ka qenë efektiv, në përcaktimin e zonave dhe në planifikimin e të gjitha masave profilaktike, përfshirë edhe vaksinimin e stokut përkatës të kafshëve në këto zona.

Nga shqyrtimi i raporteve të vaksinimit dhe nga hulumtimi i sistemit RUDA kemi vërejtur se, **sistemi nuk ofron informacion për identifikimin individual të kafshëve të vaksinuara**, vaksinimi nuk lidhet me matrikulimin e kafshëve por vetëm në nivelin e njësisë blegtorale.

Vaksinimi i sëmundjes "Dermatoza nodulare", e cila është një sëmundje, që përhapet nga vektorët e gjedhëve dhe karakterizohet nga shfaqja e nyjeve të lëkurës tek kafshët kryesisht te gjedhet. Shpërthimet e saj shkaktojnë humbje të konsiderueshme ekonomike në vendet e prekura, Sëmundja prek shumë gjedhet, ndikon në prodhimin, ul rendimentin e qumështit, shkakton dëmtim të lëkurës, abort dhe infertilitet.

Që nga viti 2016 ku janë konstatuar 3611 shpërthime, incidenca e kësaj sëmundjeje ka rënë në 1 rast në vitin 2019 si i dyshuar, zero shpërthime në vitin 2020 dhe zero shpërthime në vitin 2021.

Ecuria e vaksinimit të "dermatozës nodulare" është si më poshtë (grafiku nr. 4), nga një vaksinim pothuajse 100% i kafshëve në vend në vitin 2019, ka rënë në rreth 50% vaksinimi i gjedhit në dy vitet 2020 dhe 2021.

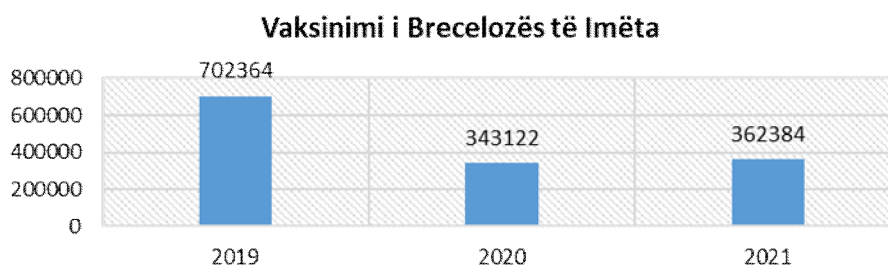
Grafiku nr.6. Punoi: grupi i auditimit. Burimi sistemi RUDA

Programet e vaksinimit të "dermatozës nodulare" zbatohen mirë nga MBZHR dhe AKVMB, duke iu referuar pothuajse zero rezultateve të shfaqjes së sëmundjes së ñdermatozës nodulareò nga survejimi aktiv dhe pasiv i raportuar në sistemin RUDA.

Për sa i përket "dermatozës nodulare" ashtu si edhe për "plasjen" **vaksinimi nuk lidhet me identifikimin e kafshëve (matrikulimin) në sistemin RUDA**, duke mos bërë të mundur që kafshët e vaksinuara të identifikohen në sistem.

Vaksinimi i "brucelozës" tek delet e dhitë, e cila është një sëmundje subakute deri në kronike, shenjat klinike shpesh janë të padukshme. Në shumë pjesë të botës, bruceloza vazhdon të përbëjë një rrezik serioz për shëndetin e njeriut. Katër nga llojet e "brucelozës" janë patogjene për njerëzit, nga të cilat B. melitensis " dhe ñB. abortiò konsiderohet si shumë patogjene. Efekti i programit mbarëkombëtar i vaksinimit në Shqipëri që prej vitit 2012, kanë ulur incidencën e ñbrucelozës tek njerëzit.

Sipas sistemit RUDA, numri i të imëtave në Shqipëri është 2,177,119. Shkalla e vaksinimit të "brucelozës" në raport me stokun e krerëve të të imëtave, në vitin 2019 ishte 32%, në 2020 ishte 16% dhe në 2021 ishte 17% (grafiku nr. 7).

Grafiku nr.7. Punoi: grupi i auditimit. Burimi sistemiRUDA

Referuar Strategjisë për Mbrojtjen e Konsumatorit dhe Mbikëqyrjen e Tregut 2014-2020 parashikohej realizimi i vaksinimit 25% në vitin 2019 remonti, ndërsa në vitin 2020 ishte parashikuar 100% e tufës. Në gjykimin e grupit të auditimit vlerësojmë se MBZHR nuk i është përmbajtur strategjisë për numrin e krerëve të të imëtave të vaksinuara në vitin 2020, vit në të cilin shpërtheu pandemia njerëzore Covid 19. Por edhe në vitin 2021 niveli i vaksinimit është mjaft i ulët, gjë që tregon për një ndryshim në kushtet e strategjisë së vaksinimit për të luftuar e çrrënjosur "brucelozën" tek të imëtat.

Ashtu si me dy sëmundjet e tjera, edhe për **vaksinimin e ñbrucelozës** ajo **nuk lidhet me matrikulimin në sistemin RUDA**, duke e bërë të pamundur identifikimin e detajuar të kafshëve të vaksinuara.

Nga rishikimi i raporteve të sistemit RUDA dhe intervistave me drejtues dhe veterinerëve në bazën, u bë e qartë se fushata e vaksinimit ka nevojë për një koordinim më të rreptë nga niveli qendror. Në disa raste, AKVMB-të miratuan një qasje që ishte përshtatur me rrethanat lokale, por përshtatja ndryshonte nga strategjia kombëtare e miratuar, kjo është veçanërisht e vërtetë për vaksinimin masiv të kafshëve në vend të kafshëve të remonit. Një mospërputhje e rëndësishme ishte koha e vaksinimit. Vetë programet e vaksinimit përgatiten dhe nënshkruhen nga ministri i MBZHR-së me vonesë, gjatë tremujorit të dytë të vitit kur normalisht duhej të fillonte vaksinimi. Gjithashtu për shkak të procedurave të gjata për furnizimin me vaksina apo kontraktimit me klinikat veterinarë private, fillimi i vaksinimit u vonua vazhdimisht duke humbur kështu kohën më të përshtatshme për vaksinimin e ñbrucelozës në pranverë. Në Pranverë shumica e kafshëve janë gati për vaksinim pasi në fillim të Qershorit migrojnë në kullotat verore, në shumicën e rasteve jashtë rretheve apo qarqeve në zona të mbuluara nga mjekë të tjerë veterinerë. Gjithashtu u vu re se gjatë fushatave të vaksinimit, disponoheshin dhe përdorehin 50 ose 25 doza të paketuara në një flakon, të cilat kur hapeshin ato duhet të përdoren brenda 6 orëve. Humbja e dozave të vaksinës në kushte të tilla është e pashmangshme edhe për shkak të numrit të vogël të kafshëve në fermave të vogla, kështu që disa

veterinerë shmangin hapjen e një shisheje të re vaksine nëse vetëm disa kafshë duhet të vaksinohen brenda një tufe, veçanërisht kur vaksinohen vetëm kafshët e remontit. Sa më sipër rezultoi se:

36. Megjithëse baza e të dhënave RUDA mbështetet në regjistrimin e matrikujve individuale të gjedhit dhe të imëtave për identifikimin e kafshëve, statusi i vaksinimit të një kafshe nuk njihet dhe për pasojë statusi i vaksinimit të kafshëve individuale është i pamundur të gjurmohet në zbatimin efektiv të masave dhe programeve veterinarë për garantimin e shëndetit të kafshëve dhe mbrojtjes së konsumatorëve

37. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural për vaksinimin e sëmundjes "brucelozës" nuk i është përmbajtur objektivave strategjike të SMKMT 2014-2020 sipas të cilave në vitin 2020 duhet të vaksinohet 100% e numrit të krerëve dhe në fakt është vaksinuar vetëm 16% e numrit të tyre. Programet e vaksinimit, si dhe fondet e planifikuara dhe prokurimet përkatëse për zbatimin e tyre vonohen nga MBZHR, duke shkaktuar vonesa në fillimin e fushatës së vaksinimit, veçanërisht për fibruclozën e të imëtave dhe duke riskuar në këtë mënyrë përhapjen e sëmundjeve zoonotike dhe transmetimin e tyre nga kafshët te njerëzit. *(Më hollësisht trajtuar në faqet nr. 91-94, të Raportit të Auditimit).*

Konkluzione:

29. Niveli i ulët i vaksinimit të krerëve, ndikon negativisht në planifikimin dhe zbatimin efektiv të fushatës së vaksinimit, veçanërisht për vaksinimet e remontit. Gjithashtu ndikon në moskryerjen e saktë të gjurmimit dhe lëvizjes së kafshëve sidomos nga ferma në thertore menjëherë pas vaksinimit, ose në tregje për të mos u ri-vaksinuar kur ndërrojnë pronarët, si dhe për të vlerësuar reagimin imunitar pas vaksinimit në kafshët e remontit, etj.

Rekomandime

40. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, të marrin masat për zhvillimin e sistemit RUDA për të mundësuar njohjen e statusit individual të kafshëve që janë vaksinuar ose testuar në programet e monitorimit të sëmundjeve.

Brenda 6 mujorit të parë të vitit 2023

5. PËRMBLEDHJE

Raporti i auditimit të performancës në MBZHR me temë "Efektiviteti i Menaxhimit të Sistemit të Identifikimit dhe Regjistrimit të kafshëve, RUDA", krahas evidentimit të kornizës legislative mbi të cilën duhet të përputhet organizimi dhe funksionimi i këtij sistemi ka synuar gjithashtu të krijojë një tablo të qartë mbi funksionin e dy sektorëve në Drejtorinë e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë (Sektori i Epidemiologjisë dhe I&R të kafshëve si dhe sektori i shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve) por njëkohësisht dhe të 3 Institucioneve të varësisë me lidhje direkte në menaxhimin dhe përmirësimin e sistemit RUDA, që janë AKVMB, AKU dhe ISUV. Auditimi jonë nuk u fokusua thjesht në anën informatike të sistemit të identifikim dhe regjistrimit, por u përqendrua në të gjithë kompleksitetin e kësaj fushe që është:

Siguria Ushqimore e Konsumatorit e cila sigurohet nga shëndeti dhe mirëqenia e kafshëve.

Incidentët e ndodhura në të kaluarën në fushën e shëndetit dhe mirëqenies së kafshëve, të cilat kanë lënë pasojë domethënëse në shëndetin publik, për shkak të transmetimit të sëmundjeve zoonotike apo edhe të lëndëve mbetëse të dëmshme që gjenden në produktet ushqimore me origjinë shtazore, kanë treguar se një organizim i mirë i shërbimit veterinar, me një linjë vertikale të zinxhirit të komandës dhe llogaridhënies, mund të shmangë dukshëm risqet e transmetimit të sëmundjeve nga kafsha te njeriu. Prej vitit 2012 është vendosur sistemi elektronik i gjurmueshmërisë dhe hedhjes së të dhënave mbi *identifikimin, regjistrimin, sëmundshmërinë e kafshëve, lëvizjen e tyre dhe kontrollin e sëmundjeve* (sistemi RUDA), në të 36 rrethet e vendit të Shqipërisë.

Çfarë është sistemi i informacionit dhe regjistrimit RUDA dhe cili janë qëllimet e tij?

- ☐ Të grumbullojë informacionin veterinar dhe blegtoral (në cilësi dhe në kohë);
- ☐ Të mundësojë identifikimin dhe regjistrimin e fermave dhe kafshëve (demografia);
- ☐ Të mundësojë zbulimin e hershëm të sëmundjeve;
- ☐ Të monitorojë në mënyrë eficiente programet e kontrollit të sëmundjeve;
- ☐ Të mundësojë kthimin e përgjigjes dhe njoftimet alert.

Sistemi Ruda përmban raporte të ndryshme dhe ai nëpopullohet dhe ndepopullohet nga inspektorët (veterinerët e kontrollit) në zyrat përkatëse të shërbimit veterinar. Nisur nga ky fakt, auditimi ynë *përveç* fokusimit në drejtim të hartimit të planeve operacionale për realizimin e objektivave referuar strukturave përkatëse, monitorimit dhe zbatimit të objektivave strategjik, proces i cili është vendimtar për të vlerësuar arritjen e rezultateve të parashikuara, *u përqendrua* edhe në performancën dhe zbatimin e bazës ligjore të veterinerët e kontrollit dhe ata të shërbimit puna e të cilëve prej viti 2020 monitorohet nga AKVMB/ Drejtoria e Përgjithshme e krijuar sipas të VKM Nr. 683, datë 02.09.2020 nëPër krijimin, organizimin dhe funksionimin e autoritetit kombëtar të veterinarisë dhe mbrojtjes së bimëve dhe 4 Drejtorive Rajonale në Shkodër, Tiranë, Elbasan dhe Vlorë.

Në mënyrë të detajuar të gjitha mangësitë janë trajtuar hollësisht në këtë Raport Auditimi rast pas rasti si gjetje konkrete me konkluzionet përkatëse si dhe për çdo rast është rekomanduar mënyra e përmirësimit të tyre.

Nga auditimi u konstatua që buxheti i alokuar për shërbimet veterinare zë një peshë shumë të vogël krahasuar me buxhetin e MBZHR, rreth 5,2 % të tij ose 1,700,693 mijë lekë për një periudhë 3- vjeçare 2019-2021 kundrejt 32,8 mln lekë të buxhetit total të MBZHR, duke mos i dhënë prioritet këtij shërbimi kaq të rëndësishëm me ndikim të drejtpërdrejtë në sigurinë ushqimore dhe mbështetjen e fermerëve për motivimin dhe nxitjen në punën e tyre. Mungesa e burimeve financiare kundrejt shërbimit veterinar dhe strukturave në varësi të MBZHR të ngritura për këtë qëllim, ka sjellë një shërbim veterinar pjesërisht efektiv me probleme komplekse si në menaxhimin e burimeve njerëzore veterinare të strukturuara e ristrukturuara ashtu edhe në mungesë të një komunikimi efektiv, **si vertikal, ashtu edhe horizontal**, në të gjitha nivelet e hierarkisë së njësive.

Në DPPSUV në MBZHR nuk rezulton të ketë gjurmë të kryerjes së analizave për përcaktimin e objektivave dhe indikatorëve operacional në menaxhimin dhe monitorimin e funksionimit të sistemit RUDA, për periudhën 2019-2021, pa u krijuar ende Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë si Drejtori e Përgjithshme, sikundër, asnjë gjurmë mbi mënyrën se si është operuar për hartimin e planeve vjetore, grupit të punës së ngritur, minutave të analizave etj.

Ka munguar komunikimi efektiv, si vertikal, ashtu edhe horizontal, në të gjitha nivelet e hierarkisë së njësive, si dhe dokumentimi i veprimtarive, proceseve dhe transaksioneve, me qëllim që të sigurohet gjurma e duhur e auditimit për vijueshmërinë dhe monitorimin, veprime në kundërshtim me Ligjin Nr.10296, datë 08.07.2010, i ndryshuar, nëPër menaxhimin financiar dhe kontrollin në, nenin 16, pika 2, si dhe nenin 23.

U konstatua mungesë e theksuar monitorimi nga strukturat drejtuese të MBZHR dhe konkretisht ish Drejtoria e Derregullimit, lejeve, Licencave dhe Monitorimit në MBZHR për 2019 dhe sot Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Sigurisë Ushqimore, në vendosjen e targeteve për të matur performancën e klinikave veterinare private dhe bashkëpunimin me to, veprime në kundërshtim VKM nr.957 datë 07.12.2016 nëPër pagesën e kostos financiare të sistemit të identifikimit dhe të regjistrimit të kafshëve e fermave blegtorale nga fermerët dhe detyrimeve kontraktuale sipas kontratës tip, duke sjellë përdorim pa ekonomikitet, efience dhe efektivitet në vlerën *289,701 mijë lekë*, për periudhën 2017-2019.

Ajo që konstatohet pothuajse gjatë gjithë veprimtarisë për periudhën tonë në auditim si në MBZHR ashtu edhe në institucionet e varësisë në rastin konkret AKVMB, ka një numër të lartë urdhrash të miratuar nga Ministri por për asnjë nga këtë urdhra nuk ka relacion të punës së kryer për të pasqyruar punën e grupit të ngritur por dhe rezultatet e arritura ose jo në plotësimin e objektivave të urdhrit. Pra mungesa e gjurmës së

auditimit, e cila bën të mundur identifikimin e aktiviteteve, të personave që i zbatojnë ato dhe të personave që janë përgjegjës për to, ka sjellë menaxhim pa efikasitet, eficence dhe ekonomicitet të burimeve njerëzore dhe kjo është evidente te AKVMB, Drejtoria e përgjithshme si një institucion i ri i krijuar me shume vende vakant në sektorët kryesorë të saj. Drejtoria e Veterinarisë në AKVMB ka rezultuar pjesërisht efiçente edhe me rritjen e konsiderueshme të burimeve njerëzore dhe rrjedhimisht me shtimin e kostos financiare nga buxheti i Shtetit duke mos sjellë përmirësim në punën dhe performancën e DRVMB-ve në rajone për vitin 2021 e në vazhdim, si rezultat i mungesës së analizave operacionale nga Drejtoria e Veterinarisë në DP. Në raportin vjetor të DV në AKVMB, nuk janë dhënë arsyet e mos vaksinimit të gjithë fermave në sistemin RUDA, në të cilin janë aktive 58,560 ferma me të imta (të leshta+ të dhirta) dhe janë vaksinuar sipas sistemit RUDA vetëm 19,307 ferma ose 32,9 % e tyre.

Drejtoria e veterinarisë nuk ka përmbushur detyrat e saj sipas nenit 12/pika 2 të Rregullores së brendshme të veprimtarisë dhe funksionimit të AKVMB, me nr 1105, datë 09.08.2021, si dhe në analizën vjetore të Drejtorisë së Veterinarisë nuk ka raportim të kontrolleve të ushtruara në drejtoritë rajonale, numrin e subjekteve të kontrolluara, arsyet e riskut për inicimin e kontrollit, mungon plani vjetor i kontrolleve i cili duhet të jetë i miratuar në fillim të vitit si dhe të ketë objektiva të qarta dhe të matshme me afate kohore të mirë përcaktuara për të cilat do të kryhen këto kontrole. Në lidhje me raportimin e procesit të vaksinimit si një nga proceset kryesorë në gjurmueshmërinë e sëmundjeve të kafshëve blegtorale që ka ndikim të drejtpërdrejt në sigurinë ushqimore të konsumatorit, për vitin 2021 ka rezultuar i mangët pasi në fund të vitit ka gjendje të vaksinave të pakryera nga veterinerët rajonalë dhe rezultojnë se plani i vaksinave është realizuar në masën 87,7% të asaj që është planifikuar nga AKVMB-të rajonale.

Në numrin e fermave të testuara sipas fazave, janë konstatuar mungese të analizës nga DV në AKVMB, të këtyre faktorëve:

- Mungon koha e konfirmimit të sëmundjeve.
- Mungon informacioni për eliminimin e kafshëve nga data e konfirmimit pozitiv.
- Mungojnë të dhëna mbi procesin e përditësimit të regjistrimit të fermave nga inventarizimi gjatë zbatimit të këtij programi.
- Mungojnë të dhëna në lidhje me informimin e AKU-së për rastet pozitive me Brucelozë.
- Informacioni mbi numrin total të kafshëve mungon.
- Informacion mbi mbajtjen e dokumentacionit në fermë.
- Informacion mbi raportet mujore për zbatimin e Planit të Kontrollit të Brucelozës në Gjerdh.

Pra Drejtoria e Veterinarisë në DP ka shërbyer si një raportuese statistikash të punëve të kryera nga DRVMB sipas emailave të tyre por në asnjë moment nuk analizon dhe nuk nxjerr përgjegjësi konkrete të asaj çfarë nuk është realizuar në kundërshtim me Kreun III, pika 4 të Vendimit nr.863, datë 02.09.2020 nëpër krijimin, organizimin dhe funksionimin e autoritetit kombëtar të veterinarisë dhe mbrojtjes së bimëve, nenin 8 dhe nenin 12 të Rregullores së brendshme të AKVMB nr 1105, datë 09.08.2021.

Mungesa totale e funksionimit të dy sektorëve: Sektori i Raportimit dhe Koordinimit, dhe Sektori i Auditit të Brendshëm, ka sjellë një performancë jo të mirë të AKVMB në tërësi për vitin 2021 dhe ajo që është shqetësuese vijon e njëjta situatë edhe për 2022 për këtë institucion, krijimi i të cilit ishte një risi në fushën e veterinarisë dhe të bimësisë, por që deri tani rezultojnë të mos ta ketë pasur performancën e pritshme me gjithë shtimin e madh në numër të punonjësve veterinerë në të gjitha rajonet. Rezultojnë një numër i madh vendesh vakant punonjësish veterinerë i paplotësuar edhe aktualisht në maj të vitit 2022, me ri organizimin e DRVMB-ve në shtator të 2020, konkretisht 101 punonjës të munguar në sistemin veterinar, çka ka sjellë mosrealizim të detyrave funksionale dhe performacë të ulët për vitin 2021 e në vazhdim.

-Veprimtaria e MBZHR/DPPSUV si dhe 3 institucioneve të varësisë, (AKVMB, AKU, ISUV) referuar akteve ligjore, përgjigjeve të pyetësorëve dhe dokumentacionit të paraqitur nga strukturat përkatëse, rezultoi se për periudhën objekt auditimi (2019-2021):

-MBZHR përdor si bazë ligjore për menaxhimin e sistemit të informacionit veterinar RUDA, dy ligje, ligjin nr.8702 datë 01.12.2000 nëPër identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe të fermave blegtorale të ndryshuar dhe ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë të ndryshuar, të cilët kanë mbivendosje kompetencash, mbi mënyrën e monitorimit, në ndarjen e përgjegjësisë, në financimin e sistemit RUDA dhe në financimin për shërbimet veterinarë, të cilat në mënyrë të drejtpërdrejtë ose indirektë, impaktojnë menaxhimin e sistemit.

-MBZHR nuk ka ende një rregullore të plotë mbi metodat e identifikimit dhe regjistrimit në lidhje me llojin e secilit kafshë, të parashikuar në modulet e sistemit RUDA (njëthundrake, dythundrake, shpendë, bletë etj.) e mbështetur vetëm në një bazë ligjore, por kemi disa rregullore të fragmentuara të mbështetura në baza ligjore jo të njëjta, duke përdorur herë ligjin nr.8702 datë 01.12.2000 nëPër identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve dhe të fermave blegtorale të ndryshuar dhe herë ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë të ndryshuar me ligjin nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë. Gjithashtu, qëndrueshmëria e sigurisë ushqimore do të jetë e suksesshme vetëm nëse një strategji gjithëpërfshirëse miratohet, zbatohet dhe monitorohet nga strukturat përgjegjëse të shërbimit veterinar dhe ato rajonal pranë MBZHR.

Rezultoi se lëvizja e kafshëve të importit në Pikat e Inspektimit Kufitar (PIK) (në varësi të AKU) në destinacion fermë, është objekt i dy kontrolleve nga dy autoritete nga AKU dhe shërbimi veterinar rajonal AKVMB, të cilët nuk janë të unifikuar në lidhje mbi këtë proces, për shkak të boshllëkut dhe mbivendosjes së funksioneve të institucioneve, si pasojë e miratimit të aktit nënligjor të krijimit të sektorit të PIK në AKU, në mos zbatimin e plotë të dispozitave të ligjit ekzistues nr.71/2020 nëPër disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.10465 datë 29.09.2011 nëPër shërbimin veterinar në Republikën e Shqipërisë të ndryshuar;

Gjithashtu në lidhje mbi numrin e mostrave dhe analizave për kafshët e importuara të marra nga AKU në PIK, rezultoi se nuk është marrë asnjë mostër për periudhën në auditim, për shkak se kontrolli i kafshëve të gjalla nuk kryhet ende me bazë risku, pasi ekziston vakum ligjor i ligjit nr. 10465, datë 29.09.2011 nëPër Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë të ndryshuar, i cili nuk ka të përcaktuar planifikimin për marrjen e mostrave në Planin me Bazë Risku dhe plani i marrjes së mostrave në terren dhe Pikat e Inspektimit Kufitar.

-Inspektorët e AKU-së në pikat e inspektimit kufitar (PIK), nuk kanë akses në sistemin RUDA, të cilin e popullojnë vetëm struktura e shërbimit veterinar rajonal në momentin kur ata shkojnë në destinacionin e pretenduar ku do shkojë kafsha e gjallë, ndonëse hedhja e të dhënave në PIK, i numrit të kafshëve, i të dhënave individuale, uploadimi i dokumentacionit është mjaft i rëndësishëm, ku veprim nuk bëhet në kohë reale, që në momentin e hyrjes së kafshëve në territorin e Republikës së Shqipërisë.

Nga auditimi u konstatua se 6 laboratorët e Shëndetit dhe Mirëqenies së Kafshëve, në varësi të Drejtorisë së Përgjithshme/AKU, në të cilët duhet të kryhen analiza për diagnostikimin e sëmundjeve dhe parazitëve të ndryshëm në kafshë të gjalla kanë qenë inefficientë pasi nga 7 vetëm 2 kanë funksionuar me një veteriner, por edhe te këta 2 laboratorë efficientë në dukje numri i analizave të kryera për periudhën 2019-2020-2021 ka ardhur në rënie duke shkuar nga 138 për 2019 në 40 analiza për 2021, dhe kjo vetëm në Laboratorin e Korçës. Kjo ka ardhur si pasojë e mos akreditimit të pajisjeve laboratorike në AKU nga mungesa e vazhdueshme e një buxheti financiar të mjaftueshëm nga Buxheti i Shtetit vlera e të cilit arrin rreth 400,000 euro por edhe të një përplasje apo dhe ndarje kompetencash me ISUV dhe AKVMB, duke lënë veprimtari të ndryshme në amulli e të pambuluara nga strukturat përkatëse, veprime në kundërshtim me Ligjin nr.9863, datë 28.1.2008 nëPër Ushqimin, të ndryshuar, pasi AKU nuk mund të kontrollojë fermat apo kafshët bujqësore përpara se ato të kthehen në produkt ushqimor, dhe duke krijuar mbivendosje si në funksion ashtu edhe në burime njerëzore ndërmjet AKU-AKVMB-ISUV, në kundërshtim me ligjin nr. 10465 nëPër

Shërbimin Veterinar në Republikën e Shqipërisë datë 29.9.2011, i ndryshuar, Kreu IX (Laboratorët Veterinarë Shtetërorë dhe edukimi profesional veterinar).

-Rezultoi se numri i të punësuarve pranë laboratorëve të shërbimit veterinar në rang vendi është mjaft i ulët vetëm 4 punonjës nga 9 që duhet të jenë, për shkak të mos rekrutimit nga AKU të specialistëve veterinerë në laboratorë, të procesit të ristrukturimit në vite të institucionit të AKU-së, të mos realizimit nga AKU të trajnimeve të nevojshme edhe me stafin aktual të punësuar në laboratorët e shërbimit veterinar, veprime që kanë sjellë mos funksionimin e plotë të laboratorëve për shëndetin e kafshëve, dhe përdorimin nga buxheti i shtetit në zërin e shpenzimeve 600 & 601, në vlerën prej 4,956,000 lekë, pa efektivitet, pa eficiencë dhe pa ekonomicitet.

Ministria e Bujqësisë dhe e Zhvillimit Rural dhe AKVMB-ja, në përdorimin e sistemit të informacionit RUDA nuk kanë parandaluar dhe kontrolluar në mënyrë efektive sëmundjet e kafshëve, me qëllim garantimin e një kontrolli të mirë të shëndetit të kafshëve dhe marrjen e masave efektive profilaktike veterinarë për çrrënjosjen e sëmundjeve infektive të kafshëve. Mungesa e politikave të përshtatshme e zbatimi i tyre për popullimin e sistemit RUDA në kohë reale, gjithashtu mungesa e mbikëqyrjes së saktësisë së popullimit të sistemit, të udhëheqjes dhe çështjeve të llogaridhënies të cilat nuk janë adresuar siç duhet në disa periudha kohore nga MBZHR-ja, kanë penguar e pengojnë, efektivitetin dhe eficientësinë e sistemit të informacionit RUDA dhe shërbimeve veterinarë në tërësi, rritjen e sigurisë ushqimore të produkteve nga ferma në tavolinë.

KONTROLLI I LARTË I SHTETIT